

Orosháza XVIII. századi személynévrendszere

HAJDÚ MIHÁLY

Bevezetés

Orosháza telepítésével, keletkezésének körülményeivel igen sok tanulmány foglalkozott már, s fölmentve érzem magam még csak a bibliográfiai adatok felsorolásától is, hiszen ezt a város nagy monográfiája (Orosháza története és néprajza. I—II. Szerk. Nagy Gyula. Orosháza, 1965.) a közelmúltban megtette. Azóta csak *Járolí József* (Adatok Orosháza 1744—1760 közötti össznépességszámának alakulásához. =Békési Élet 1970/3. 512—6) foglalkozott a település XVIII. századi történetével. Magam egy kisebb dolgozatban (Az orosháziak története 1744 előtt. Békési Élet 1969/2. 191—209) az orosháziak föltételezett származási helyeiről, betelepülésük körülményeiről és az azt megelőző időszakról írtam a korabeli összeírások családnévei alapján. Mivel ebből az időszakból alig maradt fönn írásos följegyzés, többnyire föltevésekre, áttételes forrásokra vagyunk utalva. Természetesen az ezekből kialakított vélemények nem határozott állítások, és tényekkel, adatokkal helyesbíthetők, egy részük meg is dönthető.

Járolí József ezt bizonyítja fönt idézett tanulmányában, hogy az összeírások számadatai megbízhatatlanok, hiányosak: „...akik vagyoni helyzetük miatt nem adóztak a megyének, [azokról] ezekből a forrásokból nem tudunk meg semmit” (i. m. 512). Megállapítja, hogy az egyházi (nála: községi) anyakönyvek pontosabbak, megbízhatóbbak, teljesebbek, s ezekből jobban lehet a lakosság létszámára következtetni. Ezt tudományos módszerekkel, lelkiismeretes egybevetésekkel meg is teszi ebben a minden tekintetben érdekes és értékes munkájában. Tulajdonképpen ugyanezeket az elveket vallja *Csepregi Béla* is (Adalékok az orosházi telepések zombai előtörténetéhez. Kézirat az orosházi Evangélikus Egyházközség irattárában. 179/1969. — Másolata az orosházi Szántó Kovács Múzeum adattárában. 249. sz. 13 gépiratos lap, a továbbiakban erre hivatkozom) egy előadásában, amelyet az orosházi evangélikus egyház egyik képviselőtestületi szeretetrendezvényén tartott. Az anyakönyvek forrásértékét elébe helyezi az összeírásoknak (amiben egyetértek), s cáfolni igyekszik azt az állítást, hogy Orosháza első telepesei nem kizárólag Zombáról jöttek, illetőleg csak kisebb részük zombai. Egyik érve sajnálatosan megtévesztő és félrevezető. A Tolna megyei települések névanyagának vizsgálatához én az 1728-as adóösszeírásokat használtam, s azok alapján azt állapítottam meg — többek között —, hogy Sárszentlőrincen 1728-ban 30 családot írtak össze. *Csepregi* ezzel szembeállítja az 1742—1743. év egyházi anyakönyveinek adatait, amelyek alapján legalább 140 család otléte kimutatható. Ezt természetesen elhiszem, s nem vitatom, hiszen két különböző időszakról van szó! Ekkor különben is lakosságszaporodás jellemző a töröktől visszafoglalt dunántúli területekre. *Csepregi* maga írja idézett művében: „Sárszentlőrincet, a török hódoltság alatt lakatlanná vált pusztát 1722 nyarán szállta meg 8 magyar

család...” (i. m. 4). Az előző lapon pedig ezt olvashatjuk tőle: „A törököktől visszafoglalt, néptelen területekre a földesurak keresték a munkaerőt, ezért szerződéssel csábították ide a telepeseket...” (i. m. 3). Amennyiben tehát hat év alatt a 8 család száma 30-ra emelkedhetett, ugyanúgy a következő 14—15 év alatt 30-ról az általa becsült 140-re növekedhetett Sárszentlőrincen a családok száma. (Másik érve olyan családi hagyományra alapul, amely kétszáz évvel ezelőtti eseményekre vonatkozik, és így most sem cáfolni, sem bizonyítani nem lehet.) Kétségtelen azonban az, hogy több oldalú vizsgálatnak kell alávetni a kérdést, s ez megerősíti *Járol József* véleményét, amely szerint az egyházi anyakönyvek mindenképpen fölhasználandók mindenemű helytörténeti kutatáshoz, különösen pedig a nevek alapján végzett vizsgálatokhoz.

Az alábbiakban a XVIII. századi orosházi nevek számbavételével szeretném folytatni ezt a munkát, jól tudva, hogy rengeteg adat és sok aprólékos munka is csak nagyon bizonytalanul és kicsiny lépéssel viszi előbbre a kutatást, kevéssel gazdagítja ismereteinket múltunkról. Különösen megkérdőjelezhetők ezek az eredmények a történettudomány oldaláról, hiszen nagyon áttételesen: a névanyag struktúrájából (rendszerességéből), a helynévi eredetű nevek (család- és ragadványnevek) utalásából igyekeznek a város múltjára, fejlődésére, a betelepülések irányára, a lakosság mozgására bármennyire is vázlatos, de elfogadható képet adni. Az is lehetséges, hogy a dolgozat semmiféle új helytörténeti eredményt nem ad, hiszen még módszertani szempontból is kísérlet, a magyar névtudomány számára azonban akkor sem fölösleges egy település XVIII. századi névanyagának bármilyen jellegű vizsgálata.

Családnevek

A magyar családnév-kutatás még meglehetősen kiforratlan, alig néhány jelentős munka jelzi az útját. Talán legismertebb közülük *Kniezsa István* kéziratban elterjedt műve (A magyar és szlovák családnevek rendszere. Bp., 1965. Stencil sokszorosítás.) és *Ördög Ferenc* nagy személynév-monográfiájának (Személynévvizsgálatok Göcsej és Hetés területén. Bp., 1973.) vezetőnevekkel foglalkozó fejezete (22—33). A közeljövőben jelenik majd meg *B. Gergely Piroska*, A kalotaszegi magyar családnevek rendszertani és funkcionális vizsgálata című könyve, amelynek a kéziratába volt módomban bepillantani. Ugyanígy ismerem *Molnár Ambrus* történeti családnevekkel foglalkozó kiváló munkáit (Békés város történeti család- és ragadványnevei. 155 lap. Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattár. P. 64/80.; Sáp község történeti családnevei 1848-ig. 64 lap. Uo. P. 174/80.). Ezek a tanulmányok mind a nevek etimológiáját, mind strukturális rendszerét, mind pedig használati értékét megvizsgálják. Magam is ezeket a szempontokat igyekeztem érvényesíteni az alábbi fejezetben, amelyhez Orosháza XVIII. századi családneveit igyekeztem a teljesség igényével összegyűjteni.

Elsődleges forrásaim a korabeli egyházi anyakönyvek voltak. Mivel azonban a római katolikus anyakönyvek vezetése csak 1797-ben kezdődött, mellőztem adataikat, s majd a XIX. századi vévanyaghoz tartom szükségesnek fölvenni ezt a három esztendő. Az evangélikus egyház anyakönyvei azonban a letelepedéstől, 1744-től folyamatosan megvannak, s ezeknek valamennyi XVIII. századi adatát átnéztem az Országos Levéltár Mikrofilmtárának fölvételeiről (A. 2064—2076. sz.). A családneveknek első előfordulását és alakváltozatainak megjelenési évét jegyeztem ki innen. (Idézeteimben nem hivatkozom a forrásra, ha az anyakönyv, ilyenkor ugyanis az évszám megadását elegendőnek tartom a visszakereséséhez.) Az azonos nevek sokszoros

előfordulásából lehetetlen volt megállapítani, hogy hány személy viselte a nevet. Ezért a családnévanyag gyakorlati és strukturális vizsgálatához továbbra is az összeírásokat használtam föl, jól tudva, hogy hiányosak lehetnek, de különböző korok egybevetésére alkalmasak, hiszen ugyanazok vagy hasonló hiányai vannak valamennyinek. Két nagy névsort, az 1751-ből való és *Veres József* által közölt adóösszeírást (Orosházi helységtől a Méltóságos Urasság részére az 1751 Esztendőre járandó és fizetendő Taxa Summának Laistroma. — Gazdáknak és zselléreknek neveik rend szerént a Taxa fizetésre pro a^o 1751-dik következnek ekképen. = *Veres József*, Orosháza. Történeti és statisztikai adatok alapján. Orosháza, 1886. 25—8), amelyre a következőkben (VJ.) jelzéssel hivatkozom), valamint a Békés megyei Állami Levéltárban őrzött 1800. évi adóösszeírást (Conscriptio Dicalis Possessionis Orosháza pro Anno Militaris 799/800. deserviens. Lelt. sz.: 882.) választottam erre a célra. Az utóbbinak rövidítése a hivatkozásaimban: (Conscr.). Ennek anyagát kiegészítettem az ugyancsak a Békés megyei Állami Levéltárban található, Ö. 86. sz. alatt nyilvántartott, Armalista Nemesek Orosházán 1800. című összeírással, amelynek hivatkozása az alábbiakban: (Arm.).

A családnevek teljes számbavételéhez először egy betűrendes névsort állítottam össze. Ennek egyik nagy nehézsége a különböző névalakok azonosítása és a címszóknak megteendő névalak kiválasztása volt. Igen gyakoriak ugyanis még az azonos időpontú följegyzésekben is a kettős névalakok. Például: 1775: *Jambrich* al[ias] *Jámbor* Simon iffjul[egény] *Jambrich* István fia; 1782: *Szulo* Ferentz iffjul[egény] *Szulo* Mihály fia; *Kotsiss* Pál iffjul[egény] neh[ai] *Kotsis* Pál fia; 1784: *Szömenyei* Mihály *Szemenyei* György fia; 1789: *Georg Bera*. filius *Mich Bere*: 1790: *Matth. Illauszki* fil. *Joan. Illauszki* stb. Tekintettel arra, hogy a XVIII. század végéig még a családnevek szabadon változhattak, semmiféle törvény vagy rendelet nem szabályozta használatukat, jogosnak tartom a különböző formában följegyzett, de azonos eredetű nevek összevonását, még ha más-más személy használja is azokat. (Ezt természetesen nem lehetne megtenni a mai családnévanyaggal!) Lényegesen nehezebb viszont a nagyobb mértékben változó családnevek egyeztetése, az úgynevezett névcserék kérdésének eldöntése. Sokszor a ragadványnév kiszorítja a családnevet, máskor eldönthetetlen, melyik a ragadványnév, melyik a családnev, mint például az alábbi esetekben. 1757: *Kis* alias *Fehér* Ferentz, 1783: *Fehér* Ferentz al[ias] *Kis* Ferentz; 1759: *Boros* seu *Zana* Pál; 1776: *Lukáts* János (al. *Java*); 1782: *Kis* János al *Csonka*, *Csonka* *Kis* János, 1788: *Joh. Csonka*; 1765: *Nagy* György alias *Katyiansky* György; 1782: *Isó* Mihály al. *Farkas* Mihály al. *Varga* Mihály; 1796: *Kádi* [kijavítva:] *Bikádi* stb. A többszöri följegyzés általában eligazítást nyújtott az általános vagy végleges névhasználatról, s az „alias, dictus, seu” stb. szavakkal megkülönböztetett nevek közül csak egyiket vettem föl a névlistára, ha másnak a neveként nem fordult elő. Természetesen fölvettem a két nagy összeírás valamennyi nevét és névváltozatát is.

Az alábbi betűrendes névjegyzékben az élen álló névalak (címszó) általában a több változat közül a leggyakrabban használatos. Egyszeri előfordulású neveknél ilyen megkülönböztetést természetesen nem lehetett tenni, s akkor is a följegyzett névforma szerepel címszóként, ha az valószínűleg elírás, téves följegyzés, rosszul hallott név rögzítése. Néha olyan névalak áll az élen, amely nem a leggyakoribb használatú a XVIII. században, vagy éppen meg sem található még akkor, de a későbbi névfejlődés folyamán ezzé vált a név a használatban, s a mai hivatalos forma ez (pl. *Cikora*, *Plenter*, *Szula* stb.). A név előtt álló csillag arra utal, hogy az 1751-es összeírásban is előfordul, a név után álló pedig, hogy az 1800-as összeírásokban is megtalálható a név. Az évszámok a névalakok első előfordulásait mutatják. Amelyik névnél csak egyetlen évszám és egyetlen névalak van, annak nem találtam több írásbeli

változatát az átvizsgált forrásokban, jóllehet esetleg sokkal gyakoribb maga a család-név, mint a másik, több alakváltozattal szereplő. Zárójelben olyan információkat adok — elsősorban a ritkábban előforduló nevekről —, amelyekhez a forrásokban jutottam hozzá. Végül megpróbáltam a név etimológiáját, eredetét megállapítani, s ezt közlöm a névcikk lezárásaként. Ezek alapján a hagyományoknak megfelelően az alábbi csoportok különböztethetők meg a nevek között: keresztnévi, helynévi, foglalkozási, népnévi, külső vagy belső tulajdonságra utaló és idegen eredetű nevek. Bővebb magyarázatot csak akkor adok, ha maga az alapszó (helynév vagy közszó jelentése stb.) nem világos. Az idegen eredetű nevek között megkülönböztetem a szlovák, német, román és szerbhorvát nyelvben alakult családeveket, de ez semmiképpen sem jelent mindig oda tartozó nemzetiséget, anyanyelvűséget. Például a *Bacsúr* név kétségtelenül szlovák alakulat (vö. *Knieszsa*: i. m. 79), de viselői már letelepülésükkor magyarok voltak, ami megállapítható nemcsak a név írásmódjából, hanem a keresztnévválasztási szokásaikból is. A *Bálint* kétségtelen magyar keresztnévi eredetű családnév, az 1783-as följegyzés szerint azonban viselője: „Göbölös Oláh Gyapjú névő faluból való”. 1785: *Balíko* Maris Ó valláson levő lehet magyar is (a neve mindenképpen az), de az 1746-ban leírt „*Balíko* György Olah Juhász” mindenképpen román származású (magyarosan alakult neve ellenére). Az 1750-ben szereplő *Olah Buda* Pál családnéve hiába szlovákos, ragadványneve román származását mutatja. A név tehát egy korábbi korszakban való helyzetre, állapotra, származásra, nyelviségre stb. utalhat, s csupán a nevek összetételének arányaiból vonhatunk le következtetéseket.

Elég nagy számmal található megfejtetlen név is az anyagban, ami elsősorban tájékozottságom hiányából, utánajárásum elégtelenségéből ered, de néha a névalakok nagyfokú torzulása, írásbizonytalansága is lehet ennek az oka. Lényegesen több a bizonytalan etimológiájú, vagy éppen több lehetőséget magában rejtő névfejtés. Ez minden nyelvtörténeti, névtörténeti munkának velejáráója, s szívesebben lát mindenki száz eshetőséget fölvetve, mint egy téves ítéletet határozottan állítva.

Abaffy; 1786: *Abaffy* (békéscsabai nő). Patronimikon (apai személynévből alakított családnév).

Abelovszki*; 1778: *Abelovszky*, 1782: *Abelovszki*, 1800: *Abélovszki* (Conscr.). Szlovák Ábrahám; 1791: *Abraham* (nő). Keresztnév.

Ábrahámi; 1793: *Abrahami* (jegyző). Keresztnévből vagy helynévből alakult.

Ács; 1746: *Ats*. Foglalkozásnév.

Adamik; 1765: *Adamik*. Valószínűleg szlovák alakulat.

Ádám; 1793: *Adan*. Keresztnév.

Ádász; 1746: *Adasz*, 1751: *Ádász* (VJ.), 1755: *Adász*. Belső tulajdonság: 'gonosz vad, kegyetlen'.

Adorján; 1746: *Adorján*, 1751: *Odorgyán*. Keresztnév.

Ágoston; 1745: *Agoston*, 1783: *Agostóny*, 1789: *Agostom*, 1800: *Agostón* (Conscr.). Keresztnév.

Aklan; 1794: *Akla*. Megfejtetlen.

Albertíni; 1775: *Albertini*. Latinos patronimikon.

Alitisz; 1795: *Alitis*, *Alitisz* (nő). Megfejtetlen. Talán keresztnévi eredetű.

Almási; 1751: *Almasi*, 1782: *Almási*. Valamelyik Almás elő- vagy utótagú helynévből alakult.

Ambrózi*; 1772: *Ambrosi*, 1782: *Ambroszi*, 1786: *Ambrozi*, 1789: *Ambrózi*, 1797: *Ambrozy*. Keresztnévi vagy helynévi eredetű.

Ambrus; 1790: *Ambrus*. Keresztnév.

Andi; 1748: *Andi*. Keresztnévi eredetű.

Andrékó*; 1791: *Ondrejko*, 1797: *Ondréjko*, 1800: *Ondrejko* (Conscr.). Szlovák.

Andresz; 1759: *Andresz*. Valószínűleg keresztnévi eredetű de aligha magyar alakulásmóddal.

Androvics; 1794: *Androviits*. Szerbhorvát.

Angyal; 1790: *Angyal*. Valószínűleg keresztnévi eredetű, de lehet belső tulajdonságra utaló metaforikus név is.

Antal; 1763: *Antal*. Keresztnév.

Antali*; 1762: *Antali*. Keresztnévi vagy helynévi eredetű.

Aradi; 1787: *Aradi*. A romániai Arad helynévből.

Aranyi*; 1747: *Aranyi*. Meghatározatlan helynévből.

Aranyos; 1795: *Aranyos*. Foglalkozásra, vagyoni helyzetre utalhatott.

Argai*; 1785: *Argai*. Talán a Győr-Sopron megyei Arak vagy valamelyik Arka ~ Árka elemet tartalmazó helynévből.

Árvai; 1797: *Árvai*. Csehszlovákiai megyénévből.

Asztalos; 1769: *Asztalos*. Foglalkozásnév.

Babela; 1772: *Babela*. Megfejtetlen. Talán a ma is élő Bubla családnév ennek a folytatása.

Bacsányi; 1759: *Batsanyi*, 1760: *Batsányi*, 1767: *Bosanyi*, 1778: *Botsányi*, 1785: *Bossanyi*, 1787: *Botzani*, 1793: *Bosányi*, 1795: *Botsáni*, 1779: *Bosány*, *Botsanyi*. Meghatározatlan helynévből.

Bacsúr; 1748: *Batsur*, 1751: *Batsúr*. Szlovák.

Bagodi; 1794: *Bakdi*. Zala megyei helynévből.

Baglyas; 1790. *Bagjas* (Pápáról jött). Foglalkozásra utaló 'boglyarakó', vagy külső tulajdonságra 'borzas' utaló név.

*Bagoly; 1751: *Bagoly*. Belső tulajdonságra utaló szimbólumnév lehetett.

Bajer; 1788: *Bajer*. Német.

Bajor*; 1789: *Bajor*. Népnév.

Baki*; 1767: *Baki*. Valószínűleg a Zala megyei Bak helynévből.

*Bakos; 1749: *Bakos*. Foglalkozásra, valamivel bírásra utaló név.

Bakter; 1780: *Bakter*. Foglalkozásnév.

Balázs*; 1760: *Balás*. Keresztnév.

Balikó; 1746: *Balikó* (román), 1760: *Balika*. Keresztnévből alakult.

Bálint; 1748: *Balint*. Keresztnév.

Balog; 1747: *Balog*, 1783: *Balogh*, 1784: *Ballog*. Külső tulajdonságra utal: 'balkezes'.

Bán; 1756: *Bán*, *Ban*. Valakihez való tartozásra, valakihez való hasonlóságra utalhat, nem valószínű közvetlenül a báni méltóságból való eredete.

Bandis; 1797: *Bandis*. Keresztnévi eredetűk.

Bandzsal*; 1774: *Bantsal*, 1780: *Banzsal*, 1784: *Bantsa*. Külső tulajdonságra utal: 'félszemű, kancsal'.

Bandzsó; 1756: *Banzo*, 1757: *Bans'o*, 1758: *Ban'zo*, 1759: *Van'zo*, 1782: *Banzso*, 1785: *Bantsó*. Külső tulajdonság: 'bandzsal'.

Bani; 1780: *Bani*. Talán a Komárom megyei Bana helynévből, vagy valamelyik Bankezdetű keresztnévből.

Bankó; 1789: *Bankó*. Keresztnévből való magyar vagy szlovák alakulat.

Bányai; 1800: *Banyai* (szentesi). Valamelyik Bánya elemet tartalmazó helynévből.

Barabás; 1748: *Barrabás*, 1769: *Barabás*. Keresztnév.

Bárány; 1766: *Bárány*. Foglalkozásra vagy belső tulajdonságra utal.

Baranyai; 1745: *Baronyai*, 1748: *Boronyai*, 1751: *Baranyai* (VJ.). Baranya megye nevéből.

Barát; 1771: *Barát*. Belső tulajdonságra utalhat.

Baráti; 1753: *Baráti*, 1792: *Barati*. A Győr-Sopron megyei Kisbarát vagy Nagybarát (ma egyesítve: Győrújbarát) nevéből.

Barbara; 1791 *Barbara* (orvos felesége). Valószínűleg német.

Barca*; 1762: *Bartza*, 1794: *Bártza*, 1800: *Barcza* (Conscr.). Keresztnévből alakult.

Barhács; 1772: *Baráts*, 1779: *Barháts*, 1798: *Barhás*. Szlovák.

Barna; 1777: *Barna* (nő). Keresztnév vagy inkább külső tulajdonságot kifejező név.

Bartalos; 1782: *Bartalos*. A Bartolomeus keresztnévből.

Basa; 1767: *Basa*, 1788: *Bassa*. Valamelyik Ba- kezdetű keresztnévből alakult, vagy belső tulajdonságra utaló szimbólum.

Baska; 1767: *Baska*. Keresztnévi eredetű, esetleg szlovák.

Báti*; 1784: *Baty*, 1785: *Bati*, 1798: *Báti*, 1800: *Báthi* (Conscr.). A Tolna megyei Bába helynévből vagy valamelyik Bát elemet tartalmazó helynévből.

Batonyi; 1748: *Batonyi*. Meghatározatlan helynévből.

Bazsai*; 1755: *Bazai*, 1757: *Basai*, *Bas'ai*, 1760: *Baza*, 1782: *Bazi*, 1787: *Baisi*, 1794: *Bazsai*, 1800: *Bazsaj* (Conscr.). Valószínűleg helynévi eredetű, s talán ugyanannak a Baranya megyei Basal helynévnek a származéka, amelyből a Bazsali családnév is alakult.

Bazsali*; 1771: *Basali*, 1783: *Basaly*, 1791: *Basalyi*, 1799: *Bazsali*. A Baranya megyei Basal helynévből.

Becskei; 1794: *Betskei*. Talán a Nógrád megyei Becske helynévből.

Beda; 1765: *Beda*. Keresztnévből.

Bednárík; 1758: *Bednárík*. Szlovák.

Béh; 1785: *Béh* (cigány). Megfejtetlen.

Bél; 1750: *Bél*. Talán az 'emésztőcsatorna csőszerű szakasza' jelentéssel belső tulajdonságra, nagyétkűségre utaló név.

Bella; 1746: *Bella*. Valószínűleg keresztnévi eredetű, de aligha lehet magyar alakulat. Talán német közvetítéssel az olaszból.

Bencse; 1787: *Bentse*. Keresztnévi eredetű.

Bencsik*; 1751: *Bentsik*, 1783: *Bentzik*. Szlovák.

Bendik; 1788: *Bendik*, 1795: *Bengyik*. Valószínűleg szlovák.

Bendő; 1784: *Bendő*. Lehet keresztnévi eredetű is, de inkább külső 'nagyhasú' vagy belső 'étkes nagyevő' tulajdonságra utal.

Benedek; 1754: *Benedek*, 1769: *Bedenek*. Keresztnév.

Benján*; 1800: *Benian* (Conscr.) Keresztnévből.

Benka; 1769: *Benka* (hódmezővásárhelyi). Keresztnévből.

Benkő; 1748: *Benkő*, 1772: *Benko*, 1797: *Bengő*, 1800: *Benkő* (Conscr.). Keresztnévből.

Benyó*; 1789: *Benyo*, 1800: *Benyó* (Conscr.). Keresztnévi eredetű, de lehet szlovák alakulat is.

Bér; 1788: *Bér* (nő). Talán foglalkozásra, bérért végzett munkára utalhat.

Berács; 1787: *Beráts* (nő). Szlovák.

Bere*; 1780: *Bere*, 1789: *Bera*. Keresztnévből.

Béres; 1782: *Béres*. Foglalkozásra utalhat.

Berke*; 1781: *Berke*. Keresztnévből.

Berki; 1782: *Berki*. Valamelyik Berek elemet tartalmazó helynévből.

Berna; 1771: *Berna*. Keresztnévből.

Bernát; 1791: *Bernát*, 1798: *Bernáth*. Keresztnév.

Bernaczki; 1787: *Bernatzki*. Szlovák.

Bernos; 1799: *Bernos* (nő). Talán keresztnévi eredetű, de inkább elírás. Megfejtetlen.

Berta; 1745: *Berta*. Keresztnévből.

*Bezi; 1751: *Bezi*, 1784: *Besi*, 1792: *Bezsi*. Valószínűleg a Győr-Sopron megyei Bezi helynévből.

Bikádi; 1752: *Bikadi*, 1754: *Bikádi*, 1783: *Bikagyi*. Meghatározatlan helynévből.

Birkás*; 1768: *Birkás*. Foglalkozásra vagy valamivel bírásra utal.

Bitter; 1776: *Biter*, *Piter*, 1797: *Bitter*. Német.

Blahó; 1791: *Blahó*, 1793: *Blahun*. Szlovák.

Blaskó*; 1785: *Braskó*, 1795: *Blaskó*, 1797: *Blasko*. Keresztnévből való magyar vagy szlovák alakulat.

Blaskovics; 1757: *Blaskovitz*, 1758: *Blaskovits*, 1777: *Blaskovits*. Szlovák.

Bocó; 1789: *Botzo*. Talán keresztnévi származék, de valószínűbb, hogy szlovák név.

Bocska*; 1791: *Batska*, 1794: *Botska* (cigány), 1798: *Botskai* (ua.). Keresztnévből alakulhatott.

Bod*; 1765: *Bod*, 1772: *Bot*, 1778: *Bót*, 1784: *Bód*, 1787: *Bott*, *Botti* 1791: *Botth*. Keresztnévből.

Bodás; 1765: *Bódás*. Valószínűleg keresztnévből alakult.

Bódis*; 1766: *Bodis*, 1793: *Budis*, 1800: *Bódis* (Conscr.). Keresztnévből.

Bodocki; 1791: *Bodotzki*. Szlovák.

Bodori*; 1791: *Bodori*, 1800: *Budori* (Conscr.). Lehetséges lenne a Veszprém megyei Bodor ~ Bodorfalu helységeiből is magyarázni, de valószínűbb a név külső tulajdonságra való utalása: 'bodor haj'.

*Bognár; 1748: *Bognár*; 1784: *Bodnár*. Foglalkozásnév.

Bohus*; 1749: *Bohos*, 1751: *Bohus*. Szlovák keresztnévből, de valószínűleg magyaros alakulásmóddal.

Bohovic; 1799: *Bohovitz*. Szlovák.

Boják; 1772: *Boják*. Szlovák

Boka; 1788: *Boka* (nő). Lehet keresztnévi eredetű is, de valószínűbb a külső tulajdonságra 'nagy lábú, gyors, bokát védő lábbeliben járó' való utalás.

Bokor*; 1759: *Bokor*. A névadás indítéka megfejtetlen. Talán eseményre vagy foglalkozásra utal.

Bolák; 1780: *Bolak*. Szlovák.

Boldog; 1757; *Boldog*. Keresztnév vagy belső tulajdonságra, esetleg vagyoni helyzetre utal: 'gazdag'.

Bolla; 1746: *Bolla*. Keresztnévből, a Barlabás ~ Ballabás ~ Bollobás rövidült alakja.

Boltos; 1764; *Bótos*, 1795: *Bódos*. Foglalkozásnév.

Bonti; 1747: *Bonti*. Megfejtetlen. Alakulhatott egy meghatározatlan helynévből vagy egy Bon- kezdetű keresztnévből -di képzővel.

Bor*; 1756: *Bor*. Foglalkozásra vagy belső tulajdonságra utaló név.

Borbély; 1765: *Borbély*, 1792: *Borbely*. Foglalkozásnév.

Boris; 1792: *Boris*. Keresztnévből.

Borka; 1768: *Borka*. Keresztnévből.

Boros; 1745: *Boros*. Foglalkozásra vagy belső tulajdonságra utal.

Borotvás; 1760: *Beretvás*, 1771: *Borotvás*. Foglalkozásnév vagy valamivel bírásra utal.

Bors*; 1756: *Bors*. Külső (kicsiny, erős) vagy belső (mérges) tulajdonságra utaló jelképnév.

Borsós; 1770: *Borsós*, 1772: *Borsos*. Foglalkozásra vagy valamivel bírásra utal.

- Bottyáni; 1788: *Bottyanyi*, 1795: *Botyani*. Meghatározatlan Battyán ~ Bottyán elemet tartalmazó helynévből.
- Bozzai; 1768: *Bozzai*. Talán a Vas megyei Bozzai helynévből, vagy másik Bodza ~ Boza ~ Bozza elemet tartalmazó helynévből.
- Bölcsföldi; 1764: *Böltsföldi*. Talán a Zala megyei Bölcshörszpuszta helynévből.
- Böröc; 1757: *Böröztz*. Keresztnev, a Briccius magyar alakulata.
- Bősz; 1762: *Bősz*. Meghatározatlan. A bősz közső első előfordulása 1816 (TESZ), tehát belső tulajdonságra nem utalhat. Esetleg a búz szóra vezethető vissza, akkor külső tulajdonságra utal.
- Bősze; 1760. *Bősze*. Patronimikon.
- Bratvik; 1759; *Bratvik*. Szlovák.
- Brecska; 1769: *Bretska*. Szlovák.
- Brestyánszki*; 1760: *Breziánszky*, 1779: *Bresztjanszki*, 1782: *Brestjanszki*, 1783: *Breznyanszky*, 1784: *Prestianszky*, 1785: *Prstyanszki*, *Brestjanszky*, 1800: *Brestjanszki* (Conscr.). Szlovák.
- Buchal; 1751: *Buchal*. Német.
- Bucsek; 1767: *Butsek*, 1791: *Butsik*. Szlovák.
- Buda; 1750: *Buda* (román). Szlovák.
- Bujdosó; 1796; *Bujdosó* (nő). Állapotra, szokásra utalhat.
- Bulyovszki; 1795: *Bulyovszki* (nő). Szlovák.
- Burján; 1764: *Burján* (nő). Amennyiben növénynev ('gaz, gyom, bozót') akkor talán foglalkozásra utal.
- Burkus; 1767: *Burkus*, 1789: *Burkos*. Talán népnév: 'porosz', de a népnyelvben 'tes-tes, zömök' jelentése is van a szónak (SzegSz.), végül származhat a burok közszóból is.
- Bús; 1758: *Bus*. Belső tulajdonságot fejez ki.
- *Buzi; 1750: *Bozi*, 1752: *Buzi*. Meghatározatlan Boza vagy Búza elemet tartalmazó helynévből.
- Buzina; 179: *Buzina*. Szlovák.
- Büki; 1800: *Büki* (nő). Valószínűleg a Vas megyei Bük helynévből.
- Cakó; 1766: *Tzakó*, 1770: *Czakó* (koldus). Külső tulajdonságra utaló jelképnév, jelentése: 'gólya'.
- *Céda; 1749: *Tzeda*, 1751: *Czeda*, *Czéda*. Belső tulajdonságra utal, eredeti jelentése: 'pajkos, csintalan, dévaj'.
- Ceglédi; 1778: *Czeglédi*, 1784: *Czigledi*. Pest megyei helynévből.
- Celler; 1796: *Cellarius*, 1799: *Czeller*, *Zeller*. Német.
- Cibrik; 1769; *Czibrik*, 1770: *Tzibrik*, 1780: *Cibrik*. Szlovák.
- Cigány*; 1763: *Czigan*, 1771: *Zigán*, 1772: *Czigány*, 1784: *Czigon*. Külső tulajdonságra, barna bőrre utaló név.
- *Cikora*; 1745: *Szikora*, 1751: *Sicora* (VJ.), 1777: *Czikora*. Megfejtetlen. Talán szlovák.
- Cinkotai; 1777: *Czinkota*, 1782: *Czinkotai*. Talán a Pest megyei (ma Budapesthez csatolt) Cinkota helynévből.
- Cipszer; 1781: *Cziptzer* (tótkomlósi). Német.
- Ciráki*; 1761: *Cziraki*, 1764: *Cziráki*; 1798: *Czirák*. Győr-Sopron megyei helynévből.
- Cirbusz; 1790: *Czirbus* (békéssámsóni). Megfejtetlen.
- Cirok; 1765: *Czirok*, 1787: *Czirók*. Foglalkozásra utaló növénynev lehet, bár keresztnevből is származhat.
- Culák; 1800: *Czulák*. Külső tulajdonságra utaló szó, amelynek jelentése: 'karó', vagy szlovák alakulat.

Cvaniga; 1775: *Czvaniga, Cvaniga*. Talán román.

Csáfordi; 1756: *Tsáfordi*, 1760: *Csafordi*, 1762: *Tsafordi*, 1765: *Csáfordi*. Győr-Sopron vagy Zala megyei helynévből.

Csáki; 1748: *Tsaki*, 1778: *Csak*, 1782: *Csáki*, 1793: *Csak*. Valamelyik Csák elemet tartalmazó helynévből.

Csala; 1794: *Csala*. Valószínűleg a Salamon keresztnév rövidült és affrikálódott változata.

Csanda*; 1761: *Csanda*, 1763: *Tsanda*. Talán a sanda 'félszemű' szóból, s akkor külső tulajdonságra utal.

Csányi; 1760: *Tsányi*, 1766: *Csányi*. Valamelyik Csany ~ Csány elemet tartalmazó helynévből.

Csapláros; 1772: *Csapláros*, 1795: *Tsapláros*. Foglalkozásnév.

Csapó; 1745: *Tsapo*, 1748: *Csapo*, 1749: *Csapó*. Foglalkozásnév: 'kötélgyártó, kölécsapó'.

*Császár; 1746: *Császár*, 1774: *Tsászár*. Belső tulajdonságra utaló jelképnév lehet.

Csátalljai; 1746: *Csatalliai, Tsatallyiai* (cigány), 1749: *Tsatallai, Tsatalliai*. Bács—Kiskun megyei helynévből.

Csatári; 1753: *Csatári*. Zala megyei helynévből.

Cseh; 1745: *Tseh*, 1747: *Cseh*, 1800: *Cseh* (Arm.). Népnév.

Csehfalvi; 1763: *Csehfalvai* (vármegyei esküdt), 1766: *Tsehfalvai*, 1771: *Cseh Falvai*. Meghatározatlan helynévből. Talán a volt Pozsony megyei Cséfalva nevéből vagy valamelyik Cseh elemet tartalmazó helynevünkéből, amely a régiségben -falva utótaggal élt.

Cseke; 1760: *Cseke*. Valószínűleg patronimikon egy régi magyar Csek névtőből.

Csendes; 1784: *Csende*, 1785: *Csendes*, 1788: *Csöndes*. Belső tulajdonságra utaló név.

Csengeri; 1796: *Csöngöri*. Valamelyik Csenger elemet tartalmazó helynévből.

Csepeli; 1754: *Tsepeli*. Valamelyik Csepel ~ Csepely elemet tartalmazó helynévből.

Csepregi*; 1775: *Csepregi*, 1796: *Tsepregi*. Vas megyei helynévből.

Csernyászi; 1752: *Csernyaszky*, 1792: *Csernyatz*. Szlovák.

Csernye; 1748: *Csernei*, 1749: *Tsernei*, 1784: *Csernye, Csernyei*. Valamelyik Cserne ~ Csernye elemet tartalmazó helynévből, talán a Fejér megyei Bakonycsernyéből.

Csete; 1747: *Tsete*, 1767: *Csete*. Megfejtetlen. Talán a bodza, bodza termése néprajzi neve, de lehet ősi magyar személynév is.

*Csigi; 1747: *Tsigi*, 1751: *Csigi* (VJ.). Meghatározatlan helynévből.

*Csík; 1747: *Csik*, 1755: *Tsik*, 1792: *Csikk*. Talán foglalkozásra utal, jelentése: 'egy bizonyos halfajta'.

Csikós; 1746: *Tsikós*, 1764: *Tsikos*. Foglalkozásnév.

Csima; 1748: *Tsima*. Talán a csimasz 'rovar, pajor' szóból, de lehet szlovák is.

Csinos*; 1765: *Csinos*, 1770: *Tsinos*, 1798: *Tsinos*. Külső tulajdonságra utaló név.

Csizsár; 1748: *Tsiszár*, 1783: *Cseszár*, 1800: *Csiszár* (Conscr.). Foglalkozásnév: 'fegyverkovács' vagy 'tőzsér, kereskedő, kupec'.

Csizmadia; 1744: *Csizmadia*, 1746: *Csizmazia, Tsizmazia*, 1777: *Csismadia*, 1785: *Tsizmadia*. Foglalkozásnév.

Csizsik; 1789: *Csi'sik* (nő). Szlovák.

Csmela*; 1782: *Csmela*, 1784: *Smela, Cselema*, 1785: *Schmela*, 1790: *'Smela*, 1800: *Csmella* (Conscr.). Szlovák.

Csó; 1797: *Csoó* (nő). Megfejtetlen.

Csóka; 1777: *Csóka*. Akár madárnév, akár a szemre utaló ('különböző színű szemű, kékszemű, fényes, hályogos szemű' stb.) nyelvjárási szó, külső tulajdonságra utal.

Csonka*; 1749: *Tsonka*, 1773: *Csonka*. Külső tulajdonságra utaló név.
 Csont*; 1778: *Csont*, 1798: *Tsont*. Valószínűleg külső tulajdonságra utal.
 Csontos; 1765: *Csontos*. Külső tulajdonságra utal vagy foglalkozásnév.
 Csorba*; 1763: *Csorba*. Külső tulajdonságra utal.
 Csordás; 1777: *Csordás*. Foglalkozásnév.
 Csöntör*; 1762: *Tsöntör*, 1763: *Csöntör*. Megfejtetlen.
 Csöre*; 1752: *Csöre*, 1795: Tsöre, 1800: *Csőre* (Conscr.). Talán az Erzsébet kereszt-
 név becézett formája.
 Csöngői; 1759: *Csőngői*, 1760: *Csőngői*, *Tsengei*, 1767: *Csegei*. Vas megyei helynév-
 ből.
 Csösz; 1779: *Csősz*. Foglalkozásnév.
 Csurgai; 1753: *Csurgai*, 1760: *Tsurgai*. Valamelyik Csurgó elemet tartalmazó Somogy
 megyei helynévből.
 Dabron; 1791: *Dabronda*, 1794: *Dabron*. Szlovák.
 Dán; 1758: *Dan*, 1773: *Dán*. Keresztnévből.
 Dani*; 1757: *Dáni*, 1763: *Dani*, 1795: *Danyi*. Keresztnévből.
 Daniélisz; 1779: *Danielis*. Latinosított patronimikon a Dániel keresztnévből.
 Darabos; 1762: *Darabos*. Foglalkozásra utalhat, amennyiben időre, időszakra vonat-
 kozik (vö.: napszamos), de utalhat külső tulajdonságra is.
 Darida; 1750: *Darida*. Szlovák.
 Darók; 1747: *Darok*, 1759: *Darók*. Valószínűleg a Dorottya keresztnév -ók képzős
 változata.
 Daubner; 1800: *Daubner*. Német
 Dauda*; 1782: *Daoda*, 1785: *Dauda*. Valószínűleg szlovák.
 Dávid*; 1747: *David*, 1771: *Dávid*. Keresztnév.
 Deák; 1745: *Deák*, 1785: *Diák*. Foglalkozásnév.
 Decsi; 1774: *Detsi*, 1783: *Dets*. Tolna megyei helynévből.
 Dedinszki; 1797: *Dedinszki*. Szlovák.
 Dékán; 1757: *Dekán*, 1793: *Dékány*. Foglalkozásnév, jelentése: 'tizedes'.
 Demeter; 1760: *Demeter*. Keresztnév.
 Demján; 1795: *Demiany*, 1799: *Demian*. Keresztnév.
 Dén*; 1772: *Dén*. Keresztnévből.
 Dencsi; 1765: *Dentsi*. Keresztnévből.
 D.ne; 1764: *Dene*. Keresztnévből.
 Dénes*; 1744: *Dénes*. Keresztnév.
 Dér; 1749: *Dér*, 1751: *Dier* (VJ.), 1759: *Diér*, 1784: *Dir*. Külső tulajdonságra utal:
 'fehérhajú'.
 Dési; 1777: *Dési*. Talán a volt Szolnok—Doboka vármegyei helynévből, de más,
 Dész ~ Dézs elemet tartalmazó helynév is számbajöhet.
 Deutsch; 1773: *Teütsch*, 1777: *Teütth*. Német.
 Dezerikus; 1757: *Deserikus*. Latiosított keresztnév.
 Dezső; 1748: *Deső*. Keresztnév.
 Dilinár; 1761: *Dilinar*. Szlovák.
 Dimák; 1749: *Dinák*. Szlovák.
 Diós; 1785: *Dios*. Foglalkozásra vagy valamivel bírásra utaló név.
 Dobján; 1790: *Dobian* (nő). Szlovák.
 Dobjás; 1792: *Dobias* (szarvasi). Szlovák.
 Dobics; 1787: *Dobits*. Szlovák.
 Dobrovszki*; 1792: *Dobrotzky*, 1794: *Dobrotzki*, *Dobrovszki*, 1799: *Dobrosszki*,
 1800: *Dobróczki* (Conscr.). Szlovák.

Dóci; 1761: *Dotzi*. Csongrád megyei helynévből.
 Dodek; 1747: *Dodek*, 1761: *Dodog*. Szlovák.
 Dolmány; 1793: *Dolmány* (nő). Foglalkozásra utaló vagy valamivel bírást jelentő név.
 Dolog; 1746: *Dolog*. Foglalkozásra vagy belső tulajdonságra, szorgalmasságra utaló név.
 Dominkó; 1749: *Dominkó*, 1752: *Domikó*. A Domonkos ~ Dominikus keresztnévből.
 Domoki*; 1775: *Domoki*, 1795: *Domoky*. Meghatározatlan helynévből vagy a Domokos keresztnévből patronimikon.
 Domokos; 1764: *Domokos*, 1765: *Damukos*, 1771: *Domonkos*. Keresztnév.
 Dorák; 1795; *Dorák*. Szlovák.
 Dormányi; 1783: *Dormany* (nő). Meghatározatlan helynévből.
 Dovák; 1792: *Dovák*. Szlovák
 Dovaly; 1774: *Dovaly*. Talán a volt Zólyom vármegyei Doval helynévből.
 Dovicin; 1778: *Dovitzin*, 1779: *Dovitsin*, 1783: *Doviczin*, *Dovitzom*. Szlovák.
 Dozsál; 1793: *Dosály* (nő). Szlovák.
 Döbrönte; 1757: *Döbrönte*. Veszprém megyei helynév, amelynek végéről lemaradt vagy lekopott az -i képző.
 Döme; 1795: *Döme*. A Dömötör keresztnévből.
 Dömény; 1787: *Dömin*. Valószínűleg szlovák.
 *Drahota; 1752: *Drahota*. Szlovák.
 Drojcsik; 1792: *Drojtsik* (nő). Szlovák.
 Dudás*; 1757: *Dudás*. Foglalkozásra vagy szokásra utal.
 Dunaháti; 1785: *Dunahati*. Közlebről meg nem határozható helynévből.
 Durajcsik; 1771: *Durajsek*, 1774: *Durajtsik*. Szlovák.
 Dusa; 1787: *Dusa*. Talán szlovák.
 Edvi*; 1759: *Edvi*, 1783: *Evdí* (elírás lehet). A Győr-Sopron megyei Edve helynévből.
 Elek; 1774: *Elek*. Keresztnév.
 Eleki; 1788: *Eleki*. Békés megyei helynévből vagy az Elek keresztnévből patronimikon.
 Éliás*; 1755: *Elias*, 1800: *Eliás* (Conscr.). Keresztnév.
 Endrédi; 1776: *Endredi*. Talán a Somogy megyei Balatonendréd nevéből.
 Erdélyi; 1750: *Erdélyi*, 1764: *Erdeli*, *Erdéli*, 1785: *Erdelyi*. Tájnévből.
 Erdős; 1756: *Erdös*. Valamivel bírásra utal vagy foglalkozásnév.
 Erős; 1747: *Erös*. Külső tulajdonságra utal.
 Érsek; 1765: *Ersek*. Valakihez való tartozásra utaló név, vagy valamelyik Érsek elemet tartalmazó helynévből alakult, s az -i képzője lekopott.
 Ezer; 1760: *Ezer*. Meghatározatlan. Talán szavajárás név, vagy foglalkozásra utalt: 'ezeres'.
 Fábrián; 1789: *Fabian*. Keresztnév.
 Fábri*; 1763: *Fabri*, 1800: *Fábri* (Conscr.). Megfejtetlen. Lehet a Fábrián keresztnév inetimológikus -r-rel bővült becézője, alakulhatott meghatározatlan helynévből, rövidülhetett a Fabriciusz névből.
 Fabrici; 1797: *Fabrici*. Valószínűleg a latin fabricius 'kézműves, építész' jelentésű szó rövidült alakja.
 Farádi; 1748: *Farádi*. Győr-Sopron megyei helynévből.
 Faragó; 1767: *Faragó*. Foglalkozásra, tevékenységre utaló név.
 Farkas; 1746: *Farkas*. Külső vagy belső tulajdonságra utalhat, de lehet keresztnév is.

Fata; 1755: *Fata*. Valószínűleg román.
 Fazék; 1762: *Fazék*. Foglalkozásra utalhat.
 Fazekas*; 1747: *Fazekas*, 1800: *Fazékas* (Conscr.). Foglalkozásnév.
 Fehér; 1745: *Fehér*, 1784: *Fejér*. Külső tulajdonság.
 Fekete; 1744: *Fekete*. Külső tulajdonság.
 Felcser; 1767: *Fertsel*. Foglalkozás: 'kisegítő orvos'.
 Ferenci; 1758: *Ferentzi*. Patronimikon.
 Fésűs; 1766: *Füsüs*, 1784: *Fesüs*. Foglalkozásnév: fésűt készítő vagy áruló.
 Fiam*; 1792: *Fiam*, 1795: *Fian*, 1800: *Fián* (Conscr.). Rokonsági viszonyra vagy szavajárásra utaló név.
 Figuli; 1775: *Figuli*. Megfejtetlen.
 Filadelfi; 1794: *Fridelfi*, 1795: *Fliderfi*, 1796: *Filadelfi*, 1798: *Filadelfi*. Talán a görög Philadelphia keresztnévből.
 Filcsik*; 1767: *Filtsik*, 1784: *Firtsik*, 1795: *Filtyik*. Szlovák.
 Fittich*; 1788: *Fittich*, *Fittig*, 1790: *Fittik*, 1792: *Fittyik*, 1794: *Fitig*, 1797: *Fittyich*, 1800: *Fityik* (Conscr.). Német.
 Flitkó; 1776: *Flitko*. Szlovák.
 Flóris; 1779: *Floris*. Keresztnévből.
 Fodor*; 1755: *Fodor*. Külső tulajdonságra utal: göndör, bozontos hajú.
 Fogaras; 1752: *Fogaras*. Valószínűleg a Fogaras hegy és tájnévből a -i képző lekopásával.
 Folkusházi*; 1772: *Folkushazi*, 1773: *Folkusházi*, 1775: *Fokushazi*, 1783: *Folkoshazy*, 1789: *Folkoshazi*, 1800: *Folkusházy*. Biztosan meg nem határozott helynévből. Talán a volt Túróc vármegyei Folkusfalva névváltozatából.
 Fónai; 1764: *Fónai*. Talán a Somogy megyei Fonó helynévből.
 Forgós; 1759: *Forgós*. Talán szokásra vagy valamivel bírásra utal.
 Forján; 1750: *Forgyán*, 1764: *Forgyan*, 1771: *Forján*, 1775: *Forjan*, 1783: *Fordgyan*. Valószínűleg a Flórián keresztnévből.
 Forró; 1767: *Forró*. Talán belső tulajdonságra utal.
 Földesi; 1755: *Földesi*. Hajdú-Bihar megyei helynévből.
 Frank; 1784: *Frank*. Német.
 Frankó*; 1788: *Frankó*, 1790: *Franco*. Szlovák.
 Franyó; 1746: *Franyo*. Szlovák.
 Furesán; 1749: *Furesan* (nő). Román.
 Fülöp; 1777: *Fülöp*, 1788: *Filepp*, 1789: *Filep*, 1792: *Fileph*, *Fülep*, 1794: *Fileep*. Keresztnév.
 Fűrj*; 1766: *Für*, 1768: *Für*, 1800: *Fürj* (Conscr.). Talán belső tulajdonságra utaló metafora.
 Gabacsi; 1782: *Gabatsi*. Valószínűleg szlovák.
 Gabnai; 1744: *Gabnai*, 1784: *Gabnay*, 1800: *Gabonai* (Conscr.). Meghatározatlan helynévből.
 Gábor; 1758: *Gábor*. Keresztnév.
 Gajda; 1789: *Gajda*. Külső tulajdonságra, beszédmódra utalhat, vagy szlovák név.
 Gajdán; 1792: *Gajdán* (hódmezővásárhelyi nő). Szlovák.
 Gál; 1752: *Gál*, 1760: *Gal*. Keresztnév.
 Galamb; 1758: *Galamb*. Foglalkozásra vagy belső tulajdonságra utal.
 Galambos; 1760: *Galambos*. Foglalkozásra vagy valamivel bírásra utal.
 Galgóci; 1787: *Galgotzi* (békéscsabai). A volt Nyitra vagy a mai Borosd-Abaúj-Zemplén megyei helynévből.
 Gálic; 1785: *Galitz*. Talán német.

Gálik; 1765: *Gálik*, 1766: *Galik*. Szlovák.
Galovics; 1797: *Galovits*. Szlovák.
Gara; 1790: *Gara*. Régi magyar személynév vagy helynév.
Garai*; 1788; *Garai*, 1790: *Garrai*, 1800: *Garaj* (Conscr.). Bács-Kiskun megyei helynévből.
Gaskovics; 1798: *Gaskovits*. Szlovák.
Gáspár; 1761: *Gáspár*, 1775: *Gáspár*. Keresztnév.
Gauder; 1759: *Gáuder*, 1774: *Gauder*. Német.
Gazsó; 1782: *Gazsó*. A Gáspár keresztnévből.
Gécs; 1785: *Géts*, 1790: *Gets*. Talán régi magyar személynév vagy a Gergely keresztnévből.
Gecsei; 1790: *Getsei*. Veszprém megyei helynévből.
Gelegonya*; 1773: *Galagonya*, 1784: *Galyagonya*, 1788: *Gelegonya*. A galagonya 'tüskés cserje' szóból megfejtetlen névadási indokkal. Talán ennek a természetgyűjtő, szerető, fogyasztó?
Gerencsér*; 1751: *Gerentsér*, 1790: *Gerentsir*. Foglalkozásnév: 'göloncsér, fazekas, cserépkészítő'.
Geresdi; 1748: *Geresdi*. A Vas megyei Nagygeresd helynévből.
Gergely*; 1783: *Gergely*. Keresztnév.
Gergő; 1784: *Gergő*. Keresztnévből.
Gilici; 1787: *Gilitzi*, *Gilitzei*, 1793: *Gilitza*, 1800: *Gelitze*. Meghatározatlan helynévből.
Glaskó; 1788: *Glaskó*, 1795: *Gasko*. Szlovák.
Gobák; 1785: *Gobák*. Szlovák.
Godáncsi; 1767: *Godantsi*. Meghatározatlan helynévből.
Godár; 1765: *Godár*. Talán a Gotthard keresztnévből.
Gólya; 1768: *Gója*. Külső tulajdonságra utaló jelképnév, vagy gólyafészek volt a házában.
Gombkötő; 1745: *Gombkötő*, 1793: *Gombkető*, 1800: *Gombkötő*, *Gombkötő* (Conscr.). Foglalkozásnév.
Gordai; 1774: *Gordai* (nő). Meghatározatlan helynévből.
Göbölös; 1748: *Göbölös*, 1763: *Göbölös*. Foglalkozásnév: hízómarhákkal bánó, azokat legeltető, hajtó.
Gödör; 1790: *Gödör* (nő). Talán foglalkozásra utal, vagy valamilyen eseményt takar.
Gömbös; 1783: *Gömbös*. Talán külső tulajdonságra utal: alacsony termetű, kövér.
Gömörei; 1784: *Gömörei*. Vagy valamelyik Gömör elemet tartalmazó helynévből, vagy a Gyömörei családnev elírása, írásváltozata.
Gönc; 1789: *Göntz* (Németországból jött). Német.
Göndös*; 1777: *Göndös*, 1780: *Göndöss*, *Köntös*, 1784: *Köntös*, 1798: *Köndös*, 1800: *Göntös*. Megfejtetlen. Esetleg bodor hajra utaló külső tulajdonságnév, vagy a Gömbös alakváltozata, esetleg a köntös közszóából ered.
Görbics*; 1760: *Görbits*, 1773: *Gorbíts*. Szlovák.
Grenyó; 1769: *Grenyo*, 1770: *Greno*. Szlovák.
Grósz; 1800: *Grosz*. Német.
Grucki; 1784: *Grutzky*. Szlovák.
Gubi*; 1787: *Gubi*, 1794: *Gubin*, 1797: *Gobi*, *Góbi*. Meghatározatlan helynévből vagy szlovák eredetű.
Gubica; 1777: *Kubitza*, 1785: *Gubitza*. Szlovák.
*Gubics; 1747: *Kubits*, 1751: *Gubits* (VJ.). Szlovák.
Gubó; 1792: *Gubó*. A közszó 'rovarbáb, gubacs' stb. jelentésben elég későn tűnik föl

így azzal nem magyarázható. A 'kuporodik' folyamatos melléknévi igenévi alakja lehet, akkor külső tulajdonságra utal, de lehet szlovák alakulat is valamelyik Gub- vagy Hub- kezdetű keresztnévből.

Gulyás; 1746: *Gulyás*, 1747: *Gulás*, 1784: *Gullyás*. Foglalkozásnév.

Gyaponyi; 1775: *Gyaponyi*, 1784: *Gyaponi*. Meghatározatlan helynévből. Talán a Tolna megyei Gyapa régi alakváltozatából.

Gyarmati*; 1762: *Gyarmatszki*, 1780: *Gyarmati*, 1785: *Gyarmathy*, 1796: *Gyarmathi*. Amennyiben az 1762. és az 1780. évi adat összefügg, szlovák alakulat, amely elmagyarosodott. Mindenképpen egy Gyarmat elemet tartalmazó helynévből.

Gyenes; 1784: *Gyenes*, *Dgyenes*. A Dénes keresztnév alakváltozata.

Gyenge; 1788: *Genge*, 1791: *Gyenge*. Külső tulajdonságra utal.

Gyolcsos; 1763: *Gyóltsos*, 1769: *Gyoltsos*, 1790: *Gyotsos*. Foglalkozásnév: gyolcs 'finom lenvászon' készítője vagy árusa.

Gyömrei*; 1762: *Gyömrei*, 1769: *Gyömőrei*, 1800: *Gyömerei*, *Gyömerei* (Conscr.). A Győr-Sopron megyei Gyömöre helynévből.

Györe; 1766: *Györeh*. Keresztnévből.

Györgyi*; 1747: *Györgyi*, 1751: *Györgyi*. Keresztnévből.

Györgyik; 1761: *Györgyik* (békéscsabai). Szlovák.

Győri; 1744: *Győri*, 1745: *Györi*, 1789: *Gyúri*. Győr város nevéből.

Gyuga; 1764: *Gyuga*. Megfejtetlen. Amennyiben a Guga név elírása lenne, akkor külső tulajdonságra, betegségre 'gyulladásos seb, kelés, pestis' utal.

Gyugy; 1790: *Gyugy*. Talán a Somogy megyei Gyugy helynév, amelynek végéről lekopott az -i képző.

Gyurcsa; 1799: *Gyurtsa*. Keresztnévből.

Gyurik; 1785: *Gyurik*. Szlovák.

Gyurkovics*; 1773: *Gyurkovits*. Szlovák vagy szerb.

Gyúrósi; 1787: *Gyuros*, 1789: *Gyurosi*, *Gyurósi*. Meghatározatlan helynévből. Talán a Fejér megyei Gyúró nevéből -si képzővel.

Hácsi; 1787: *Hatsi*. A Somogy megyei Hács helynévből.

Hajdamár; 1763: *Hajdamár*. Talán a török eredetű hajdamák 'fölkelő, katona, harcos' szó szlávba, szlovákba átkerült alakja.

Hajdú; 1746: *Hajdu*, 1800: *Hajdú* (conscr.). Foglalkozásnév volt eredetileg, itt már inkább népcsoporthoz tartozásra utal.

Hajmási; 1768: *Hajmasi*, 1770: *Hagymasi*, 1773: *Hajmás*, 1778: *Hagymás*. Baranya, Somogy vagy Veszprém megyei Hajmás elemet tartalmazó helynévből.

Hajnal; 1757: *Hajnal*. Szokásra (koránkelés) utalhat.

Halasi; 1771: *Halasi*. Talán Kiskunhalas nevéből.

Halász; 1748: *Halász*. Foglalkozásnév.

Halászi; 1795: *Halasz* (nő). Győr-Sopron megyei helynévből.

Haleckó; 1784: *Haletzko*. Szlovák.

Halenkó; 1781: *Halenko*. Szlovák

Halesz; 1781: *Halesz*. Megfejtetlen. Pest megye több településének van Halesz nevű határrésze, s talán ezek valamelyikéből ered a név az -i képző lekopásával.

Halinovszki; 1798: *Halinovszki* (nő). Szlovák.

Hallai; 1778: *Hallai* (nő). Megfejtetlen. Talán helynévből alakult.

Halupa*; 1768: *Halupa*, 1793: *Chalupa*, 1795: *Choluppa*. Szlovák.

Hampó; 1774: *Hampo*. Szlovák.

Hamza*; 1794: *Hamza*, 1795: *Hamsa*. Talán német.

Hanszki; 1794: *Hanszki*. Szlovák.

Hanyec; 1765: *Hanyesz*, 1767: *Hanyész*, 1788: *Hanyetz*, 1798: *Hanetz*. Szlovák.

Harcsa; 1794: *Hrtsa*, 1799: *Hartsa*. Amennyiben az 1794. évi adat íráshiba, foglal-
 kozásra utaló név. Lehet azonban, hogy szlovák alakulat.
 Hári*; 1747: *Hári*. 1783: *Hary*, 1800: *Hari* (Conscr.). Meghatározatlan helynévből.
 Harka; 1770: *Harka*. Régi magyar személynévi vagy -i képzőjét vesztett helynévi
 eredetű.
 Harmati*; 1765: *Harmati*, 1795: *Harmathi*. Származhat egy meghatározatlan (Har-
 mad, Harmathely, Harmatos) helynévből, de utalhat tulajdonságra is (koránkelő,
 gyöngöe stb.)
 Harsányi*; 1774: *Harsanyi*, 1800: *Harsányi* (Conscr.). Valamelyik Harsány elemet
 tartalmazó helynévből.
 Haszkó; 1797: *Haszkó*. Szlovák.
 Hatos; 1754: *Hátos*, 1755: *Hatos*. Az 1754. évi adat alapján külső tulajdonságra utal:
 'erős, hátság, szélesvállú' stb. Amennyiben számnevet kell benne keresnünk (mint
 azt a mai névhasználat sugallja), megfejtetlen.
 Héder; 1761: *Héder*. Német.
 Hedlicska; 1784: *Hedlitska* (nő). Szlovák.
 Hegedűs; 1747: *Hegedűs*, 1800: *Hegedűs*. Foglalkozásra, szokásra, tevékenységre
 utal.
 Hegyi; 1748: *Hegyi*. Hegy elemet tartalmazó helynévből.
 Héja(?); 1778: *Hélla*. Tulajdonságra utaló metaforikus név.
 Héjas; 1749: *Hejas*, 1774: *Héjas*, 1781: *Héjas*. Talán valamivel bírásra utal, vagy
 valamihez való hasonlóságra utaló metaforikus név.
 Hencsei; 1780: *Hentsei* (nő). Somogy megyei helynévből.
 Heubach(?); 1767: *Heÿbak*. Német.
 Heveder; 1799: *Heveder*. Foglalkozásra utalhat 'nyereg fölcsatolására használt szíj'
 jelentéssel.
 Hézer*; 1779: *Hézer*, 1780: *Heszer*. Német
 Hima*; 1747: *Hima*. Szlovák.
 Híres; 1765: *Hires*, 1766: *Hiros*. Az 1766. évi adat elírás lehet. Belső tulajdonságra
 utaló név.
 Hlatki; 1785: *Hladki* (nő, Zólyom vármegyéből), 1797: *Chladki*, 1799: *Hlatki*.
 Szlovák.
 Hlaváti; 1790: *Chlavati* (nő). Szlovák.
 Hlobocsányi; 1752: *Hlbotsányi*. Szlovák.
 Hofbauer; 1766: *Hofpauer*. Német.
 Holecska*; 1790: *Holetska*. Szlovák.
 Hollósi; 1800: *Hollósi* (nő). Talán a Vas megyei Egyházashollós vagy valamelyik
 más, Hollós elemet tartalmazó helynévből.
 Homolya; 1773: *Homolya* (nő). Megfejtetlen. Talán szlovák.
 Hordács; 1785 *Hordáts* (cigány). Megfejtetlen.
 Horgas; 1760: *Hargas*, *Horgas*, 1769: *Hargos*. Külső tulajdonságra utalhat: 'hajlott,
 görbe orrú, hátú' stb.
 Horvát; 1744: *Horváth*, 1745: *Horváth*, 1800: *Horvath* (Arm.). Népnév.
 Hován; 1787: *Chovan*. Szlovák.
 Hóza; 1793: *Hóza* (cigány). Megfejtetlen.
 Hrancsik; 1774: *Hrantsik* (nő). Szlovák.
 Hronyecz; 1753: *Hronecz*. Szlovák
 Huszár; 1771: *Huszár*. Foglalkozásra vagy külső tulajdonságra, szokásra, viselke-
 désre utaló név.
 Ickovics; 1774: *Itzskovits* (!). Szlovák.

Igaz; 1787: *Igaz*. Belső tulajdonságra utalhat.

Iglic; 1771: *Iglitz*. Foglalkozást (igric 'énekes, vásári mulattató') jelenthetett.

Ilia; 1799: *Ilia*. Román

Illés; 1756: *Illés*. Keresztnév.

Iló; 1798: *Iló* (cigány). Keresztnévből.

Ilovszki*; 1790: *Illauszki*, *Ilauszki*, 1793: *Ilovszki*, 1794: *Illovszki*, 1795: *Ilavszki*. Szlovák.

Imre; 1788: *Imre* (nő). Keresztnév.

Ivacska; 1757: *Ivátska*, 1787: *Ivaska*. Szlovák.

Iván*; 1766: *Iván*, 1800: *Ivanus*. Keresztnév.

Iványi*; 1760: *Iványi*, 1781: *Ivány*, 1784: *Ivani*, *Ivanj*, Valamelyik Iván elemet tartalmazó helynévből, talán a Győr-Sopron megyei Iván községből.

Izsácki; 1747: *Isátskj*, *Isaszki*, *Isaszky*, 1751: *Isacski* (VJ.). *Izatszky*, 1776: *Isátszky*, 1789: *Isátski*, 1800: *Izsaczki* (Conscr.) Szlovák.

Izsó; 1747: *Isó*, 1788: *Isóó*, 1796: *Izsó*, 1800: *Izó* (elírás lehet). Keresztnévből.

*Jakab; 1746: *Jakab*. Keresztnév.

Jakó; 1760: *Jakó*, 1761: *Jako*. Keresztnévből.

Jakubec; 1784: *Jakubetz* (Zólyom vármegyéből). Szlovák.

Jakus; 1750: *Jakus*. Keresztnévből.

Jámbor; 1775: *Jámbor*, *Jamborszky*, *Jambrich*, 1777: *Jambrik*, 1781: *Jambor*, 1785: *Jamrecki*. Szlovák alakulatból magyarosodott.

Jamriska; 1789: *Jambriska*. Szlovák.

Jancsik; 1796: *Jantsik*. Valószínűleg szlovák.

Janecka*; 1785: *Janetska*, 1794: *Janítska*. Szlovák.

Janek; 1788: *Janek* (tótkomlósi). Szlovák.

Jani; 1796: *Jani* (nő). Keresztnévből.

Janicsek; 1757: *Janotsek*, *Jánosik*, 1758: *Jánotsék*, 1760: *Jánotsek*. Szlovák.

Jankó*; 1757: *Jankó*, 1800: *Jankó* (Arm). Keresztnévből.

Janó; 1793: *Janó* (nő). Keresztnévből, lehet szlovák alakulat is.

Janovics*; 1779: *Janovits*, 1790: *Janovitz*. Szlovák.

Járolli*; 1763: *Jarolin*, 1770: *Járolin*, 1771: *Járolli*, 1773: *Jaroli*, 1780: *Jarolij*, 1783: *Jaroly*, 1785: *Jarolin* (az -n utólag áthúзва), 1797: *Jarolý*. Valószínűleg németből magyarosodott.

Javas; 1777: *Java*, 1798: *Javos*, 1799: *Javas*. Valószínűleg foglalkozásra, tevékenységre (gyógyítás) utal.

Jávorcsik*; 1774: *Javortsik*. Szlovák.

Jeges*; 1745: *Jeges*. Foglalkozásra utalhat, télen jeget vágott, jégverme volt.

Jó; 1771: *Jó*, 1788: *Jóó*. Belső tulajdonságról.

Jób; 1794: *Jób* (nő). Keresztnév.

Johannidesz; 1767: *Johannides*, *Johannes*. Latinosított keresztnév.

Jónás*; 1763: *Jonás*, 1766: *Jonas*. Keresztnév.

Jónász; 1761: *Jonátsz*, 1777: *Jónász*, 1791: *Jonász*. Szlovák.

Jóri*; 1758: *Jóri*, 1760: *Jori*. Meghatározatlan helynévből. Talán a Győr-Sopron megyei Gyórá községnév kereshető benne.

Jós; 1745: *Jós*, 1754: *Jos*, 1761: *Jös*, 1792: *Joós*. Talán foglalkozásra vagy egyszeri cselekvésre utal, de lehet keresztnévből alakult is.

Jován; 1780: *Jován*. Szerb.

József*; 1792: *Jósef*. Keresztnév.

Juhász; 1746: *Juhász*, 1800: *Juhasz* (Conscr.). Foglalkozásnév.

Juhos; 1795: *Juhos* (nő). Foglalkozásra vagy valamivel bírásra utal.

Julcsik; 1797: *Jultsik* (nő). Szlovák.
 Kabódi*; 1765: *Kabodi*, 1784: *Kabodj*, 1800: *Kabódi*. A volt Sopron vármegyei Kabold helynévből.
 Kacki; 1768: *Katzky*. Szlovák.
 Kácsa; 1760: *Kátsa*, 1789: *Káltsa*. Foglalkozásra utalhat, vagy valamilyen tulajdonság jelképeve volt.
 Kácsér; 1763: *Katsér*, 1764: *Kácsér*, *Kácsér*, 1765: *Katser*. Német.
 Kádi; 1787: *Kadi*, 1796: *Kádi* (kijavítva: Bikádi). Lehet a Katalin keresztnévből németes alakulásmóddal vagy az ősi magyar -di képzővel.
 Kajári; 1761: *Kajári*. Győr-Sopron vagy Somogy megyei helynévből.
 Kajsza; 1752: *Kaisza*, 1753: *Kajsza*. Külső tulajdonságra utalhat: 'ferde, görbe, csám-pás'.
 Káldi; 1745: *Káldi*, 1800: *Kaldi* (Conscr.). Talán a Vas megyei Káld helynévből.
 Kalinovszki; 1796: *Kalinovszki* (nő). Szlovák.
 Kalmár; 1748: *Kolmár*, 1761: *Kalmár*. Foglalkozásnév.
 Kaló*; 1759: *Kaló*, 1761: *Káló*, 1775: *Kalló*, 1800: *Kálló* (Arm.). Lehet foglalkozásra utaló: 'posztókészítő, ványoló', de származhat keresztnévből is.
 Kamondi; 1755: *Kamondi*. Veszprém megyei helynévből.
 Kan*; 1754: *Kan*, 1788: *Kann*. Talán tulajdonságra, férfiaságra (nemiségre) utal.
 Kanász; 1792: *Kanász* (nő). Foglalkozásnév.
 Kannás; 1755: *Kánnás*, 1763: *Kannas*, 1769: *Kannás*, 1779: *Kánnai*, *Kannai*, 1789: *Kanas*, 1795: *Kanás*. Talán foglalkozásra (kannagyártó) utal, bár ezt -i képzős változatai megkérdőjelezzik.
 Kanovszki; 1792' *Kanovszky* (nő). Szlovák.
 Kántor; 1789: *Kantor* (nő). Foglalkozásra vagy szokásra, tulajdonságra (jó énekes) utal.
 Kaposi; 1750: *Kaposi*, 1773: *Kapsi* (elírás lehet). Somogy megyei helynévből.
 Karszik; 1788: *Kartsik* (nő). Szlovák.
 Kardos*; 1755: *Kardos*. Foglalkozásra vagy viseletre, esetleg belső tulajdonságra utal.
 Károlyi; 1784: *Karoly*, 1787: *Karolyi*, 1788: *Karály*, 1789: *Karoli*. Valamelyik Károly elemet tartalmazó helynévből, esetleg a volt Vas vármegyei Károlyfalva vagy a volt Zala vármegyei Károlyszeg nevéből.
 Kas; 1745: *Kas*, 1785: *Kás*, 1791: *Kass*. Talán foglalkozásra utal: kaskötő, kosárfonó.
 Kasza; 1778: *Kasza*. Foglalkozásra utalhat.
 Kaszai; 1784: *Kaszai*. Meghatározatlan helynévből.
 Kasziba; 1746: *Kasziba*. Megfejtetlen.
 Katona*; 1756: *Katona*. Foglalkozásnév.
 Kecskeméti; 1789: *Ketskemeti*. Kecskemét város nevéből.
 *Kecskés; 1746: *Ketskés*, 1751: *Kecskés* (VJ.). Foglalkozásra vagy valamivel bírásra utal.
 Kelemen; 1754: *Kelemen*, 1796: *Kelemeny*. Keresztnév.
 Keller; 1795: *Keller*. Német.
 Kenderesi; 1777: *Kenderes*, 1778: *Kenderesi*. Szolnok megyei helynévből, vagy foglalkozásnév kapott -i képzőt analógiára.
 Kenéz; 1754: *Kenezs*. Régi magyar személynévből.
 Kényes; 1776: *Kenyös*. Belső tulajdonságra utalhat.
 Kerdik; 1778: *Kerdik*, 1782: *Kerdik*. Megfejtetlen. Amennyiben az 1782. évi adat elírás, talán szlovák alakulat lehet.
 Kerekes*; 1756: *Kerekes*. Foglalkozásnév.

Kereki; 1796: *Kereky*. Talán a Somogy megyei helynévből.
 Keresztes*; 1745: *Keresztes*. Minden bizonnyal a XV—XVI. században gyakori keresztnév (vö.: MNY. LXVII, 187).
 Kéri*; 1769: *Kéri*, 1773: *Keri*. Győr-Sopron megyei helynévből.
 Kernács*; 1776: *Kernuch*, 1783: *Kernuth*, 1787: *Hrnuch*, 1788: *Krnach*, 1789: *Krnuch*, 1794: *Kernats*, 1795: *Krnuth*, *Krnáts*, 1797: *Krna*. Szlovák.
 Kertai*; 1768: *Kertai*. Veszprém megyei helynévből.
 Kertész*; 1767: *Kertész*. Foglalkozásnév.
 Kimkovics; 1793: *Kimkovits* (nő). Szlovák.
 Király*; 1767: *Király*. Külső vagy belső tulajdonságra utal, esetleg a király jobbágya, szolgálja volt az eredeti névvisező.
 Királyi; 1773: *Királyi*. A királyhoz tartozásra utal, vagy valamelyik Király elemet tartalmazó helynévből ered.
 Kirják; 1762: *Kiriak*. Talán a Cirják keresztnév alakváltozata.
 Kirmelik; 1763: *Kirmelik*. Szlovák.
 Kis; 1745: *Kis*, 1751: *Kiss* (VJ.). Külső tulajdonság.
 Kisó; 1795: *Kisó* (cigány). Valószínűleg a Katalin keresztnév Erdélyben gyakori becézője.
 Kizúr; 1799: *Kizúr*. Szlovák.
 Klina; 1788: *Klina* (nő). Szlovák.
 Kociszki; 1791: *Kotziszki*. Szlovák.
 Kocsis*; 1754: *Kotsis*, 1782: *Kotsiss*. Foglalkozásnév.
 Kocsmán; 1777: *Kotsmán*. Szlovák.
 Kocsondi; 1746: *Kotsondi*, 1784: *Kotsondy*. Meghatározatlan helynévből.
 Kodari; 1765: *Kodári*, 1771: *Kodari*, 1784: *Kodhri*. Talán a volt Szolnok—Doboka vármegyei Kodor helynévből.
 Kodancsi; 1779: *Kodantsi*. Meghatározatlan helynévből.
 Kojnok; 1794: *Kojnok*. Szlovák.
 Kollár; 1771: *Kollár*, 1793: *Kolár*. Német.
 Kolacsik; 1789: *Kolatsék* (pozsonyi). Szlovák.
 Kolompár; 1756: *Kolompár*. Foglalkozásnév: 'üstfoltozó, rézműves, bádogos'.
 Kolozsi; 1796: *Kolosi*. Valamelyik Kolozs elemet tartalmazó erdélyi helynévből.
 Kolozsvári; 1789: *Kolozsvári* (jegyző). Kolozsvár város (ma: Cluj—Napoca, Románia) nevéből.
 Komjáti; 1766: *Komjati*. Valószínűleg a volt Nyitra vármegyei Komját helynévből.
 Konc; 1789: *Kontz*. Valószínűleg külső tulajdonságra utaló név: nagy darab, testes, csontos.
 Koncsek*; 1759: *Kontsek*, 1800: *Koncsek* (Arm.). Szlovák.
 Konecsni; 1789: *Konetsni*. Szlovák.
 Konkoly*; 1800: *Konkoly*. Megfejtetlen. Talán belső tulajdonságra utal: olyan ember, mint a konkoly, elrontja a jót.
 Konomaros; 1778: *Konomaros*. Megfejtetlen.
 Kónyik; 1798: *Kónyik*. Szlovák.
 Korbély; 1779: *Korbel*. Megfejtetlen.
 Kordik; 1769: *Kordik*. Megfejtetlen. Talán szlovák.
 Koren; 1777: *Koren*, 1790: *Koreny*. Szlovák.
 Kornik; 1776: *Kornik*, 1777: *Kornyik*, 1789: *Kornyek*, 1794: *Kornyák*. Szlovák.
 Kosnyák; 1758: *Kosnyak*, 1763: *Kosnyak*. Szlovák.
 Kosztyán*; 1745: *Kostyán*, 1755: *Kosztyán*, 1800: *Kóstyán* (Conscr.). Szlovák.

Kóti*: 1774: *Koti*, 1784: *Kóti*. Talán a volt Zala vármegyei Kót helynévből.
 Kotolák*; 1764: *Kolotág*, 1784: *Kotolak*. Szlovák.
 Kotormán; 1753: *Kotormány* (hódmezővásárhelyi). Talán a népnyelvi kotormány 'vízvájta mélyedés' (MTSz) szóból, vagy a Vas megyei Kotormány helynévből.
 Kovács; 1745: *Kováts*, 1746: *Kovács*. Foglalkozásnév.
 Kovácsik*; 1798: *Kovatsik*, 1799: *Kovácsik*. Szlovák.
 Kozma; 1746: *Kozma*. Keresztnév.
 Kozsok; 1788: *Kosók* (nő). Román.
 Köce*; 1744: *Köcze*, 1745: *Kötze*, 1748: *Kötze*, 1784: *Ketze*. Talán foglalkozásra utaló név: egy hálófajta (kece) jelképezi benne a halászmesterséget.
 Kökény; 1789: *Kökény* (nő). Foglalkozásra, tevékenységre, kedvtelésre utalhat: kökényszedő, kökényt szerető, esetleg ahhoz hasonlatos valamiképp.
 Körmendi; 1747: *Körmendi*, *Körmendi*. Vas megyei helynévből.
 Körösi; 1745: *Körösi*. Körös elemet tartalmazó helynévből.
 Kőszegi; 1777: *Kőszegi*. Kőszeg város nevéből.
 Kővágó; 1747: *Kővágó*, 1751: *Küvágó*, 1800: *Kővágó* (Conscr.). Foglalkozásnév: kőfaragó vagy kőbányában dolgozó, kőfejtő.
 Krajcsovics; 1794: *Krajtsovits*. Szlovák.
 Králik; 1773: *Kralik* (szarvasi). Szlovák.
 Krasztó; 1788: *Kraszto*. Szlovák.
 Krausz*; 1778: *Krausz*, 1779: *Kraus*. Német.
 Kriskó*; 1764: *Krisko*, *Krisko*. A Krisztina keresztnévből.
 Kristóf*; 1765: *Kristof*, 1800: *Kristóf* (Conscr.). *Keresztnév*.
 Kruspel; 1775: *Kruspel* (nő). Szlovák.
 Kubini; 1793: *Kubin*, 1798: *Kubiny*. Talán a volt Árva vármegyei helynévből.
 Kuckó; 1773: *Kutzkó*. Talán szlovák. A magyar 'tűzhely, kemence melletti zug' jelentésű szó azért nem valószínű, mert első megjelenésének éve 1604. (TESz).
 Kucsera; 1770: *Kutsera*. Szlovák.
 Kulcsár; 1749: *Kutsár*, 1752: *Kultsár*, 1771: *Kócsár*, 1790: *Költsár*. Foglalkozásnév.
 Kun; 1777: *Kun*. Népcsoportnév.
 Kunos*; 1756: *Kunos*, 1784: *Kunus*, 1800: *Kúnos* (Arm.). Valószínűleg a kunokhoz való tartozásra vagy hozzájuk való hasonlóságra (szokásra, viseletre) utal.
 Kunstár; 1775: *Kunstar*, 1778: *Kunstér*. Szlovák.
 Kurc; 1799: *Kurtz*. Német.
 Kúti*; 1800: *Kúti* (Conscr.). Valamelyik Kút elemet tartalmazó helynévből.
 Kvartek*; 1800: *Kvartek*. (r. k. plétános. Arm.). Szlovák.
 Laci; 1785: *Latzi*. Keresztnévből.
 Lackovszki; 1754: *Latzkovszky*, *Latzko*, 1755: *Latzkoszky*, 1757: *Latzkovszki*. Szlovák.
 Lacsni; 1767: *Latsnyi*, 1768: *Lacsni*, *Latsni*, 1769: *Latsny*, 1784: *Latzni*. Szlovák.
 Ladiver; 1747: *Ladiver*. Valószínűleg német.
 Lagzi; 1769: *Lagzi* (hódmezővásárhelyi). Szokásra, életmódra utalhat, bár a község első előfordulása 1753. (TESz).
 Lakatos*; 1748: *Lakatos*. Foglalkozásnév.
 Laki*; 1747: *Laki*, 1751: *Laky* (VJ.). Valamelyik Lak elemet tartalmazó helynévből, esetleg a Győr-Sopron megyei Zselickislak nevéből.
 Lakner; 1779: *Lakner*, 1783: *Lackner*, 1784: *Laknér*, 1789: *Laknír*. Német.
 Lakos; 1761: *Lakos*. Életmódra, vagyoni helyzetre, állapotra utalhat.
 Lampért; 1747: *Lampért*, 1796: *Lampert*. Német.
 Lamplik; 1771: *Lamplik* (hódmezővásárhelyi varga mester). Szlovák.

- Lányi; 1776: *Lányi*, 1787: *Lani*, 1792: *Lanyi*, 1794: *Láni*. Talán valamelyik Lány elemet tartalmazó helynévből, esetleg származásra utalhat: lánytól született, fattyú.
- Laska; 1791: *Laska*. Foglalkozásra vagy szokásra (tésztakészítés) utalhat, esetleg a Baranya megyei Laska helynév.
- Laskovics; 1775: *Laskovitz* (főhadnagy). Szlovák.
- László; 1748: *László*, 1756: *Laszlo*. Keresztnév.
- Lavrik; 1791: *Lavrik*. Szlovák.
- Lavró; 1776: *Lavro*. Szlovák.
- Lázár; 1787: *Lazár*, 1796: *Lazar*. Keresztnév.
- Leginszki; 1749: *Leginszky* (nő), 1760: *Leginci* (tótokmlósi). Szlovák.
- Lehóczi; 1793: *Lehotzki*. Szlovák.
- Lehota; 1749: *Lehota*. Szlovák.
- Lénárt*; 1753: *Lenhard*, 1754: *Lenárt*, 1800: *Lénárt* (Conscr.). Keresztnév.
- Lencse*; 1774: *Lentse*, 1791: *Lente*. Foglalkozásra vagy szokásra, a lencse szeretetére utal.
- Lengyel; 1798; *Lengyel*. Népnév.
- Lesetár*; 1765: *Lesetár*, 1774: *Lézetár*, 1775: *Lezetár*. Szlovák.
- Letenyei*; 1783: *Letenyei*, 1785: *Letenei*, 1788: *Litenyei*. Zala megyei helynévből.
- Lévai; 1781: *Levai*. Léva város (ma: Levice, Csehszlovákia) nevéből.
- Liber; 1762: *Liber*. Német.
- Libertini; 1789: *Libertini*. Latinra fordított (Szabad, Szabados) patronimikon lehet.
- Líbor; 1787: *Libor*. Keresztnév, de lehet szlovák is.
- Lishtenstein*; 1782: *Lichtenstein* (vasárus). Német.
- Lipót; 1747: *Lipot*. Keresztnév.
- Liptái; 1794: *Liptai*. Valamelyik fölvidéki Liptó elemet tartalmazó helynévből.
- Lipták; 1787: *Liptak*, 1789: *Lipták*. Szlovák.
- Loher; 1792: *Loher*, Megfejtetlen. Talán a nyelvjárási loher 'lóhere' jelentésű szóból, s akkor foglalkozásra, valamivel bírásra utal.
- Loman; 1787: *Loman*. Német.
- Lontai; 1788: *Lantai*, 1790: *Lontai*. Meghatározatlan helynévből. Talán a volt Hont vármegyei Lontó nevéből.
- Lónyai; 1782: *Lónyai*, 1789: *Lonyai* (békéssámsoni). Valamelyik Lónya elemet tartalmazó helynévből.
- Lovász*; 1777: *Lovasz*, 1785: *Lovász*. Foglalkozásnév.
- *Lődi*; 1745: *Lödi*. Valamelyik Lőd elemet tartalmazó helynévből.
- Lőcs; 1762: *Löts*. Foglalkozásra vagy külső tulajdonságra (görbelábú) utaló név.
- Lőrinc*; 1781: *Lörintz*, 1800: *Lőrincz*. Keresztnév.
- Lőrinci; 1747: *Lörintzi*. Patronimikon vagy egy Lőrinc elemet tartalmazó helynévből.
- *Lövei*; 1745: *Lövei*, 1746: *Lövvei*, 1800: *Lővei* (Conscr.). Valamelyik Győr-Sopron, Vas vagy Zala megyei, Lövő elemet tartalmazó helynévből.
- Luba; 1787: *Luba*. Szlovák.
- Lucó*; 1748: *Lutzo*, 1774: *Lutzi*, 1787: *Lutza*, *Lutzó*, 1800: *Luczó* (Conscr.). A Luca keresztnévből.
- Licsánszki*; 1773: *Lutsanszki*, 1786: *Lutsanszky*, 1800: *Lusánszki* (Conscr.) Szlovák.
- Lukács*; 1759: *Lukáts*. Keresztnév.
- Luptru; 1797: *Luptrú* (nő). Román.
- Mackó; 1778: *Matzko* (nő). Szlovák.
- *Madai*; 1752: *Madai*, 1787: *Maday*. Talán Szabolcs-Szatmár megyei helynévből.

Madarász; 1745: *Madarász*, 1800: *Madarasz* (Conscr.). Foglalkozásra vagy szokásos tevékenységre utal.

Magora; 1771: *Magera*, 1780: *Magora*. Valószínűleg román.

Magorányi; 1779: *Magoranyi*, *Mogoranyi*. Talán a volt Hunyad vármegyei Magureny helynévből.

Magri; 1774: *Magri*. Meghatározatlan helynévből.

Magyar*; 1747: *Magyar*, 1748: *Magyari*. Népnév vagy -i képzőjét vesztett helynévi származékú.

Majdóc; 1779: *Majdótz*. Szlovák.

Makó; 1769: *Macho*, 1771: *Machó*, Makó. Valószínűleg, szlovák de lehet egy Ma- kezdetű keresztnév magyar -kó képzős származéka is.

Makkos (?) 1789: *Makos*. Foglalkozásra, tevékenységre (makkot gyűjtő) utalhat, ha Makkos a helyes olvasat.

Makula; 1789: *Makula*, 1794: *Machula*. Szlovák.

Mandeisz; 1766: *Mandesz*, 1767: *Mandaisz*, 1770: *Mandeis*, 1785: *Mandeusz*, 1788: *Maindeisz*. Valószínűleg német.

Márcó; 1749: *Mártzo*, 1750: *Mártzó*. Szlovák.

Marcsa; 1747: *Martsa*. Keresztnévből.

Marcsó; 1751: *Martsó*. Keresztnévből.

Márki; 1777: *Márki* (makai). Keresztnévből.

Markó; 1777: *Markó*. Keresztnévből.

*Máró; 1751: *Marjo* (VJ.), 1759: *Máró*, 1760 *Maró*, 1761: *Maro*, 1762: *Máro*. Keresztnévből.

Maróti; 1768: *Marothi*. Valamelyik Marót elemet tartalmazó helynévből.

Martis; 1761: *Martis*. Keresztnévből.

Márton*; 1746: *Mártony* (cigány), 1748: *Márton*, 1785: *Marthon*, 1788: *Marton*, *Márthon*. Keresztnév.

Martosi; 1773: *Martosi* (nő). Talán a volt Komárom vármegyei (ma csehszlovákiai) Martos helynévből.

Masznicni (?); 1790: *Masznitzay*, 1797: *Masznitzny* (postamester). Szlovák.

Máté*; 1753: *Máté*, 1771: *Mate*, 1787: *Máthe*, *Mathé*. Keresztnév.

Matkovics; 1765: *Matkovitz*, 1789: *Matkovits*. Szlovák.

Matula; 1787: *Matula*, 1790: *Matulai*. Meghatározatlan helynévből, vagy pedig szlovák.

Matuskó; 1774: *Matusko*. Szlovák.

Mátyás*; 1800: *Mattyás*, *Mátyás* (Conscr.). Keresztnév.

Matyi; 1762: *Matyi*. Keresztnévből.

Matejkó; 1796: *Matejko*. Szlovák.

Mazán; 1798: *Mazan*. Szlovák.

Mazor; 1795: *Mazor* (nő), 1800: *Mázor* (nő). Szlovák.

Mázik; 1759: *Mázik* (tótkomlósi). Szlovák.

Mazúr; 1777: *Mazur* (nő), 1787: *Mazúr* (nő). Szlovák.

Mecséri*; 1799: *Mecsery*, *Metsery*, 1800: *Mecséri* (Conscr.). Győr-Sopron megyei helynévből.

Méhes*; 1768: *Méhes*. Foglalkozásra, valamivel bírásra utaló név.

Mekis; 1747: *Mekis*. Szlovák.

Meleg; 1791: *Melegh* (nő), 1792: *Meleg* (nő). Belső tulajdonságra utalhat.

Ménész; 1788: *Ménész*, 1789: *Ménes*, *Ménész*. Talán német.

Menezdorf*; 1777: *Menezdorf*, *Menesdor*, 1780: *Menezsdorff*, 1787: *Menezsdorf*,

1795: *Menezdord* (elírás lehet), 1796: *Ménesdorf*, 1800: *Menesdorf* (Conscr.). Német.

Mencs; 1760: *Ments*. Megfejtetlen

Mérges; 1750: *Mérges*. Belső tulajdonságra utal.

Merskó; 1786: *Mrsko*, 1791: *Mrskó*, 1795: *Mersko*. Szlovák.

Meskó; 1784: *Mesko*, *Meskó*. Szlovák.

Mester; 1751: *Mester*. Foglalkozásra vagy ügyességre, esetleg tevékenységre (fűrő-faragó, mesterkedő) utaló név.

Mesterházi; 1773: *Mesterhazi*, 1775: *Mesterházi*. Vas megyei helynévből.

*Mészáros; 1744: *Mészáros*. Foglalkozásnév.

Messerschmidt; 1795: *Meszersmid* (nő). Német.

Mezei; 1746: *Mezsei* (cigány), 1792: *Mezei*. Életmódra utalhat, vagy valamelyik Mező elemet tartalmazó helynévből származik.

Micsinszki; 1758: *Micsinsky*, 1760: *Micsinszky*. Szlovák.

Mihalik*; 1784: *Mihalik*, 1785: *Mihalyik* (tanító), 1798: *Mihálik* (tanító). Szlovák.

Miháلكó*; 1777: *Mihálko*, 1779: *Michálko*, 1784: *Mihályko*, 1793: *Mihálykó*, 1800: *Miháلكó* (Conscr.). Keresztnévből.

Miklós*; 1798: *Miklós*. Keresztnév.

Mikó; 1768: *Miko*, 1778: *Mikó*. Keresztnévből.

Mikola; 1770: *Mikola*, 1788: *Mikula*. Szlovák.

Mikus; 1973: *Mikus*. Keresztnévből.

Mila; 1792: *Mila* (görögkeleti nő). Román.

Miró; 1798: *Miró*. Szlovák.

Míszlai; 1746: *Míszlai*, 1749: *Míszlái*, 1751: *Mészlai* (VJ.). Tolna megyei helynévből.

Mitró; 1799: *Mitro*. Román vagy szlovák.

Míves; 1768: *Mives*. Foglalkozásra, tevékenységre utal.

Mocsári*; 1771: *Motsári*. Valamelyik Mocsár elemet tartalmazó helynévből. Talán a volt Zemplén vármegyei (ma csehszlovákiai) Mocsár községnévből.

Mód; 1759: *Mód*, 1772: *Mod*. Megfejtetlen indítékú.

Mókus; 1769: *Mokus*, 1791: *Mokos*. Talán külső tulajdonságra utalhat.

Moldován; 1798: *Moldován* (kétegyházi román). Román.

Moldvai; 1760: *Modvai*. A romániai Moldva tájnévből.

Molnár; 1746: *Molnár*, 1783: *Mólnár*, 1800: *Molnar* (Conscr.). Foglalkozásnév.

Mónus; 1776: *Mónos*. Megfejtetlen.

*Mór; 1745: *Mor*, 1747: *Mór*, 1749: *Moor*. Valószínűleg keresztnévből vált családnévvé, de lehet népnévi eredetű is, akkor esetleg külső tulajdonságra (bőrszínre) utal.

Móroc*; 1769: *Morotz*, 1772: *Mórócz*, 1800: *Móroc* (Conscr.). Keresztnévből.

Morvai; 1745: *Morvai*, 1746: *Morva*. Csehszlovákiai országrészre utal.

Mózes; 1762: *Moses*, 1767: *Moises*, 1784: *Mojses*. Keresztnév.

Mráz; 1798: *Mrász*. Szlovák.

Mulai*; 1757: *Mulai*. Meghatározatlan helynévből. Talán a Mura elírása vagy ejtés-változata.

Muluci; 1794: *Mulutzi* (nő). Szlovák.

Murai; 1750: *Murai*. Valamelyik Mura elemet tartalmazó helynévből.

Muraközi; 1789: *Muraközi*. A Muraköz tájnévből.

Murányi; 1768: *Muranyi*, 1774: *Murani*. Valamelyik Murány elemet tartalmazó (csehszlovákiai) helynévből.

Nagy; 1746: *Nagy*. Külső tulajdonság.
 Naszki; 1782: *Naszki*. (nő). Szlovák.
 Násztor*; 1800: *Násztó* (Conscr.). Valószínűleg szlovák.
 Navota*; 1771: *Novota*, 1783: *Nahota*. Szlovák.
 Némedi*; 1747: *Némedi*, 1787: *Némethi*. Valamelyik Némedi elemet tartalmazó helynévből.
 Nemes*; 1763: *Nemes*. Szokásra, életmódra, viseletre utalhatott.
 Német; 1744: *Német*, 1784: *Németh*, 1800: *Nemeth* (Conscr.) Népnév.
 Nikola; 1777: *Nicola* (cigány), 1782: *Nikola*. Valószínűleg román.
 Nótácki*; 1769: *Notatzki*, 1776: *Notaszki*, 1800: *Nótáczki* (Conscr.). Szlovák.
 Novodonszki; 1794: *Novodonszka* (nő), 1796: *Novodonszki* (nő). Szlovák.
 Nyári*; 1793: *Nyari*, 1794: *Nyári*. Foglalkozásra vagy szokásra utalhat.
 Nyigri; 1745: *Nigrini*, 1784: *Nigri*, 1800: *Nyigri* (Conscr.). Meghatározatlan helynévből.
 Nyikos; 1759: *Nyikos*. Szlovák, de lehet magyar alakulat is a Miklós (Nicolaus) keresztnévből.
 Nyúl; 1794: *Nyúl* (nő). Foglalkozásra vagy belső tulajdonságra utal.
 Ócsai; 1747: *Otsai*, 1748: *Otsa*, 1752: *Olsai*. Valamelyik (Arad, Bihar, Pest vármegyei) Ócsa ~ Olcs ~ Olcsa helynévből.
 Ocskai; 1765: *Otskai*. Valószínűleg a volt Nyitra vármegyei Ocskó helynévből.
 Oláh*; 1752: *Olah*, 1898: *Oláh*. Népnév.
 Olik; 1763: *Olik*. Szlovák
 Oltyán; 1800: *Oltyán*. Román.
 Ondrejkovics; 1791: *Ondrejkovits*. Szlovák.
 Orbán; 1746: *Orbán*, 1794: *Orbány*. Keresztnév.
 Orgócki; 1783: *Orgetzky*, 1795: *Orgótzki*. Szlovák.
 Orgos; 1794: *Orgos*. Megfejtetlen.
 Orgoványi; 1750: *Orgován*, 1792: *Orgovany*, 1795: *Orgoványi*. Talán a Bács-Kiskun megyei helynévből.
 Orosz; 1793: *Orosz* (nő). Népnév.
 Oroszki; 1790: *Oroszki*. Szlovák.
 Ország; 1768: *Orság*. Megfejtetlen.
 Oskó*; 1765: *Oskó*. Keresztnévből.
 Oszvald; 1762: *Osvald*. Keresztnév.
 Otrubcsák; 1798: *Otrubtsik*, 1792: *Otrubtsek*, *Otrubtsak*, 1797; *Otrubcsák*. Szlovák.
 Pacuk*; 1785: *Patzúch*, 1788: *Patzucha*, 1790: *Patzuch*, 1800: *Paczuch* (Conscr.). Szlovák.
 Pacsó; 1790: *Patsó*. Keresztnévből.
 Pál; 1771: *Pál*. Keresztnév.
 Páli; 1749: *Pali*, 1753: *Páli*, 1800: *Pályi* (Conscr.). Keresztnévi patronimikon vagy valamelyik Pál elemet tartalmazó helynévből.
 Palik; 1774: *Palik*. Keresztnévből.
 Pámer; 1766: *Pámer*. 1771: *Pamer*. Német.
 Panna; 1800: *Panna*. Keresztnévből.
 Panyi; 1789: *Panyi*. Talán keresztnévből vagy egy Pany ~ Pány elemet tartalmazó helynévből.
 Pap*; 1746: *Pap*, 1793: *Papp*. Valakihez tartozásra vagy szokásra, életmódra utalhatott.
 Pápai*; 1758: *Pápai*, 1777: *Papai*. Pápa város nevéből.

Papucs (?); 1759: *Pabuts*. Amennyiben helyes az olvasata, foglalkozásra utalhat, bár a papucs szó első megjelenése 1559 csupán (TESz).

Paréj; 1772: *Paréj*, 1792: *Parej*, 1794: *Paré*. Foglalkozásra utalhat.

Pári; 1791: *Pári* (nő). Talán a Tolna megyei Pári helynévből.

Parnyicki; 1769: *Parnyitzky*. Szlovák.

Pataki; 1749: *Pataki*, 1780: *Patataki* (elírás lehet), 1782: *Patakj*, 1783: *Pataky*. Valamelyik Patak elemet tartalmazó helynévből.

Patkó; 1747: *Pátko*, 1785: *Patkó*. Foglalkozásra utalhatott.

Patvar; 1799: *Patvar* (nő). Belső tulajdonságra utaló név: veszekedő, patvarkodó.

Patyi; 1788: *Patyi*, 1795: *Pathy* (orvos). Valamelyik Pat ~ Pát ~ Paty ~ Páty elemet tartalmazó helynévből.

Paulik*; 1769: *Paulik*. Szlovák

Paulovics*; 1774: *Palovits*, 1777: *Paulovits*. Szerbhorvát.

Pec; 1769: *Petz*. Német.

Pecó; 1793: *Petzó*. Megfejtetlen. Talán keresztnévből alakult.

Pécsi; 1790: *Pechi*, 1791: *Pechy*, 1794: *Pétsi*, 1796: *Pechj*. Pécs város nevéből.

Pelcer; 1788: *Peltzer*. Német.

Pelikán; 1785: *Pelikám* (kétegyházi nő). Belső tulajdonságra utaló metafora.

Perenyei; 1755: *Perenyei*, 1756: *Pörönyi*. A Vas megyei Perenye helynévből.

Peró; 1787: *Perő*, 1794: *Péró*, 1797: *Peró*. Talán egy meghatározatlan Pcr-kezdetű keresztnévből.

Pete; 1792: *Pete*. A Péter keresztnévből.

Péter; 1782: *Péter*, 1791: *Peter* (cigány). Keresztnév.

Petke; 1748: *Petke*. A Péter keresztnévből.

Pető*; 1758: *Pető*. A Péter keresztnévből.

Petrán; 1782: *Petran*, 1795: *Petrán*. Szlovák.

Petrás; 1775: *Petrász*, 1787: *Petrás*. Keresztnévből.

Petrec; 1747: *Petretz*, 1751: *Petrecz* (VJ.). Keresztnévből.

Petris*; 1799: *Petrisch*, 1800: *Petrish*, *Petris* (tanító, Arm.). Keresztnévből.

Petró*; 1781: *Petro*, 1800: *Petró* (Conscr.). Keresztnévből.

Petrő; 1772: *Petrö*. Keresztnévből.

Petykó; 1791: *Petyko*, *Pettyko*, 1798: *Petyko*. Keresztnévből.

Pintér*; 1756: *Pinter*, 1762: *Pintér*, 1773: *Péntér*, 1787: *Pintir*, 1791: *Pinthir*. Foglalkozásnév: 'faedényt készítő iparos, kádár'.

Pipa; 1748: *Pipa*. Foglalkozásra vagy szokásra utal.

Pipis; 1750: *Pipis* (tótkomlósi). Szlovák.

Pivarcik; 1764: *Pivartzik*. Szlovák.

Placsintár; 1750: *Platsintar*. Román.

Platinszki*; 1777: *Platyinszky*, *Platinszky*, 1778: *Plaktyinszki*, 1779: *Plachtyinszky*, 1783: *Plachtyinszki*, 1784: *Plachtraszky*, 1800: *Plachtipszki*, *Plachtinszki* (Conscr.). Szlovák.

Pléh; 1772: *Pléh*, 1773: *Peléh*. Foglalkozásra utalhat.

Plenter*; 1765: *Brentel*, *Prentli*, 1773: *Prentel*, 1784: *Prenter*, 1785: *Plenter*. Német.

Pleván*; 1789: *Pivan*, 1800: *Pleván* (Conscr.). Szlovák.

Plucer*; 1754: *Prutzer*, 1785: *Plutzer*, 1800: *Pluczer* (Conscr.). Német.

Pogács; 1791: *Pogáts* (Zólyom megyéből). Szlovák.

Polgár; 1760: *Polgár*, 1787: *Pólgár*. Vagyon helyzetre, állapotra utal.

Polner; 1782: *Polner* (nő). Német.

Polónyi*; 1796: *Polonyi*, 1800: *Poloni* (Conscr.). Valószínűleg a 'lengyel' népnévre utal, de eredhet a volt Sáros vármegyei Polony helynévből is.

Pólya; 1763: *Poja*. Talán foglalkozásra vagy eseményre utal.
 Polyák*; 1770: *Polyák*, 1774: *Polják*, 1800: *Pólyak* (Conscr.). Népnév: 'lengyel'.
 Pomuc; 1766: *Pomutz*, Valószínűleg szlovák
 Pongrác; 1766: *Pongratz*. Keresztnév.
 Ponyicki; 1790: *Ponyitzki*, 1793: *Ponitzki*. Szlovák.
 Pór*; 1760: *Pór*, 1761: *Por*, 1790: *Poór*. Vagyoni helyzetre, állapotra utal.
 Posztós; 1789: *Posztos*. Foglalkozásnév.
 Potocki; 1787: *Potóczki*. Szlovák.
 Potyi; 1787: *Potyi*, 1789: *Pottyi*. Megfejtetlen.
 Potyondi; 1757: *Potyondi*. Győr-Sopron megyei helynévből.
 Pozsári; 1768: *Posári*. Meghatározatlan helynévből.
 Pölye (?); 1748: *Pője*. Megfejtetlen.
 Proks; 1790: *Proksch* (tizedes katona.) Német.
 Puhaj; 1756: *Puchaj*. Szlovák.
 Puhorszki; 1756: *Puchorszky*, 1779: *Puchovszky*. Szlovák.
 Pukánszki*; 1771: *Pukanczky*, 1772: *Pukánszky*, 1775: *Pukantzi*, 1778: *Trukhanszky*,
 1800: *Puchánszki* (Conscr.). Szlovák.
 *Pupi; 1746: *Pupí* (cigány), 1748: *Pup*, 1571: *Pupp* (VJ.). Külső tulajdonságra utal.
 Púpos; 1787: *Pupis* (nő), *Pupos* (ua.). Külső tulajdonságra utal.
 Pusztai*; 1754: *Pusztai*, 1780: *Puszta* (elírás), 1784: *Pusztay*. Valamelyik Pusztá
 elemet tartalmazó helynévből.
 Rác; 1745: *Rátz*, 1798: *Rhac*, 1800: *Racz* (Conscr.). Népnév: 'szerb'.
 Racskó; 1749: *Ratsko* (tótkomlói), *Ratzko* (ua.). Szlovák.
 Radnány; 1790: *Radnan*, 1792: *Radnany*. Megfejtetlen.
 Ragner; 1796: *Ragner* (nő). Német.
 Rajki; 1744: *Rajki*, 1789: *Raiki*. Zala megyei helynévből.
 Rajos; 1769: *Rajos*. Foglalkozásra vagy valamivel bírásra utal.
 Raszoska; 1792: *Raszoska*, 1794: *Rászoska*. Szlovák.
 Ráta; 1798: *Ráta*. Megfejtetlen. A ráta község első megjelenése: 1775. (TESz).
 Ravasz; 1744: *Ravasz*. Belső tulajdonságra utalhat.
 Ré*; 1755: *Rév*, 1757: *Ri*, 1765: *Riv*, 1769: *Rj*, 1785: *Reé*, 1787: *Réh*, 1788: *Rée*,
Rhee. 1795: *Rheé*. Talán a reves alapszavául szolgált ré 'pudvasság, korhadtság'
 (TESz reves a.) keresendő benne, s akkor betegségre, külső vagy belső tulaj-
 donságra utal.
 Recán; 1792: *Retzán*. Román.
 Rédei; 1788: *Redei*, 1792: *Rhedei*, 1795: *Rédei*. Talán a Komárom megyei Réde
 helynévből.
 Rejt; 1797: *Reith* (nő). Talán eseményre utal, esetleg német alakulat.
 Remanár; 1781: *Remanár*. Megfejtetlen.
 Rideg*; 1748: *Rideg*, 1785: *Ridek*. Belső tulajdonságra vagy foglalkozásra utalhat:
 ridegpásztor.
 Rik; 1787: *Rik*, 1798: *Rikk*. Német.
 Rima; 1795: *Rima* (békési). Megfejtetlen. A rima község első megjelenése: 1804.
 (TESz).
 Riszta; 1764: *Riszta*, 1766: *Rista*. Megfejtetlen.
 Rocó; 1796: *Rótzo* (cigány). Megfejtetlen.
 *Rohácki; 1751: *Rohátzky* (VJ.). Szlovák.
 Rohács*; 1752: *Roháts*. Szlovák.

Rosta*; 1750: *Rosta*. Foglalkozásra: rostakészítésre vagy rostával végzett munkára, rostálásra utal.

Rózsa; 1757: *Rosa*, 1761: *Rusa*. Külső tulajdonságra utaló metafora.

Rozsenci (?); 1767: *Rosentzki*, 1771: *Rojtsentze*. Valószínűleg szlovák.

Rozsnyai*; 1751: *Roznai*, 1755: *Rosnai*, 1798: *Rosnyai*, 1800: *Rozsnyai* (Conscr.). Rozsnyó város (ma: Roznava, Csehszlovákia) nevéből.

Ruc*; 1756: *Rus*, 1761: *Rusz*, 1763: *Rutz*, 1800: *Rucz* (Conscr.). Népnévből: rusz 'orosz' vagy 'rutén'.

Ruca; 1748: *Rutza*. Valószínűleg foglalkozásra utal, de lehet tulajdonságra vonatkozó metaforikus név.

Rufusz; 1771: *Rufus*. Keresztnév.

Ruman; 1772: *Ruman*. Német.

Rumazán; 1779: *Rumazán* (boltos). Görög vagy román.

Rumi; 1753: *Rumi*. A Vas megyei Rum helynévből.

Ruttkai; 1761: *Rutkai* (békéscsabai). Valószínűleg a volt Turóc vármegyei Ruttka helynévből.

Sáfár; 1746: *Sáfár*. Foglalkozásnév: 'gazdatiszt, intéző, kulcsár'.

Sági; 1779: *Sági* (nő). Valamelyik Ság elemet tartalmazó helynévből.

Salamon*; 1785: *Salamon*, 1790: *Salamon*. Keresztnév.

Sámodi; 1748: *Sámodi*. Baranya megyei helynévből.

Sámprás (?); 1765: *Sámprás*, 1766: *Sámpiás*. Megfejtetlen.

Sámuel; 1789: *Samuel* (nő). Keresztnév.

Sándor*; 1756: *Sandor*, 1791: *Sándor*. Keresztnév.

Sándori (?); 1794: *Sandom*. Keresztnévből.

Sánta*; 1756: *Sánta* (cigány). Külső tulajdonság.

Sárdi; 1759: *Sárdi*. Zala vagy Somogy megyei helynévből.

Sarkadi; 1767: *Sorkodi*. Békés megyei helynévből.

Sárkány; 1752: *Sarkány*, 1757: *Sárkány*. Belső tulajdonságra utaló metafora.

Sárközi*; 1760: *Sárközi*. 1793: *Sarközi*. Tájnévből.

Sarok; 1787: *Sarok* (nő). Megfejtetlen. Talán a Baranya megyei Sárók helynév kereszthető benne.

Sas; 1759: *Sas*. Külső vagy belső tulajdonságra utaló név.

Sasa; 1788: *Sasa*. Talán keresztnévből.

Satler; 1791: *Satler* (orvos). Német.

Sebestyén; 1790: *Sebestyén*. Keresztnév.

Sefendi; 1800: *Sependi* (nő). Megfejtetlen.

Sélei; 1745: *Séllei*, 1746: *Sellei*, 1751: *Sellej* (VJ.), 1784: *Sillei*, 1788: *Sélei*. Talán a Baranya megyei Sellye helynévből.

Septei; 1765: *Septei*. Meghatározatlan helynévből.

Seráj*; 1761: *Schrej*, 1762: *Schraj*, 1765: *Schráj*, 1784: *Schrey*, 1788: *Scheray*, 1792: *Scheraj*, 1793: *Scherei*, 1794: *Scherai*, 1797: *Seráj*, 1799: *Scherey*. Német.

Serki; 1772: *Serki*, 1787: *Serke*. Talán a volt Gömör vármegyei Serke helynévből.

Sikolai; 1787: *Sikolai* (nő). Talán a volt Arad vármegyei Sikula helynévből.

Sikos; 1790: *Sikos* (nő). Megfejtetlen.

Silber; 1794: *Silber* (nő). Német.

Simon; 1749: *Simon*. Keresztnév.

Sin; 1744: *Sin*, 1788: *Sinn*. Keresztnévből.

Sinkó*; 1755: *Sinkó*, 1783: *Simko*, 1787: *Sinko*. A Simon keresztnévből.

Sinkovics; 1763. *Sinkovits*. Szerbhórvát.

Sipos; 1757: *Sipos*. Foglalkozásra vagy szokásra utal.

Sirkó; 1790: *Sirka, Sirko*; 1792: *Sirakó*. Talán a Sirák keresztnévből.
 Sitkei; 1744: *Sitkei*, 1783: *Sitkey*. Vas megyei helynévből.
 Skopik; 1758: *Skopik*. Szlovák.
 Skorka*; 1789: *Skorka*, 1790: *Skórka*, 1795: *Korka*. Szlovák.
 Sladok; 1763: *Sládok, Sledok*. Szlovák.
 Somogyi; 1748: *Somodi*, 1765: *Somogyi*. Valószínűleg Somogy megye nevéből.
 Sorok; 1779: *Sorok*. Talán a Vas megyei Sorok helynévből az -i képző lekopásával.
 Sonkoly*; 1799: *Sonkoly*, 1800: *Sonkol* (Conscr.). Foglalkozásra utalhat.
 Sonkolyos; 1747: *Sonkolos*, 1753: *Sonkolyos*. 1800: *Sonkolós* (Conscr.). Foglalkozásnév: 'sonkolyszedő, mézeskalácsos, gyertyaöntő'.
 Sós*; 1745: *Sós*, 1760: *Sos*, 1789: *Soos*, 1800: *Soós, Sóós* (Conscr.). Foglalkozásnév: 'sóárus'.
 Sótunyi; 1762: *Sótunyi*, 1763: *Sotunyi*. Vas megyei helynévből.
 Spisják; 1774: *Spissiak*, 1780: *Spisiak*, 1784: *Spisák*, 1788: *Szpisák*. Szlovák.
 Stanis*; 1800: *Stanis*. (Conscr.). Szlovák.
 Stiglic; 1798: *Stiglitz*. Talán német.
 Streba; 1761: *Streba*. Szlovák.
 Stojec; 1763: *Stojetz*. Szlovák.
 Strejberger; 1790: *Streiberger*, 1797: *Streiber*. Német.
 Strinc; 1762: *Strintz*, 1795: *Trintz*. Német.
 Stummer*; 1790: *Stumer* (békéssámsoni), 1791: *Stummer*. Német.
 Suba; 1787: *Suba*. Foglalkozásra vagy szokásra utal.
 Sudicki; 1749: *Suditzky* (nő). Szlovák.
 Suha; 1756: *Schuch*, 1786: *Socha, Sóctza*, 1788: *Suha*, 1789: *Schuha, Sucha, 'Sucha*, 1798: *Szocha*. Német.
 Suharszki; 1796: *Sucharszki* (nő). Szlovák.
 Suller*; 1788: *Suller*, 1794: *Schuller*. Német.
 Supkégel*; 1774: *Schubkegel*, 1784: *Subkegel*, 1800: *Súbkegel* (Conscr.). Német.
 Surányi; 1778: *Surányi*. Talán a Vas megyei Surány vagy valamely másik Surány elemet tartalmazó helynévből.
 Suska; 1774: *Suska*. Vagy a nyelvjárási 'buta, ostoba; venyige; csuhé' jelentésű szavak valamelyikéből, vagy a Zsuzsanna keresztnévből.
 Süle; 1745: *Süle*, 1781: *Sülle*, 1784: *Süllye, Sülye, Süllyei, Süllei*, 1800: *Sülle, Süle* (Conscr.). A Szilveszter keresztnév Sil ~ Sül ~ alakváltozatából.
 Süveggyártó; 1750: *Süvegjártó*. Foglalkozásnév.
 Szabadi; 1758: *Szabadi*. Valamelyik Szabadi elemet tartalmazó helynévből.
 Szabadkai; 1797: *Szabatkai*. Szabadka város (ma: Subotica, Jugoszlávia) nevéből.
 Szabados*; 1755: *Szabados*. Állapotra, társadalmi állapotra utal.
 Szabó; 1745: *Szabó, Szabo*. Foglalkozásnév.
 Szadai*; 1762: *Szadai*. Pest megyei helynévből.
 Szai (?); 1798: *Szai* (nő). Megfejtetlen.
 Szakács; 1771: *Szakáts*. Foglalkozásnév.
 *Szakáll; 1746: *Szakál*, 1751: *Szakáll* (VJ.), 1773: *Szakali*. Külső tulajdonságra utal.
 Száki; 1780: *Száki*. Komárom megyei helynévből.
 Szakonyi*; 1768: *Szakonyi*. Győr-Sopron megyei helynévből.
 Szala; 1773: *Szala*. (cigány). Valószínűleg a Zala helynévből.
 Szalai; 1744: *Szalai*, 1751: *Szalaij* (VJ.), 1784: *Szalaij*, 1800: *Szallay* (Arm.). Zala megye nevéből.
 Szalka; 1750: *Szalka*. Valamelyik Szal- ~ Sal-kezdetű keresztnévből.
 Szalók; 1760: *Szalók*. Egy Szal- ~ Sal-kezdetű keresztnévből.

Szalóki; 1746: *Szalóki, Szaloki*. Valamelyik Szalók elemet tartalmazó helynévből.
 Szalontai; 1771: *Szalontai*. A volt Bihar vármegyei helynévből.
 Szamosközi; 1789: *Szamosközi*. Tájnévből.
 Szántó; 1759: *Szántó*. Foglalkozásra utal.
 Szanyi*; 1767: *Szanyi* (cigány), 1789: *Szani*. Győr-Sopron megyei helynévből.
 Száraz; 1776: *Száraz*. Külső tulajdonságra utalhat.
 Szarka; 1748: *Szarka*, 1794: *Sarka*. Belső tulajdonságra, szokásra utaló metafora.
 Szarvas; 1753: *Szarvas*. Tulajdonságra vagy foglalkozásra utal.
 Szász*; 1748: *Száz*, 1760: *Szász*. Népnév.
 Szatmári; 1781: *Szathmári* (nő). Szatmár megye nevéből.
 Szávik; 1773: *Szavik* (nő). Szlovák.
 Szeber; 1784: *Szeber* (békéscsabai nő). Szlovák.
 Szegedi; 1793: *Szegedi*. Szeged város nevéből.
 Székács*; 1775: *Szekáts*. Szlovák.
 Szekány (?); 1790: *Szekan*, 1795: *Szekány*, 1799: *Szikány*. Szlovák.
 Szekeres; 1748: *Szekeres*. Foglalkozásnév vagy valamivel bírásra utaló név.
 *Szél; 1756: *Szél*. Belső tulajdonságra utalhat.
 Szeldicki; 1790: *Szelditzki*. Szlovák.
 Szelecki; 1791: *Szeletzki*. Szlovák.
 *Szélesi; 1748: *Szélesi*, 1771; *Széles*, 1794: *Szelesi*. Meghatározatlan helynévből.
 Szelszki; 1797: *Szelszki*. Szlovák.
 Szemenyei; *Szemenyei*, 1751: *Szömönyei* (VJ.), 1784: *Szömenyei*. Vas megyei helynévből.
 Szemerei; 1760: *Szömörei*, 1764: *Szemerei*, 1784: *Szemerey*. Valamelyik (talán a Győr-Sopron megyei) Szemere elemet tartalmazó helynévből.
 Szénási; 1750: *Szénási*. Valamelyik Szénás elemet tartalmazó helynévből.
 Szendi*; 1776: *Szendi*. Valamelyik Szend elemet tartalmazó helynévből.
 Szenté*; 1761: *Szente*. Megfejtetlen. Lehet patronimikon, eredhet helynévből, vagy utalhat tulajdonságra, szenteskedő életmódra.
 Szentiványi*; 1780: *Szentiványi*, 1782: *Sz. Iványi*, 1785: *Szent-Iványi*, 1790: *Szent-ivanyi*. Valamelyik (talán a Győr-Sopron megyei) Szentiván névelemet tartalmazó (régén Szentiván nevű) helységről.
 Szenyicki; 1748: *Szenyitzky*, 1752: *Szenyeszky*, 1782: *Szenyitzki*. Szlovák.
 Szepesi*; 1796: *Szepesi*. A volt Szepes vármegye nevéből.
 Szerepi*; 1767: *Szerepi*. Hajdú-Bihar megyei helynévből.
 Szereti; 1785: *Szereti*. Valószínűleg egy meghatározatlan helynévből.
 Szigeti; 1748: *Szigeti*, 1793: *Szigethi*. Valamelyik Sziget elemet tartalmazó helynévből.
 Sziójyártó; 1745: *Szijártó*, 1753: *Szijártó*, 1767: *Szij Jártó*. 1788: *Szijarto*. Foglalkozásnév.
 Szilágyi; 1760: *Szilágyi*, 1763: *Szilagyi*, 1770: *Szilvágyi*. A Szilágyság tájnévből vagy valamelyik Szilágy elemet tartalmazó helységnévből.
 Szilasi; 1744: *Szilasi*, 1751: *Szillasi* (VJ.), *Szillasy* (uo.), 1783: *Szilasy*. Valamelyik Szilas elemet tartalmazó helynévből.
 Szili*; 1761: *Szili*. Valószínűleg Győr-Sopron megyei helynévből.
 Szilvai; 1765: *Szilva* (?), 1780: *Szilvai* (nő). Vagy meghatározatlan helynévből, vagy pedig gyümölcsnév, akkor foglalkozásra, szokásra, tevékenységre utal.
 Szimonidesz*; 1783: *Simonides* (pap), 1800: *Szimonides* (Arm). Latinosított keresztnév.
 Szita*; 1787: *Szita*. Foglalkozásra utal.
 Szitás; 1761: *Szitás*. Foglalkozásnév.

Szivák; 1785: *Szivad* (tótkomlói nő). Szlovák.
Szladok; 1785: *Szladók*. Szlovák.
Szlávik; 1796: *Szlavik*. Szlovák.
Szlinka; 1772: *Szlinka*. Szlovák.
Szloboda; 1747: *Sloboda*. Szlovák.
Szloszki (?); 1789: *Szlszki*. Szlovák.
Szmadó; 1795: *Szmado* (nő). Szlovák.
Szobieszki; 1793: *Szobjeszki*. Talán lengyel, de inkább szlovák.
Szobor (?) 1774: *Szobor* (?). Valószínűleg szlovák.
Szoboszlai*; 1791: *Szoboszlai*. Hajdú-Bihar megyei helynévből.
Szokodi; 1747: *Szokodi*, 1784: *Szokody*. Meghatározatlan helynévből.
Szokolai*; 1765: *Szokolai*, 1772: *Szokolay*. Meghatározatlan (talán volt Hont vármegyei) helynévből.
Szomrák; 1773: *Szomrák* (nő), 1780: *Szumrák*. Szlovák.
Szőke*; 1760: *Szőke*, 1765: *Szőke*. Külső tulajdonságra utal.
Szökő (?); 1766: *Szőklő*. Amennyiben helyes az olvasat, külső tulajdonságra vagy állapotra, társadalmi helyzetre utal: 'szökött jobbágy'.
Szölle*; 1800: *Szölle* (Conscr.). Megfejtetlen.
Szölös; 1770: *Szölös*. Foglalkozásra vagy valamivel bírásra utal.
Szölösi; 1759: *Szölösi*. Szölös elemet tartalmazó helynévből.
Szőnyi; 1765: *Szőnyi*. Talán Komárom megyei helynévből.
Sztaniszla; 1791: *Sztaniszla*. Szlovák.
Sztelik; 1793: *Sztehlik*. Szlovák.
Sztoján; 1763: *Sztoján*, 1771: *Sztoján*, 1791: *Sztojan* (egy 1785-beli följegyzés szerint cigány). Szerb.
Sztraka; 1749: *Straka* (tótkomlói). Szlovák.
Sztrnka; 1776: *Trnka*, 1787: *Szrnka*, 1791: *Szrenka*, 1792: *Sztranga*, 1794: *Zrnka*, *Sztrunga*, 1795: *Trenka*. Szlovák.
Sztrnszka*; 1791: *Sztranizla*, *Sztanizla*, *Sztrinizla*, 1795: *Sztranszko*, 1796: *Sztrniszka*, 1799: *Sztrnyiszki*, 1800: *Sztrinszko* (Conscr.). Szlovák.
Szudicki*; 1783: *Szűditzky*, 1788: *Szuditzky*, 1794: *Szuditzki*, 1800: *Szugyczki* (Conscr.). Szlovák.
Szuhacki; 1774: *Szuhatzky*, 1778: *Szuchanszki*, 1795: *Szucharszki*. Szlovák.
Szuhonyi; 1788: *Szuhanyi*. Talán a volt Hont vármegyei Szhány helynévből.
Szula; 1745: *Szuloh*, 1746: *Szuló*, 1751: *Szulok* (VJ.), 1753: *Szulóh*, 1771: *Szula*, 1778: *Zula*. Szlovák.
Szurovec; 1792: *Szurovetz* (nő). Szlovák.
Szücs*; 1746: *Szüts*, 1800: *Szüts* (Conscr.). Foglalkozásnév.
Szücsi; 1798: *Szütsi*. Valamelyik Szücs vagy Szücsi elemet tartalmazó helynévből.
Szürszabó*; 1747: *Szürszabó*, 1749: *Szür Szabó*. Foglalkozásnév.
Takács; 1761: *Takáts*. Foglalkozásnév.
Talabér; 1781: *Talaber*. Német.
Tamás; 1790: *Tamás*, 1791: *Tamas*. Keresztnév.
Tamaska; 1761: *Tamaska*. Keresztnévből:
Tar*; 1752: *Tar*. Külső tulajdonságra utal: kopsz.
Tarnóci; 1780: *Tarnoczy*. Valamelyik Tarnóc elemet tartalmazó (volt Liptó, Turóc, Zólyom vagy Hont vármegyei) helynévből.
Tatai; 1760: *Tatai*. Tata város nevéből.
Tatár; 1799: *Tatár*. Népnév, de inkább belső tulajdonságra utaló metaforanév.

- Tenkes*; 1760: *Tenkes*, 1782: *Tenkés*, 1780: *Denges* (?). Talán helynévre (a Villányi-hegység része) utal, de inkább foglalkozásnév a 'tönkölő, tuskószedő, favágó' jelentésű szóból.
- Terényi; 1779: *Terény*, 1781: *Tereny*. Talán a Nógrád megyei Terény (régiesen) Terjen, Tarén) helynévből.
- Téren; 1790: *Téren*. Megfejtetlen. Talán román.
- Terják; 1795: *Teriak*, 1797: *Terják*. Szlovák.
- Tersánszki; 1780: *Terszanszki*. Szlovák.
- Tési; 1791: *Tési*. Veszprém megyei helynévből.
- Téti; 1774: *Teti*, 1775: *Téti*. Győr-Sopron megyei helynévből.
- Tihanyi; 1779: *Tihanyi*, 1793: *Tihányi*. Veszprém megyei helynévből.
- Tisler; 1750: *Tischlér*. Német.
- Tobak*; 1747: *Tobak*, 1784: *Toba* (elírás lehet). Szlovák.
- Tóbiás*; 1792: *Tobiás*, 1796: *Tobias*, 1800: *Tóbias* (Conscr.). Keresztnév.
- Tócán*; 1787: *Toizán*, 1790: *Tótzan*, 1800: *Tóczá* (Conscr.). Szlovák.
- Tódor; 1756: *Tódor*, 1760: *Todor*, 1799: *Thodor*. Keresztnév.
- Toja; 1791: *Toja* (cigány). Megfejtetlen.
- Tollár; 1794: *Tollar*. Talán német.
- Tolnai; 1763: *Tonai*. Tolna megye vagy község nevéből.
- Toma; 1762: *Thoma*. Keresztnévből.
- Tomán; 1761: *Toman*, 1765: *Tomán*. Szlovák.
- Tomcsányi; 1787: *Tomtsani*. Talán a volt Turóc vármegyei Tomcsány helynévből.
- Tomka; 1754: *Tomka*. Keresztnévből.
- Tompa*; 1775: *Tompa*. Belső tulajdonságra utal.
- Topa; 1766: *Topa*. Külső tulajdonságra utal: 'rosszul lépő, csámpás'.
- *Torda; 1750: *Torda*. Régi magyar személynévből, vagy valamelyik Torda elemet tartalmazó helynévből.
- Torma; 1758: *Torma*. Foglalkozásra, tevékenységre (tormát termelő) vagy belső tulajdonságra utaló metaforanév.
- Tornyi; 1745: *Tornyi*, 1754: *Turonyi*, 1756: *Toronyi*, 1787: *Turony*, 1792: *Torony*. Valamelyik Torony elemet tartalmazó helynévből, esetleg a Vas megyei Torony helységnevéből.
- Tornyos; 1798: *Tornyos*. Foglalkozásra (toronyban való őrködés) utalhat.
- *Tót*; 1744: *Tót*, 1746: *Tóth*, 1749: *Toth*. Népnév. Több szláv nép neve a középkori Magyarországon.
- Tölgyi; 1790: *Tődi*, 1791: *Togyi*, 1792: *Tőgyi*, 1795: *Tőgyi*. Meghatározatlan Tölgy elemet tartalmazó helynévből.
- Tölösi; 1767: *Tölös*, *Tölösi*. Meghatározatlan Tölös ~ Tölgyes elemet tartalmazó helynévből.
- Tömböly*; 1782: *Tömböl*, 1785: *Tőmbő*, 1788: *Tömbö*, 1800: *Tömbel* (Conscr.). Valószínűleg külső tulajdonságra utaló név a nyelvjárási tömbő 'vaskos, zömök-pufók' közszóból (MTSz).
- Törek; 1795: *Törek* (nő). Foglalkozásra utalhat.
- Török*; 1756: *Török*. Népnév.
- Törösi (?); 1764: *Törös*, 1777: *Törösi*, 1785: *Teres*, 1797: *Törős*. Amennyiben a címszóban megadott olvasat helyes, meghatározatlan helynévből. Ha viszont Törös a helyes alak, akkor foglalkozásra (magot törő, magtörővel bíró) utalhat.
- Traba; 1778: *Trabach* (szarvasi), 1783: *Trbah*. Szlovák.
- Trén; 1787: *Trén*. Német.

Triznyai*; 1779: *Triznyai*, 1780: *Trisznai*, 1782: *Triznai*. Talán a volt Árva vármegyei Trsztena helynévből.

Trnó*; 1793: *Trnov* (zólyomi), 1800: *Trnyok*, *Trnoch* (Conscr.). Szlovák.

Trucz*; 1775: *Turutz*, 1780: *Turucz*, 1784: *Trutz*, 1788: *Trútz*, 1800: *Trucz*, *Trúcz*. Német.

Tuba; 1745: *Tuba*. Régi magyar személynévként már a XIII. században előfordul, s a TESz föltételezen a tuba 'galamb' szóhoz kapcsolja. Ebben az esetben foglalkozásra utalhat. Vö.: Galamb!

Turóci*; 1761: *Turoczi*, *Turotzi*, 1762: *Turoczy*, 1784: *Thuroczi*, 1799: *Thurótzi*, 1800: *Túróczi* (Conscr.). A volt Turóc vármegye nevéből.

Tükör; 1766: *Tükör*. Foglalkozásra vagy szokásra utal.

Ugodi; 1758: *Ugodi*. Veszprém megyei helynévből.

Ugró; 1784: *Ugro*. Külső tulajdonságra utal.

Ugrócki; 1768: *Ugrotzky*. Szlovák.

Új*; 1763: *Uj*, 1782: *Ujj*. Atköltözésre, külső (viseletre) vagy belső tulajdonságra utal.

Újfalusi*; 1771: *Ujfalusi*, 1773: *Ujfalusi*, 1784: *Uj Falusi*. Valamelyik Újfalú elemet tartalmazó helynévből.

Újhelyi*; 1775: *Ujheli*, 1787: *Ujhelyi*. Valamelyik Újhely elemet tartalmazó helynévből.

Ungvári; 1787: *Ungvari*, 1789: *Ungvári*. Ungvár (ma Uzsgorod, Szovjetunió) város nevéből.

Urbán; 1767: *Urbán*, 1783: *Urban*. Az Orbán keresztnév alakváltozata.

Urbancsek; 1800: *Urbantsek*. Szlovák.

Úri; 1789: *Úri*. Szokásra, viselkedésre utalhat.

Usják; 1794: *Usiák* (nő). Szlovák.

Ústökös; 1763: *Ústökös*. Valószínűleg külső tulajdonságra, hajviseletre utal.

Vad; 1763: *Vat*, 1764: *Vad*. Foglalkozás (vadász) vagy talán inkább belső tulajdonságra utal.

Vági*; 1747: *Vági*, 1800: *Vagi*. Valószínűleg a Győr-Sopron megyei Vág helynévből.

Vajda; 1759: *Vajda*. Foglalkozás vagy tisztségnév. Esetleg a vajdához való tartozásra, hozzá való hasonlóságra utal.

Vajgel; 1775: *Vajgel*, 1784: *Veigel*. Német.

Vajtai; 1749: *Vajtai*. Fejér megyei helynévből.

Valastyán; 1747: *Valastyán*. Román.

Valackai*; 1784: *Valaszky*, 1785: *Valaszki*, 1795: *Valatzkai*, 1800: *Valaszikai* (Conscr.) Szlovák.

Valentini; 1763: *Valentini*. Szlovák.

Valentkó*; 1792: *Valentkó*, 1797: *Valentko*, 1800: *Válentkó* (Conscr.). Szlovák.

Vámos; 1779: *Vámos*. Foglalkozásnév.

Vandlik; 1786: *Vandlik* (békéscsabai). Szlovák.

Vancsó*; 1767: *Vanzó*, 1770: *Vanzo*, 1783: *Vantso*, 1789: *Vantsó*. Szlovák.

Vangyel*; 1787: *Vangyel*, 1792: (?) *Jangyel*. Szlovák.

Vanyicska; 1790: *Vanyitska*. Szlovák.

Vapenovics; 1766: *Vapenovits*, *Vaponovits*, 1773: *Vapénovits*. Szerb vagy szlovák.

Varga; 1745: *Varga*. Foglalkozásnév: 'lábbelikészítő'.

Vas*; 1762: *Vas*, 1787: *Vass*. Külső tulajdonságra utaló metaforanév, de lehet foglalkozásra (vassal kereskedő, vasat szállító) vonatkozó jelképnév is.

Vásárhelyi; 1746: *Vásárhelyi*. Valószínűleg Hódmezővásárhely város nevéből.

Vaskovics; 1760: *Vaskovits*. Szlovák.

Vastag; 1746: *Vastag*. Külső tulajdonságra utalhat.

Vaszil; 1752: *Vaszil*. Román.
Véber; 1762: *Veber*. Német.
Vecseri*; 1785: *Vetsery*, 1788: *Vetseri*, *Vétseri*. Meghatározatlan helynévből.
*Vég; 1749: *Vég*. Lakóhelyre (faluvég), származási helyre (Vég elemet tartalmazó helynévre) utalhat.
Velenka (?); 1765: *Velenka*. Szlovák.
Vencel; 1787: *Ventzel*. Keresztnév.
Vendlik*; 1800: *Vendlik* (Conscr.). Szlovák.
Verasztó; 1746: *Verrasztó*, 1751: *Verasztó* (VJ.), 1784: *Virasztó*, 1785: *Vérasztó*. Foglalkozásra (őr) vagy szokásra, tulajdonságra utal.
Verba; 1790: *Verba*. Szlovák.
Veréb; 1787: *Veréb* (nő). Foglalkozásra, szokásra (verebeket riasztó, vadászó) utal, vagy belső tulajdonságra vonatkozó metaforánév.
Veres*; 1762: *Veres*, 1770: *Vörös*, 1800: *Vörös*. Külső tulajdonságra utal.
Vezér*; 1763: *Vezér*. Belső tulajdonságra utal.
Vicián; 1772: *Vitzian*. Szlovák.
Vida; 1767: *Vida* (békéssámsoni). A Vitus keresztnévből.
Vig; 1771: *Vig*. Belső tulajdonságra utal.
Vince*; 1761: *Vintze*, 1800: *Vincze* (Conscr.). Keresztnév.
*Virág; 1748: *Virág*. Lehet keresztnév, foglalkozásnév vagy utalhat külső és belső tulajdonságra.
Virágos; 1765: *Virágos*. Foglalkozásra vagy szokásra utal.
Vitéz*; 1759: *Vitéz*. Belső tulajdonságra vagy foglalkozásra (katona) utalhat.
Vitgrúber; 1796: *Vittgruber*, 1797: *Vitgrubel* (nő). Német.
Vizközi*; 1776: *Vizközi*. Meghatározatlan (talán a volt Máramaros vármegyei Vizköz) helynévből vagy ismeretlen tájnévből.
Vrábec; 1779: *Wrabetz* (nő). Német.
Zábrák*; 1765: *Zabrag*, 1768: *Zabrák*, 1773: *Zábrák*, 1785: *Zabrák*. Lehet szlovák alakulat, de utalhat foglalkozásra, szokásra a nyelvjárási zsabrák 'nyeregtakaró' szóból.
Zahar; 1795: *Zachar*. Szlovák.
Zahorák; 1797: *Zahorák* (peregrinus 'idegen, vándor'), 1800: *Zachorák*. Szlovák.
Zajac; 1790: *Zajatz* (nő). Szlovák.
Zámbó; 1750: *Zambo*, 1800: *Zámbó* (Conscr.). Megfejtetlen, esetleg szlovák.
Zana*; 1755: *Zana*, 1784: *Szana*, 1789: *Zanna*. Megfejtetlen.
Zaszkalicki; 1793: *Zaszkalitzki*. Szlovák.
Zatrocki (?); 1800: *Zatroccki*. Szlovák.
Zelenka*; 1765: *Zelenka*. Szlovák.
*Zilici; 1750: *Zilici*. Meghatározatlan helynévből.
Zontos (?); 1775: *Zontos*. Megfejtetlen. Talán a Csontos név elírása lehet.
Zorgovszki*; 1762: *Zorgovszky*, 1778: *Zorgotzky*, 1799: *Zorgószki*, 1800: *Zórgovszki* (Conscr.). Szlovák.
Zuba*; 1781: *Zuba*. Szlovák.
Zvaniga; 1772: *Zvanig*, 1773: *Zvaniga*, 1779: *Zvanyiga*. Szlovák.
Zsedényi; 1751: *Sédényi*, 1752: *Sedényi*, 1761: *Zedényi*, 1765: *Sédényi*, 1784: *Sedenj*, 1790: *Zsedeni*. A Vas megyei Zsédény helynévből.
Zsibrik; 1750: *Zibrik* (nő). Szlovák.
Zsidó; 1756: *Sidó*, 1762: *'Zidó*. Népcsoportnév, s hozzájuk való hasonlóságra utalhat a családnév.
Zsiga*; 1759: *Siga*, 1780: *Zsiga*, 1797: *Zsaga* (elírás lehet). Keresztnévből.

Zsigmond; 1769: *Sigmond*. Keresztnev.

Zsirai*; 1768: *Sirai*, 1778: *Zirai*, 1791: *Zsirai*. Győr-Sopron megyei helynévből.

*Zsoldos; 1748: *Soldos*, 1749: *Sóldos*, 1752: *Sódos*. Foglalkozásra, társadalmi helyzetre utal.

Zsufa*; 1794: *Sufa*, 1799: *Zsufa*. Szlovák.

Zszusa; 1787: *Susa* (nő). Keresztnevből.

A főnti névsor természetesen csak annyira teljes, amennyire az egyházi anyakönyvek tartalmazhatják a *teljes* családnévanyagot. Hogyha valaki sem mint szülő vagy keresztszülő, sem mint házasságkötés alanya vagy tanúja, sem pedig mint itt eltemetett nem került bejegyzésre az evangélikus egyházi anyakönyvekbe, és végül nem is adózott a helységben, meg nemesként sem tartották számon, a neve nem szerepelhet a főnti névsorban, de — véleményem szerint — nagyon kevés lehetett ilyen. Mindamellett ennek az ellenkezője is fönnáll. Amennyiben véletlen folytán (meghívott keresztszülő, éppen itt elhalálozó stb.) följegyzésre került a neve, s nem volt melléírva, hogy más helységben lakik, én is föltüntettem a névsorban. Ezeknek a száma több lehet, de valamennyiőjüknek volt valami kapcsolata a helység lakóival (az egykét vándor koldust kivéve), s így neveik vizsgálata indokolt.

Első pillantásra az a benyomásunk a település XVIII. századi családnévanyagáról, hogy nagyon gazdag, változatos, sokszínű. Ez azonban alaposabb vizsgálat után látszólagos képnek bizonyul csupán. Ugyanis a betűrendes fölsorolásban minden név csak egyetlen címszót kapott, akár egyszer fordult elő a vizsgált névanyagban, akár több ezerszer, akár egyetlen személy viselte, akár pedig több száz. Mivel a gyakori, mondhatnánk: törzsökös nevek túlnyomóan többször fordultak elő, azok rajzolják meg Orosháza e korszakának névarculatát. A főnti névsort tehát egyszerű fölsorolásnak kell tekinteni: a névanyag időrendi, alaki és jelentéstani adattára ez, s a nevek strukturális viszonyai, névgyakoriságok, jelentéstani kategóriák részesedési aránya nem ebből állapítható meg. Ennek a névsornak is van azonban néhány hasznosítható adata. Az egyik a nevek első előfordulásának a jelzése, amelynek alapján megállapíthatjuk, hogy egyes időszakokban mely és milyen típusú nevek kerültek be a családnévanyagba. Az időszakok körülhatárolása kissé mechanikusnak látszik: általában tízéves ciklusokat különítettem el. Az első szakaszt azonban az 1751. évi összeírással zárom, s így abba nyolc, a másodikba pedig ennek köyetkeztében kilenc esztendő került, s végül az alábbi korszakolás alakult ki.

I. időszak 1744—1751; II. 1752—1760; III. 1761—1770; IV. 1771—1780; V. 1781—1790; VI. 1791—1800.

Az I. időszak (1744—1751) a település megalapításának a kora. Az ekkor fölbukkanó családok tekinthetők valóban városalapítóknak, de ez természetesen ma már nem jelenthet sem büszkeséget, sem önérzetet, még kevésbé valamilyen jogot, mint ahogyan abban az időben sem jelentett. Előfordulhatnak a nevek között magyar és idegen eredetűek, de mint ahogyan ezt már hangsúlyoztam, ez a nevek eredetére és nem a viselőik nemzetiségére, anyanyelvére utal. Betűrendben fölsorolva az alábbi nevek fordulnak elő ebben a korszakban. Ács, Ádász, Adorján, Ágoston, Almási, Andi, Aranyi, Bacsur, Bagoly, Bakos, Balikó, Bálint, Balog, Barabás, Baranyai, Batonyi, Bél, Bella, Bencsik, Benkő, Berta, Bezi, Bognár, Bohus, Bolla, Bonti, Boros, Buchal, Buda, Buzi, Céda, Cikora, Csáki, Csapó, Császár, Csátaljai, Cseh, Cserneyi, Csete, Csigi, Csík, Csikós, Csima, Csiszár, Csizmadia, Csonka, Darida, Darók, Dávid, Deák, Dénes, Dér, Dezső, Dimák, Dodek, Dolog, Dominkó, Erdélyi, Erős, Farádi, Farkas, Fazekas, Fehér, Fekete, Forján, Franyó, Furesán, Gabnai, Gerencsér,

Geresdi, Gombkötő, Göbolyös, Gubics, Gulyás, Györgyi, Győri, Hajdú, Halász, Hári, Hegedűs, Hegyi, Héjas, Hima, Horvát, Izsácki, Izsó, Jakab, Jakus, Jeges, Jós, Juhász, Kackó, Káldi, Kalmár, Kaposi, Kas, Kasziba, Kecskés, Keresztes, Kis, Kocsondi, Kostyán, Kovács, Kozma, Köce, Körmendi, Körösi, Kővágó, Kulcsár, Ladiver, Laki, Lakatos, Lampért, László, Leginszki, Lehota, Lipót, Lódi, Lőrinci, Lövei, Lucó, Madarász, Magyar, Márcó, Marcsa, Marcsó, Máró, Márton, Mekis, Mérgecs, Mester, Mészáros, Mezei, Mislai, Molnár, Mór, Morvai, Murai, Nagy, Némedi, Német, Nyigri, Ócsai, Orbán, Orgoványi, Páli, Pap, Pataki, Patkó, Petke, Petrec, Pipa, Pipis, Placsintár, Póje, Pupi, Rác, Racskó, Rajki, Ravasz, Rideg, Rohács, Rosta, Rozsnyai, Ruca, Sáfár, Sámódi, Sélei, Simon, Sin, Sitkei, Somogyi, Sonkolyos, Sós, Sudicki, Süle, Süveggyártó, Szabó, Szakál, Szalai, Szalka, Szalóki, Szarka, Szász, Szekeres, Szélesi, Szemenyei, Szenyicki, Szigeti, Szijgyártó, Szilasi, Szloboda, Szokodi, Sztraka, Szula, Szűcs, Szűrszabó, Tisler, Tobak, Torda, Tornyi, Tót, Tuba, Vági, Vajtai, Valastyán, Varga, Vásárhelyi, Vastag, Vég, Verasztó, Virág, Zámbo, Zilici, Zsedényi, Zsibrik, Zsoldos.

Összesen 217 különböző (legalábbis általam annak tartott) családnév fordul elő az első nyolc esztendő alatt. Ebből 178 valószínűleg magyar névalakulással jött létre, s ez az összes családnévnek 82%-a. A szlovák névalakulatok száma 33 (15,2%), közülük három mellett jelzik a források, hogy tótkomlósi betelepülő, háromról pedig kideríthető, hogy egy-egy nő viselte, aki nyilvánvalóan házasságkötés útján került ide. A három német és három román eredetű név utal más kapcsolatokra is, részesei arányuk (1,4%) azonban jelentéktelen. Részletesebb vizsgálatot érdemelnek viszont a helynevekből alakult családnévek, amelyeknek a száma ebben az időszakban 56 (26%). Sajnos, közülük nagyon sok a meghatározatlan, illetőleg oly sok névből eredhet, hogy nem lehet eldönteni a valószínűségét egyiknek sem. Néhány azonban pontosan lokalizálható. Hét utal belőlük a mai Vas, hat Győr-Sopron, kettő Zala, kettő Somogy, három Baranya, egy Tolna, egy Fejér, kettő Bács-Kiskun megyére. Távvolabbi vidékre három név utal (Erdélyi, Morvai, Rozsnyai), s csak egyetlen esetében tehető föl, hogy közelebbi helynévből ered (Vásárhelyi), de tulajdonképpen több Vásárhely elemet tartalmazó helynév számba jöhet. A lokalizálatlan nevek között is sok van, amely eredhet nyugat-magyarországi helynevekből, s ez ha nem is mond újat, megerősíti az eddigi föltevéseket: a régebbi településhelyet vagy helyeket azon a részen kell keresni.

Érdekes még egy pillantást vetnünk a foglalkozásokra utaló családnévekre. Számuk ebben a korszakban 47 (21,7%), s ez igen nagy szám. Különösen sok azonban az egészen speciális iparokra utaló nevek száma (Csapó, Csiszár, Gombkötő, Hegedűs, Jeges, Kővágó, Sáfár, Sonkolyos, Sós, Süveggyártó, Szijgyártó, Szűrszabó stb.), ami igen fejlett munkamegosztásra, nem középkori feudális jellegű önellátó termelésre, hanem városias iparűzésre utal.

A viszonylag nagy számmal előforduló népnév (Cseh, Horvát, Magyar, Német, Rác, Szász, Tót) régebben lefolyt nagy népmozgásra enged következtetni.

Végül említsük meg, hogy a források négy ízben utalnak ebben az időszakban arra, hogy a nevek viselői cigányok. Tehát már a legelső időszakban betelepültek a községbe, s még azt sem tartom kizártnak, hogy együtt jöttek az alapítókkal. Erre egy igen korai (1746. szeptember 27-i) anyakönyvi bejegyzésből lehet következtetni: „[Megkereszteltem] Pupi Martzin Czigány leánkáját Sárát. Komák ilyen Sereggel következnek Magam [a pap], Dénes Sándor Mester U[ra]m, Takáts István, Kocsis János, Káldi Pál [s még további 12 név van felsorolva]”. Természetesen valamennyi férfi a feleségével együtt volt „koma” vagyis keresztszülő, s tulajdonképpen a falu két első embere: a pap és a tanító közöttük van. A 17 szülőpár nem vállalta volna a

komaságot, ha lenézett, társadalmon kívüli, éppen most beköltöző személyről lett volna szó. (Különben a régi, első világháború előtti orosházi cigányság viszonyairól, életmódjáról a néprajztudomány sok újat, meglepőt mondhatna, ha vállalná ennek a föltárását is. Különösen társadalmi helyzetük, egymás közötti és a földműves lakosság közötti viszonyuk ismeretlen eddig.)

A II. időszak (1752—1760) új családnevei a település további gyarapodásáról, fejlődéséről, lakosságának szaporodásáról vallanak. Ekkor a következő nevek jelennek meg első ízben.

Andresz, Bacsányi, Balázs, Bán, Bandzsó, Baráti, Bazsai, Bednárik, Benedek, Bikádi, Blaskovic, Bokor, Boldog, Bor, Borotvás, Bors, Böröc, Bősze, Bratvik, Brestyánszki, Bús, Csáfordi, Csányi, Csatári, Cseke, Csepeli, Csernyászki, Csöre, Csöngői, Csurgai, Dán, Dani, Dékán, Demeter, Dene, Dezerikus, Döbrönte, Drahot, Dudás, Edvi, Éliás, Erdős, Ezer, Fata, Ferenci, Fodor, Fogaras, Forgós, Földesi, Gábor, Gál, Galamb, Galambos, Gauder, Görbics, Hajnal, Hatos Hlobocsányi, Horgas, Hronyec, Illés, Iványi, Jakó, Janicsek, Jankó, Jóri, Kácsa, Kajsa, Kaló, Kamondi, Kan, Kannás, Kardos, Katona, Kelemen, Kenéz, Kerekes, Kocsis, Kolompár, Koncsek, Kosnyák, Kotormán, Kunos, Lackovszki, Lénárt, Lukács, Madai, Máté, Mázik, Mencs, Micsinszki, Mód, Moldvai, Mulai, Nyikos, Oláh, Pápai, Pápucs, Perenyei, Pető, Pintér, Plucer, Polgár, Pór, Potyondi, Puhaj, Puhorszki, Pusztai, Ré, Rohács, Rózsa, Ruc, Rumi, Sándor, Sánta, Sárdi, Sárkán, Sárközi, Sas, Sinkó, Sipos, Skopik, Such, Szabadi, Szabados, Szalók, Szántó, Szarvas, Szél, Szemerei, Szénási, Szilágyi, Szőke, Szőlősi, Tar, Tatai, Tenkes, Tódor, Tomka, Torma, Török, Ugodi, Vajda, Vaskovics, Vaszil, Vitéz, Zana, Zsidó, Zsiga.

Ebben az időszakban 150 új név tűnt föl. Túlnyomó többségük (125; 83,4%) magyar alakulat, 20 szlovák (13,3%), 3 német (2%), 2 román (1,3%). A foglalkozásra utaló nevek száma kevesebb (12; 8%), de ezek között is van néhány nem mindennapi mesterség (Dékán, Kannás, Kolompár stb.). Jóval kevesebb (33) a helynevekből alakult családnev is. A többé-kevésbé lokalizálható nevek közül ismét legtöbb (7) Győr-Sopron és (3) Vas megyére utal. Rajtuk kívül van még három Veszprém megyei, két Zala, egy Somogy, egy Baranya, egy Komárom megyei és egy dunántúli tájra (Sárközi) meg talán a Mura folyóra vagy valamelyik mellette levő településére utaló név (Mulai). Ezekkel szemben csupán négy olyan nevet találunk, amelyek a keleti területekre (egy Hajdú-Bihar, egy Szabolcs-Szatmár megyei helységre, kettő pedig tájnévre) utal. Mindezekből talán megállapíthatjuk, hogy a lakosság beköltözése ebben az időszakban is a Dunántúl felől, az eredeti telepések (a városalapítók) etnikumából folytatódott nagyobb arányban, s a helynevet viselők arányához hasonló lehetett a többi magyar eredetű nevet viselő családok lakóhelyi megoszlása is. A szlovák nevek aránya nem növekedett, s csak egy ízben jelölik a források a totkomlósról való ideköltözést.

A III. időszakban (1761—1770) mintha fölgyorsult volna a település növekedése, megnőtt az újonnan föltűnő nevek száma.

Adamik, Antal, Antali, Asztalos, Baki, Bárány, Barca, Basa, Baska, Beda, Bebka, Birkás, Bod, Bódás, Bódis, Boltos, Borbély, Borka, Borsós, Bozzai, Bölcsföldi, Bósz, Brecska, Bucsek, Burján, Burkus, Cakó, Cibrik, Cigány, Ciráki, Cirok, Csanda, Cséhfalvai, Csinos, Csontos, Csorba, Csöntör, Darabos, Dencsi, Dilinár, Dóci, Domokos, Érsek, Fábri, Faragó, Fazék, Felcser, Fésűs, Filcsik, Fónai, Forró, Fürj, Gálík, Gáspár, Godáncsi, Godár, Gólya, Grenyó, Gyarmati, Gyolcsos, Gyömrei, Györe, Györgyik, Gyuga, Hajdamár, Hajmási, Halupa, Hanyec, Harka, Harmati, Héder, Heubach, Híres, Hofbauer, Iván, Jároli, Johannesz, Jónás, Jónász, Kabódi, Kacki, Kácsér, Kajári, Kéri, Kertai, Kertész, Király, Kirják, Kirkmelik, Kodári, Komjádi,

Kordik, Kotolák, Kriskó, Kristóf, Kucsera, Lacsni, Lagzi, Lakos, Lesetár, Líber, Lőcs, Makó, Mandejsz, Maróti, Martis, Matkovic, Matyi, Méhes, Míkó, Míkola, Míves, Mókus, Móroc, Mózes, Murányi, Nemes, Nótácki, Ocskai, Olik, Ország, Oskó, Oszvald, Pámer, Parnyicki, Paulik, Pec, Pivarcsik, Plenter, Pólya, Polyák, Pomuc, Pongrác, Pozsári, Rajos, Riszta, Rozsenci, Ruttkai, Sámprás, Sarkadi, Septei, Seráj, Sinkovics, Sládok, Sótónyi, Streba, Stojec, Strinc, Szadai, Szakonyi, Szanyi, Szenté, Szerepi, Szili, Szilvai, Szitás, Szokolai, Szökő, Szőlős, Szőnyi, Sztóján, Takács, Tamaska, Tolnai, Toma, Tomán, Topa, Tölös, Törösi, Turóci, Tükör, Ugrócki, Új, Urbán, Űstökös, Vad, Valentini, Vancsó, Vapenovics, Vas, Véber, Velenka, Veres, Vezér, Vida, Vince, Virágos, Zábrák, Zelenka, Zorgovszki, Zsigmond, Zsirai.

Ebben az időszakban 193 új családnév jelent meg a forrásokban. Közülük 137 (71%) magyar eredetű, 44 (22,7%) szlovák, 12 (6,2%) német, 2 szerb név. Két esetben utalnak a Hódmezővásárhelyről való átköltözésre. A helynévből származó családnevek száma ekkor 37 (19,1%). Közülük megállapíthatóan még mindig a Győr-Sopron megyére utaló helynévi családnevek vannak legnagyobb számmal (8), de ide számíthatjuk a ma Ausztria területére eső Kabold helynévből származó Kabódi családnevet is. Ezekhez járul még két Vas, két Zala és egy-egy Veszprém, Somogy, Komárom és Tolna megyére utaló név. Valamivel több a más területről eredő családnév: egy Pest, egy Csongrád, egy Békés, egy Hajdú-Bihar megyei helységnévből, hat pedig fölvidéki helynevekből: kettő volt Nyitra, kettő volt Turóc, egy volt Gömör és egy pedig valószínűleg volt Hont vármegyei helynévből. Csupán egy turóci (Ruttkai) név mellett találunk olyan megjegyzést, hogy békéscsabai. Végeredményben tehát a helynevekből lett családnevek vallomásai szerint az orosháziak még ekkor is erős kapcsolatokat tartottak a dunántúliakkal: vagy jöttek még mindig újabb telepések, vagy pedig onnan nősültek, de egyre jelentősebb a környező szlovákok hatása (be-települése vagy a velük való házasságkötés, esetleg alkalmazottként való megfogadásuk), s növekszik a németes nevek meg a fölvidéki helyekre utaló nevek száma.

A IV. időszak (1771—1780) új családnévei a következők.

Abelovszki, Ádám, Albertini, Ambrózi, Babela, Bakter, Bandzsál, Bani, Barát, Barács, Barna, Bazsali, Bere, Berna, Bitter, Boják, Bolák, Ceglédi, Cinkota, Cvaniga, Csapláros, Csepregi, Csóka, Csont, Csordás, Csósz, Daniélisz, Decsi, Dén, Dési, Deutsch, Domoki, Dovaly, Dovicin, Durajcsik, Elek, Endrédi, Figuli, Flitkó, Flóris, Folkusházi, Fülöp, Gelegonya, Gordai, Göndös, Gubica, Gyaponyi, Gyurkovics, Halasi, Hallai, Hampó, Harsányi, Héja, Hencsei, Hézer, Homolya, Hrancsik, Huszár, Ickovics, Iglíc, Ivacska, Jámbor, Janovics, Javas, Jávorcsik, Jó, Jován, Kasza, Kenderesi, Kényes, Kerdik, Kernács, Királyi, Kocsmán, Kodancsi, Kollár, Konomaros, Korbély, Koren, Kornik, Kóti, Kőszegi, Králik, Krausz, Kruspel, Kuckó, Kun, Kunstár, Lakner, Lamplik, Lányi, Laskovic, Lavró, Lencse, Lovász, Lucsánszki, Mackó, Magera, Magorányi, Magri, Majdóc, Makó, Márki, Markó, Martosi, Matuskó, Mazúr, Menezdorf, Mesterházi, Miháلكó, Mocsári, Mónos, Navota, Nikola, Pál, Palik, Paréj, Paulovics, Petrás, Petró, Platinszki, Pléh, Pukánszki, Rufusz, Ruman, Rumazán, Sági, Serki, Sorok, Spisják, Subkégel, Surányi, Suska, Szakács, Száki, Szala, Szalontai, Száraz, Szávik, Székács, Szendi, Szentiványi, Szlinka, Szobor, Szomrák, Sztrnka, Szuharszki, Tarnóci, Terényi, Tersánszki, Téli, Tihanyi, Tompa, Traba, Triznyai, Truc, Újfalusi, Újhelyi, Vajgel, Vámos, Vicián, Vig, Vízközi, Vrábec, Zontos, Zvanig.

Ebben az időszakban 165 új családnevet számoltam össze. Közülük 98 tekinthető magyar alakulásmódúnak, s ez csak 59%-a a teljes névanyagának. A valószínűleg szlovák eredetű név 52 (31,6%), németnek tekinthető 11 (6,7%), román név 3

(1,8%), szerb pedig egy családnév. Jelentős mértékben megnőtt a környező szlovák településekről való beáramlás, amit jelez egy-két anyakönyvi megjegyzés is: két szarvasi és egy tótkomlósi eredetű családot neveznek meg, egy pedig Hódmezővásárhelyről jött a szlováknak tartott családnévük közül. Tizenegy esetben asszonynévként fordul elő csak a szlovák eredetű családnév, tehát az exogámia is növekedő tendenciát mutat ebben az időszakban. A németes családnévűeknél csak egy esetben bizonyítható, hogy csupán nő viselte a nevet.

A helynévi eredetű családnevek között csökkent a Dunántúlra utalók száma. Győr-Sopron és Vas megyei három-három, Zala, Somogy, Tolna és Komárom megyei kettő-kettő, Veszprém és Baranya megyei pedig csak egy-egy található. Ugyancsak egy-egy név utal Pest, Bács-Kiskun, Szolnok megyére valamint a volt Árva, Turóc, Gömör, Zemplén, Nógrád, Máramaros, Szolnok-Doboka, Hunyad és Bihar vármegyére. Mindebből arra lehet következtetni, hogy fokozatosan csökken a kapcsolat ereje a régebbi lakóhellyel, kisebb az onnan irányuló betelepülés, és növekszik a közvetlen környékről valamint a különböző vidékekről történő ideáramlás, jól lehet már nem olyan nagy mértékű ez sem, mint az előző évtizedben.

Az V. időszak (1781—1790) alatt a következő új nevek fordultak elő az anyakönyvekben.

Abaffy, Ambrus, Angyal, Aradi, Argai, Baglyas, Bajer, Bajor, Bankó, Bartalos, Báti, Béh, Bencse, Bendik, Bendő, Benyó, Bér, Berács, Béres, Berke, Berki, Bernácki, Blaskó, Bocó, Boka, Bottyáni, Cipszer, Csendes, Csizsik, Csmela, Dauda, Diós, Dobján, Dobics, Dormány, Dömény, Dunaháti, Dusa, Eleki, Fábián, Fittich, Frank, Frankó, Gabacsi, Gajda, Galgóci, Galic, Gara, Garai, Gaszó, Gécs, Gecsei, Gergely, Gergő, Gilici, Glaskó, Gobák, Gömbös, Gömörei, Gönc, Grucki, Gubi, Gyenes, Gyenge, Gyugy, Gyurik, Gyúrósi, Hácsi, Haleckó, Halenkó, Halesz, Hedlicska, Hlatki, Hlaváti, Holeccka, Hordács, Hován, Igaz, Imre, Jakubec, Jamriská, Hanicska, Janek, Kádi, Kántor, Karcsik, Károly, Kaszai, Kecskeméti, Klina, Kolacsek, Kolozsvári, Konc, Konecsni, Kostyánszki, Kozsok, Kökény, Krasztó, Laci, Lázár, Letenyi, Lévai, Libertini, Libor, Lichtenstein, Lipták, Loman, Lontai, Lónyai, Lőrinc, Luba, Makula, Makos, Masznicni, Matula, Menész, Merskó, Meskó, Michalik, Muraközi, Naszki, Orgecki, Oroszki, Otrubcsik, Pacuk, Pacsó, Panyi, Patyi, Pécsi, Pelikán, Pelcer, Péró, Péter, Petrán, Pleván, Polner, Ponyicki, Posztós, Potocki, Potyi, Pupis, Radnán, Rédei, Remanár, Rik, Salamon, Sámuel, Sarok, Sasa, Sebestyén, Sikolai, Sikos, Sirkó, Skorka, Strejberger, Stummer, Suba, Suller, Szamosközi, Szatmári, Szeber, Szekán, Szeldicki, Szereti, Szimonidesz, Szita, Szivák, Szladok, Szlszki, Szudicki, Szuhanyi, Talaber, Tamás, Téren, Tocán, Tomcsányi, Tölgyi, Tömböly, Trén, Ugró, Ungvári, Uri, Valackai, Vandlik, Vangyel, Vanyicska, Vecseri, Vencel, Verba, Veréb, Zajac, Zuba, Zszusa.

Az V. időszakban ismét több, 193 új családnév fordult elő. Ezek közül 105 magyarázható meg a magyar névalakítási szabályok alapján, az egész névanyagnak 54,5%-a. Szlovák nyelvből való valószínűleg 70 (36,4%), németből 17 (8,8%), románból egy név. Az arányok tehát fokozatosan tovább tolódnak el a megkezdett menet szerint.

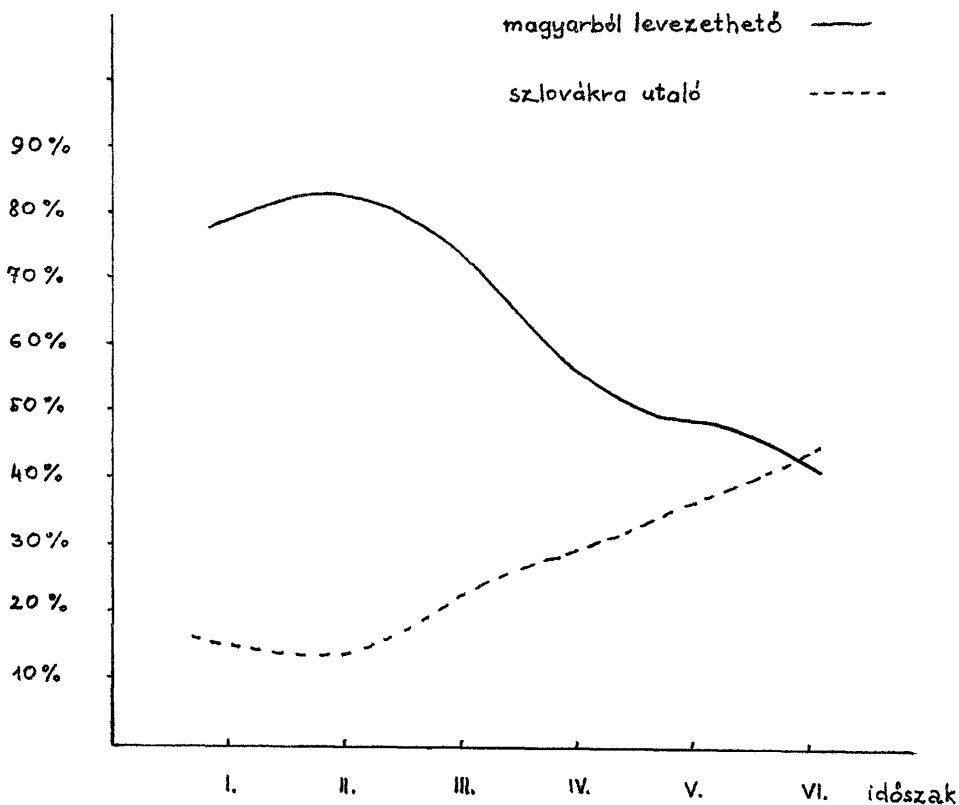
A helynevekből alakult családnevek vallomása szerint egyetlen egy név sem utal Győr-Sopron és Vas megyére. Megcsappant a többi dunántúli megyére utaló név is. Egy-egy fordult elő Zala, Veszprém, Komárom, Fejér, Somogy, Baranya megye területéről, kettő pedig dunántúli tájra utalt. Valószínűleg két név utal Bács-Kiskun megyére, egy-egy Békésre és Szabolcs-Szatmárra. Két-két név való a volt Hont és Arad, egy-egy a volt Bars, Turóc, Nyitra, Ung és Kolozs vármegyéből. Azt hiszem, erre az időszakra gyakorlatilag teljesen megszűnt a régi etnikummal való kapcsolat,

az átköltözések lényegileg megszűntek a Dunántúlról, az egy-két oda illő nevet viselő jöhetett máshonnan, mint ahogyan tudjuk a Pécsi nevű családról, hogy békéssámsoni, a Galgóci nevűről, hogy békéscsabai. Sajnos, a többről hasonló konkrét följegyzés nincsen, de a névanyag alapján már nem dunántúliak.

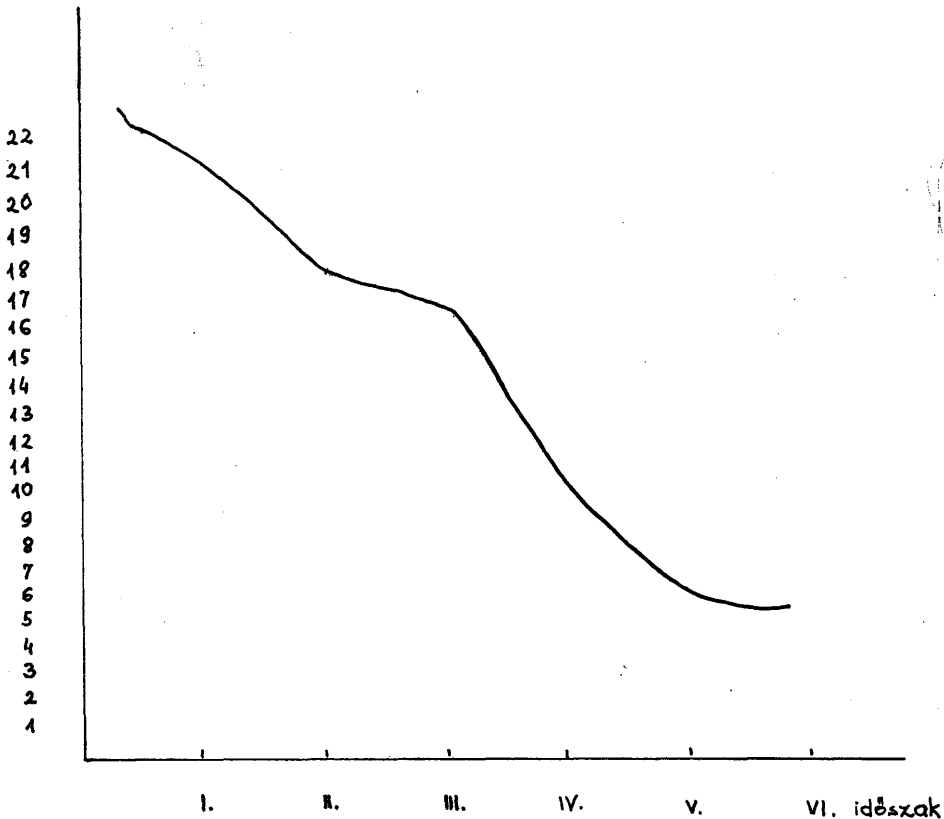
Az utolsó, VI. időszak (1791—1800) először előforduló családnevei a következők.

Ábrahám, Ábrahámi, Aklan, Alitisz, Andrékó, Androvics, Aranyos, Árvai, Bagodi, Bandis, Bányai, Barbara, Becskei, Benián, Bernát, Bernos, Blahó, Bocska, Bodocki, Bodori, Bohovic, Boris, Bújdosó, Bulyovszki, Buzina, Büki, Celler, Cirbusz, Culák, Csala, Csengeri, Csó, Dabron, Daubner, Dedinszki, Demján, Dobjás, Dobrocki, Dolmány, Dorák, Dovák, Dozsál, Döme, Drojcsik, Fabrici, Fiam, Filadelfi, Gajdán, Galovics, Gaskó, Gaskovics, Gödör, Grósz, Gubó, Gyurcsa, Halászi, Halinovszki, Hamza, Hanszki, Harcsa, Haszkó, Heveder, Hollósi, Hóza, Ilia, Iló, Ilovszki, Izsáki, Jancsik, Jani, Janó, Jób, József, Juhos, Julcsik, Kalinovszki, Kanász, Kanovszki, Keller, Kereki, Kimkovics, Kisó, Kizúr, Kociszki, Kojnok, Kolozsi, Konkoly, Kónyik, Kornyák, Kovácsik, Krajcsovics, Kubini, Kurc, Kúti, Kvartek, Laska, Lavrik, Lehócki, Lengyel, Liptai, Lóher, Luptrú, Mátyás, Matejkó, Mazán, Mazor,

A magyar és szlovák eredetű családnevek alakulása



A Dandntúlra utaló családnevek számának alakulása



Development of the number of family names showing back to a Transdanubian origin

Mecseri, Meleg, Messerschmidt, Miklós, Mikus, Mila, Miró, Mitró, Moldován, Mráz, Muluci, Násztor, Novodonszki, Nyári, Nyúl, Oltyán, Ondrejkovics, Orgos, Orosz, Panna, Pári, Patvar, Pecó, Pete, Petris, Petró, Petykó, Pogács, Polonyi, Proks, Ragner, Raszoska, Ráta, Recán, Rejt, Rima, Rocó, Sándori, Satler, Sefendi, Silber, Sonkoly, Stanis, Stiglic, Suharszki, Szabadkai, Szai, Szegedi, Szelecki, Szelszki, Szepesi, Szlávik, Szmadó, Szobjeszki, Szoboszlai, Szölle, Sztaniszlá, Szelik, Sztrnszka, Szurovec, Szúcsi, Tatár, Terják, Tési, Tóbiás, Toja, Tollár, Tornyos, Törek, Trnó, Urbancsek, Usják, Valentkó, Vendlik, Vitgrüber, Zahar, Zahorák, Zaszkalicki, Zatrocki, Zsufa.

Ennek az időszaknak 187 új családneve volt. Ezekből 81 (43,5%) magyarázható meg a magyarból, 82 valószínűleg szlovák (44%), 14 (7,5%) német, 7 román (3,75%). Erőteljesen folytatódott tehát az a tendencia, amely szerint a környező szlovák hely-

ségek lakossága bármilyen okból és módon, de Orosháza népességének létszámát gyarapította.

A helyre utaló családnevek közül (most csak huszonegyről tudtam ezt megállapítani, s a teljes névanyagnak ez csupán 11,8%-a) talán öt utal az egész Dunántúlra, hat a fölvidékre, három a Duna—Tisza közére, egy Hajdú-Bihar megyére, egy pedig a volt Kolozs vármegyére.

Az évtizedek szerinti összevetésekben tehát egy olyan törésmentes folyamatot láthatunk, amely egyrészt a szlovák betelepülés egyre fokozódó intenzitására, másrészt a dunántúli etnikummal, elsősorban a nyugat-dunántúli vidékekkel való fokozatos kapcsolatmegszakadásra utal.

Az eddigi ismertetett betűrendes névsor, az új nevek megjelenésének bemutatása a családnévvizsgálatnak csak egyik oldala. Egy település névállományára nem csupán a nevek megléte, hanem sokkal inkább a nevek gyakorisága a jellemző, ezt az anyakönyvek adataiból aligha lehet egy adott időpontban megállapítani. Bizonyos viszonylagnál mégis elfogadható azonban egy névgyakorisági sorrend az adóösszeírások alapján. Először ismertetem az 1751-es (VJ.) adóösszeírásban szereplő neveket előfordulásuk sorrendjében. Néhány név nélkül szereplő család (Lövei Mihálynál a veje zsellér; A bikákkal bánt ember; Ágoston János veje) természetesen nem szerepel a névsorban, de a százalékszámolásakor az ő adataikat is figyelembe veszem.

1.	Horváth	16 család	Molnár	2
2—3.	Szabó	10	Pataki	2
	Tót	10	Sélei	2
4—5.	Német	8	Szekeres	2
	Takács	8	Szilasi	2
6.	Csizmadia	7	Szokodi	2
7.	Szalai	6	Szula	2
8—10.	Kovács	5	Verasztó	2
	Nagy	5	39—111. Ádász	1
	Varga	5	Adorján	1
11—14.	Csapó	4	Ágoston	1
	Gabnai	4	Bacsúr	1
	Juhász	4	Bagoly	1
	Madarász	4	Bakos	1
15—17.	Balog	3	Baranyai	1
	Bognár	3	Benkő	1
	Rác	3	Bella	1
18—38.	Cikora	2	Berta	1
	Darók	2	Bezi	1
	Dimák	2	Bikádi	1
	Fehér	2	Bolla	1
	Fekete	2	Boros	1
	Hegedűs	2	Buzi	1
	Izsó	2	Céda	1
	Jakab	2	Császár	1
	Káldi	2	Cseh	1
	Kas	2	Csete	1
	Kis	2	Csigi	1
	Mészáros	2	Csík	1
	Miszlai	2	Csiszár	1

Deák	1	Mór	1
Dér	1	Nyigri	1
Dominkó	1	Orbán	1
Drahota	1	Páli	1
Erdélyi	1	Púp	1
Farkas	1	Petrec	1
Gombkötő	1	Rajki	1
Gubics	1	Ravasz	1
Gulyás	1	Rohácki	1
Győri	1	Sin	1
Hajdú	1	Sitkei	1
Hegyi	1	Sonkolyos	1
Héjas	1	Süle	1
Izsácki	1	Szakáll	1
Jós	1	Szalók	1
Kasziba	1	Szél	1
Kecskés	1	Szélesi	1
Kocsondi	1	Szemenyei	1
Kőrösi	1	Torda	1
Kővágó	1	Vég	1
Kulcsár	1	Virág	1
Laki	1	Zámbó	1
Lódi	1	Zilici	1
Lövei	1	Zsedényi	1
Madai	1	Zsoldos	1
Máró	1		

Az 1751. évi adóösszeírás tehát összesen 223 családról ad számot, ezek közül hármat név nélkül említ, vagyis 220 névvel ellátott családról van tudomásunk. Nagyon érdekes képet mutat a családnevek gyakorisági sorrendje. Néhány családnév igen nagy megterheltségű (Horvát, Szabó, Tót, Német, Takács, Csizmadia), s ez a hat családnév adja az összes neveknek közel az egyharmadát, s valamennyi ide tartozó név népnév vagy foglalkozásnév. Az első 17 leggyakoribb családnév között is csak kettő a helynévi eredetű (Szalai és Gabnai) és kettő a külső tulajdonságra utaló (Nagy és Balog), a többi mind népnév vagy foglalkozásnév. Ez alkotja a teljes család létszámnak közel felét, s közöttük egyetlen egy sincsen olyan, amely nem magyar nyelvi alakulat lenne. (A népnevek nem jelentenek föltétlenül ahhoz a néphez tartozót, sokszor a hozzájuk való hasonlóság miatt, öltözködési szokás alapján vagy arról a vidékről való átköltözés miatt adtak népneveket magyar személyeknek is.) 73 az egyszeri előfordulású név, s ez ugyancsak egyharmadát jelenti a teljes lakosság- nak. A sok azonos nevű nagy száma arra utal, hogy egységes etnikum volt valameny- nyire a városalapító közösség: az azonos nevek nagy része valószínűleg rokon család- dokat jelöl, s ha nem is egy helyről, de egymással kapcsolatot tartó helyekről, még hozzá rokoni kapcsolatokat is föltételező helyekről verbuválódhattak.

Az egész névsornak a strukturális vizsgálata is hasonlóan érdekes képet mutat. Elsősorban a megfajtott nevek jelentése alapján alakítom ki a csoportokat, azokon belül azonban néha figyelembe veszek más nyelvi kritériumokat is (fonetikai, morfológiai jelenségeket).

Keresztnévi eredetű családnév: 20 (9,1%)
 férfinév: 17 (7,7%)
 nőnév: 3 (1,5%)
 őszövségi: 8 (3,6%)
 újszövségi: 2 (0,9%)
 nem bibliai, de martirológiumi: 9 (4,1%)
 nem egyházi: 1 (0,5%)
 teljes keresztnév: 6 (2,7%)
 keresztnév alakváltozata: 14 (6,4%)
 puszta rövidülés: 5 (2,3%)
 mássalhangzóra rövidült: 2 (0,9%)
 magánhangzóra rövidült: 3 (1,5%)
 -a végződésű: 2 (0,9%)
 -e végződésű: 1 (0,5%)
 képzéssel alakult 9 (4,1%)
 -ó képzővel: 3 (1,5%)
 -c képzővel: 1 (0,5%)
 -k-típusú képzővel: 5 (2,3%)
 -ók képzővel: 3 (1,5%)
 -kó ~ -kő képzővel: 2 (0,9%)
 Emberi tulajdonságra utaló név: 25 (11,3%)
 ezekből metaforikus: 6 (2,7%)
 külső tulajdonságra utaló: 17 (7,7%)
 termetre: 7 (3,2%)
 bőr- vagy hajszínre: 5 (2,3%)
 viseletre: 1 (0,5%)
 testi hibára, fogyatékosagra: 4 (1,8%)
 belső tulajdonságra utaló: 8 (3,6%)

Foglalkozásra utaló név: 76 (34,5%)
 ezekből szimbolikus (jelképnév): 3 (1,5%)
 ipari tevékenység: 52 (23,6%)
 mezőgazdasági tevékenység: 10 (4,5%)
 halászat, vadászat: 5 (2,3%)
 egyéb tevékenység: 9 (4,1%)
 Népnévi családnév: 38 (17,3%)
 Helynévből alakult családnév: 44 (20,0%)
 meghatározatlan helyre utal: 21 (9,5%)
 Győr-Sopron megyei helyre utal: 4 (1,8%)
 Vas megyei helyre utal: 5 (2,3%)
 Zala megyei helyre utal: 7 (3,2%)
 Baranya megyei helyre utal: 3 (1,5%)
 Tolna megyei helyre utal: 2 (0,9%)
 Szabolcs-Szatmár megyei helyre utal: 1 (0,5%)
 Erdélyre utal: 1 (0,5%)
 Megfejtetlen indokú családnév: 7 (3,2%)
 biztosan magyar alakulat: 4 (1,8%)
 etimológiailag ismert szó: 3 (1,5%)
 Etimológiailag ismeretlen: 1 (0,5%)
 Elképzelhetően szlovák alakulat: 3 (1,5%)
 Minden valószínűség szerint szlovák alakulat: 10 (4,5%)

Ezek a számok önmagukért beszélnek, de azért nem fölösleges dolog szóban is összegezni a belőlük levonható következtetéseket.

Mint ahogyan már az többször is szóba került: a legtöbb név foglalkozásra, s ami még ennél is fontosabb, ipari (kézműipari, fejlett munkamegosztást mutató kisipari) tevékenységre utal. Elégé jelentős a helynevekből alakult családnevek száma is, és ez korábbi (XIV—XVI. századi) erőteljes népmozgásra enged következtetni. Több mint fele meghatározható (vagy többé-kevésbé valószínűsíthető) helyre utaló név, s ez majdnem kivétel nélkül a Dunántúlra, annak is a nyugati részére vonatkozik. Győr-Sopron és Vas megye mai területéről való a lokalizálható neveknek közel fele, s mivel a Zala megye területéről való nevek csak magára a megyére utalnak (Zalai ~ Szalai), a mozgáskörzet az előbbi két megye területére korlátozható, ugyanis ott pontos névvel jelölik a származás (előző lakás) helyét. Törvényszerű, hogy minél közelebből költözött valaki, annál pontosabban jelölték a névben az előző lakóhelyet (viszont elhagyták éppen ezért a megkülönböztető névelemeket, s néha emiatt nehéz a lokalizálás a Laki, Hegyi, Vári stb. típusú neveknél). Nagyon kevés a tulajdonságra utaló és a keresztszavakból alakult családnév. Nem tekinthető soknak a szlovák névalakulat sem, s meglepő, hogy más nyelvre nem utal egy családnév sem.

Az 1800. évi adóösszeírás (Conscr.) és nemesi összeírás (Arm.) összevont névanyaga alapján is először a névgyakorisági sorrendet mutatom be.

1. Horvát	42 család	Jankó	4
2. Szabó	35	Kulcsár	4
3. Tót	31	Kunos	4
4. Kovács	19	Orbán	4
5. Kis	15	Páli	4
6—9. Csizmadia	14	Sárközi	4
Német	14	Sélei	4
Szalai	14	Sós	4
Varga	14	Truc	4
10 Molnár	13	58—93. Andrékó	3
11. Ravasz	12	Bella	3
12—13. Nagy	11	Benkő	3
Rajki	11	Bikádi	3
14—18. Cikora	10	Bokor	3
Dénes	10	Bolla	3
Fehér	10	Bors	3
Süle	10	Csiszár	3
Takács	10	Dér	3
19. Szemenyei	9	Fazekas	3
20—22. Balog	8	Fekete	3
Dimák	8	Gombkötő	3
Farkas	8	Gulyás	3
23—25. Deák	7	Gyömrei	3
Pusztai	7	Györgyi	3
Sitkei	7	Hári	3
26—31. Berta	6	Jeges	3
Gabnai	6	Jóri	3
Győri	6	Kasziba	3
Madarász	6	Király	3
Pataki	6	Kocsis	3
Szula	6	Kocsondi	3
32—41. Bacsúr	5	Lódi	3
Baranyai	5	Miszlai	3
Csapó	5	Móric	3
Hegyi	5	Némedi	3
Héjas	5	Oskó	3
Juhász	5	Pintér	3
Kerekes	5	Plenter	3
Keresztes	5	Rác	3
Szekeres	5	Sonkolyos	3
Vági	5	Szalók	3
42—57. Adász	4	Szente	3
Adorján	4	Szokodi	3
Ágoston	4	Tobak	3
Cseh	4	Verasztó	3
Darók	4	94—141 Antalj	2
Fodor	4	Argai	2
Hegedűs	4	Bajor	2

Baki	2	Báti	1
Barca	2	Bazsai	1
Bencsik	2	Bazsali	1
Birkás	2	Benian	1
Bódis	2	Benyó	1
Csete	2	Bere	1
Dani	2	Berke	1
Dauda	2	Blaskó	1
Dávid	2	Bocskai	1
Folkusházi	2	Bod	1
Görbics	2	Bodori	1
Gyarmati	2	Bohus	1
Hajdú	2	Bor	1
Járolí	2	Boros	1
Kabódi	2	Brestyánszki	1
Kaló	2	Cigány	1
Kéri	2	Ciráki	1
Koncsek	2	Csanda	1
Kőrösi	2	Csepregi	1
Lénárt	2	Csinos	1
Lesetár	2	Csmela	1
Lőrinc	2	Csonka	1
Lövei	2	Csont	1
Lucó	2	Csorba	1
Miháلكó	2	Csöntör	1
Nemes	2	Csöre	1
Oláh	2	Dén	1
Pap	2	Dobrócki	1
Pető	2	Dominkó	1
Plucer	2	Domoki	1
Pór	2	Dudás	1
Rohács	2	Edvi	1
Ruc	2	Éliás	1
Sin	2	Erdélyi	1
Skorka	2	Fábri	1
Székács	2	Fiam	1
Szepesi	2	Filcsik	1
Szilasi	2	Fittich	1
Szimonidesz	2	Frankó	1
Trnó	2	Fürj	1
Vangyel	2	Garai	1
Veres	2	Gelegonya	1
Zana	2	Gerencsér	1
Zelenka	2	Gergely	1
Zsiga	2	Göndös	1
142—330. Abelovszki	1	Gubi	1
Ambrózi	1	Gyurkovics	1
Aranyi	1	Halupa	1
Balázs	1	Hamza	1
Bandzsal	1	Harmati	1

Harsányi	1	Mihálik	1
Hézer	1	Miklós	1
Hima	1	Mocsári	1
Holecska	1	Mulai	1
Ilovszki	1	Násztor	1
Iván	1	Navota	1
Iványi	1	Nótácki	1
Izsáki	1	Nyári	1
Izsó	1	Nyigri	1
Janecska	1	Pacuk	1
Janovics	1	Pápai	1
Jávorcsik	1	Paulik	1
Jónás	1	Paulovics	1
Jós	1	Petrec	1
József	1	Petris	1
Káldi	1	Petró	1
Kan	1	Platinszki	1
Kardos	1	Pleván	1
Kas	1	Polónyi	1
Katona	1	Polyák	1
Kernács	1	Pukánszki	1
Kertai	1	Ré	1
Kertész	1	Ridég	1
Konkoly	1	Rosta	1
Kostyán	1	Rozsnyai	1
Kóti	1	Salamon	1
Kotolák	1	Sándor	1
Kovácsik	1	Sánta	1
Köce	1	Seráj	1
Kővágó	1	Sinkó	1
Krausz	1	Sonkoly	1
Kriskó	1	Stanis	1
Kristóf	1	Stummer	1
Kúti	1	Suller	1
Kvartek	1	Supkégel	1
Lakatos	1	Szabados	1
Lencse	1	Szadai	1
Letenyei	1	Szakonyi	1
Lichtenstein	1	Szanyi	1
Lovász	1	Szász	1
Lucsánszki	1	Szendi	1
Lukács	1	Szentiványi	1
Madai	1	Szerepi	1
Magyar	1	Szili	1
Márton	1	Szita	1
Máté	1	Szoboszlai	1
Mátyás	1	Szokolai	1
Mecséri	1	Szőke	1
Méhes	1	Szölle	1
Menezdorf	1	Sztrnszka	1

Szudicki	1	Valentkó	1
Szúcs	1	Vandzsó	1
Szúrszabó	1	Vas	1
Tar	1	Vecseri	1
Tenkes	1	Vendlik	1
Tóbiás	1	Vezér	1
Tócán	1	Vince	1
Tompa	1	Vitéz	1
Tömböly	1	Vízközi	1
Török	1	Zábrák	1
Törös	1	Zámbó	1
Triznyai	1	Zorgovszki	1
Túróci	1	Zuba	1
Új	1	Zsedényi	1
Újfalusi	1	Zsirai	1
Újhelyi	1	Zsufa	1
Valackai	1		

1800-ban tehát összesen 893 családot írtak össze, s ezen a számon 330 név osztozott. Az egy névre jutó elnevezések száma tehát nincsen egészen három (2,7), de rosszabb az 1851-esnél, amikor kereken kettő volt a megterhelési mutató. Ebből arra lehet talán következtetni, hogy — a betelepülések mellett — jelentős volt a belső szaporodás is, hiszen az azonos nevűek száma nagyobb mértékben szaporodott. Ezt mutatja az egyes nevek egyenkénti vizsgálata is. A Horvát családnév mindkét összeírásban a leggyakoribb, de az 1751-es 16 családszám majdnem megháromszorozódott (42). A Szabó, Tót, Kovács, Varga, Balog stb. családok száma ugyancsak háromszorosára növekedett. Vannak azonban olyan nevek is (Rajki, Ravasz, Süle stb.), amelyeknek a száma az összeírások szerint megtízszereződött az eltelt ötven esztendő alatt. Ez is részben erős belső szaporodásra, részben a rokonok esetleges későbbi beköltözésére utal.

Természetesen sok azoknak a neveknek a száma, amelyek az első vizsgált összeírásban nem szerepelnek, most viszont nem is egy alkalommal fordulnak elő. Ezekkel nem foglalkozom, mert az évtizedenkénti névgyarapodás vizsgálatokor részletesen szóltam róluk. Van viszont hét olyan családnév (Benján, Kúti, Kvartek, Násztor, Stanis, Szölle és Vendlik), amely az egyházi anyakönyvekben nem tűnik föl előbb, vagyis első előfordulása az 1800. évi összeírásokban tapasztalható. Ezek közül a római katolikus plébános (Kvartek) nevének hiánya az evangélikus anyakönyvekben természetes. Valószínűleg a többi névviselő sem volt evangélikus, s mint a közelmúltban beköltözők általában, nem szerepeltek még keresztszülőként vagy tanúként sem egyházi szertartások alkalmával.

Figyelmet érdemelnek azonban az olyan nevek, amelyek az 1851. évi összeírásban szerepeltek, a század végére azonban eltűntek a község családnévanyagából. Ezek: Bagoly, Bakos, Bezi, Bognár, Buzi, Céda, Császáz, Csigi, Csík, Drahotá, Gubics, Jakab, Kecskés, Laki, Máró, Mészáros, Mór, Púp, Rohácki, Szakáll, Szél, Szélesi, Torda, Vég, Virág, Zilici, Zsoldos. Számuk nem nagy (27 név, 31 család), mégis arra utal, hogy a migráció kétirányú volt: nemcsak beköltözés folyt Orosházára a század folyamán, hanem el is mentek innen néhányan. Természetesen tudunk az 1753-ban Nyíregyházára költöző öt családról, de neveik nem ismertek. Még bizonytalanabbak vagyunk az 1781-ben Fazekasvarsándra települők családneveit illetően. Valószínűleg az itt felsoroltak közül kerülhettek át a nevezett helyekre orosháziak.

Mindemellett az említett 27 név között is sok van olyan (Csík, Drahota, Laki, Szél, Torda stb.), amely a későbbiek folyamán még föltűnik Orosházán, egy pedig — nyilván feleség nevéből alakult ragadványnévként (Mór Baranyai) — élt tovább a községben.

Az összeírás családneveinek jelentéstani fölosztása az 1751. évihez hasonló. Két új kategóriát kellett csupán bevezetnem: a társadalmi helyzetre utaló neveket (Pór, Szabados stb.) és a német eredetű neveket, amelyekre az első összeírásban nem találtam adatokat.

Keresztnévi eredetű családnév:

130 (14,6%)
 férfinév: 127 (14,2%)
 nőnév: 3 (0,3%)
 őszövétségi: 37 (4,1%)
 újszövétségi: 23 (2,6%)
 martirológiumi: 70 (7,9%)
 teljes keresztnév: 54 (7,9%)
 keresztnév alakváltozata: 76 (8,5%)
 pusztá rövidülés: 24 (2,7%)
 mássalhangzóra rövidült: 5 (0,6%)
 magánhangzóra rövidült: 19 (2,1%)
 -a végződésű: 9 (1,0%)
 -e végződésű: 10 (1,1%)
 képzéssel alakult: 52 (5,8%)
 -a képzővel: 2 (0,2%)
 -e képzővel: 2 (0,2%)
 -ó képzővel: 7 (0,8%)
 -ő képzővel: 2 (0,2%)
 -i képzővel: 5 (0,6%)
 -c-típusú képzővel: 3 (0,3%)
 -ec képzővel: 1 (0,1%)
 -ca képzővel: 2 (0,2%)
 -k-típusú képzővel: 28 (3,1%)
 -ke képzővel: 1 (0,1%)
 -kó képzővel: 17 (1,9%)
 -kő képzővel: 3 (0,3%)
 -ók képzővel: 7 (0,8%)
 -s-típusú képzővel: 3 (0,3%)
 -is képzővel: 3 (0,3%)
 Emberi tulajdonságra utaló név: 111 (12,4%)
 ezekből metaforikus: 23 (2,6%)
 külső tulajdonságra utaló: 75 (8,4%)
 általánosan jellemző képet ad: 5 (0,6%)
 termetre utal: 31 (3,5%)
 bőr- vagy hajszínre: 20 (2,2%)
 viseletre: 6 (0,7%)
 testi hibára, fogyatékosagra: 13 (1,5%)
 belső tulajdonságra utaló: 36 (4,0%)
 Foglalkozásra utaló név: 204 (22,8%)
 ebből szimbolikus (jelképnév): 9 (1,0%)
 ipari tevékenység: 146 (16,3%)
 mezőgazdasági tevékenység: 24 (2,7%)

halászat, vadászat: 7 (0,8%)
 egyéb tevékenység: 27 (3,0%)
 Népnévi családnév: 104 (11,6%)
 Heylnéből alakult családnév: 195 (21,8%)
 meghatározatlan helyre utal: 75 (8,4%)
 dunántúli tájra utal: 6 (0,7%)
 Győr–Sopron megyei helyre: 32 (+1 a volt Sopron vármegyei helyre, összesen tehát: 33) 3,2%
 Vas megyei helyre: 19 (2,1%)
 Zala megyei helyre: 29 (3,2%) — (ezekből 14 a Zalai ~ Szalai családnév)
 Veszprém megyei helyre: 3 (0,3%)
 Tolna megyei helyre: 4 (0,4%)
 Baranya megyei helyre: 11 (1,2%)
 — (ezekből 5 a Baranyai családnév)
 Pest megyei helyre: 1 (0,1%)
 Bács–Kiskun megyei helyre: 1 (0,1%)
 Hajdú–Bihar megyei helyre: 2 (0,2%)
 Szabolcs–Szatmár megyei helyre: 1 (0,1%)
 Erdélyre általában: 1 (0,1%)
 a volt Turóc vármegyére: 3 (0,3%)
 a volt Szepes vármegyére: 2 (0,2%)
 a volt Árva vármegyére: 1 (0,1%)
 a volt Hont vármegyére: 1 (0,1%)
 a volt Zemplén vármegyére: 1 (0,1%)
 a volt Gömör vármegyére: 1 (0,1%)
 Társadalmi helyzetre, állapotra utal: 6 (0,7%)
 Megfejtetlen indokú családnév: 27 (3,0%)
 biztosan magyar alakulat: 15 (1,7%)
 etimológiailag ismert szó: 12 (1,3%)

Etimológiailag ismeretlen : 3 (0,3%)
Elképzelhetően szlovák alakulat:
12 (1,3%)

Minden valószínűség szerint szlovák
név: 99 (11,1%)
Minden valószínűség szerint német
név: 17 (1,9%)

Majdnem ugyanazt lehetne elmondani ennek az összeírásnak a névstruktúrájáról is, mint az 1751. évről. Csupán egy-két ponton található némi módosulás az arányszámok tekintetében. Az egyik a keresztnévi eredetű családnevek arányának néhány százalékkal való növekedése. Ez arra enged következtetni, hogy a beköltözések olyan területekről is jelentősek voltak, ahol az ilyen családnévtípus gyakoribb. Talán az erdélyi területek lehetnek ezek. Különösen megerősíti ezt a föltevést a teljes keresztnévek arányszámának nagyobb mérvű növekedése. A névváltozatok csekély száma nem ad lehetőséget további következtetések levonására.

A foglalkozásra utaló nevek száma, illetőleg arányszáma lényegesen csökkent. Az újonnan beköltözők tehát nem városias vidékekről jöhettek. A népnévi családnevek jelentősen kisebb hányada pedig azt mutatja, hogy a népmozgalom nem volt erős a családnevek kialakulásának időszakában az újonnan beköltözőknél.

A helynévre utaló családnevek aránya szinte változatlan, de ezen belül megszorodott az északi területekre utaló nevek száma, pontosabban megjelentek ezek névanyagban, ha nem is nagy számmal (10 név, 1,1%).

A legfontosabb változás a nem magyar nevek területén ment végbe. A valószínűleg szlovák névalakulatok száma megtízszereződött, s arányszámuk is közel megháromszorozódott. Megjelentek a német eredetűnek fölfogható nevek, s ez is a beköltözések új etnikumú csoportjaira utal. Lényegében tehát színesedett, nagy mértékben gazdagodott a családnévállomány, de arányaiban csak alig változott, majdnem jelentéktelen a két összeírás közötti különbség.

Mindennek ellenére a családnévanyag sokszempontú vizsgálata talán a helytörténeti kutatás számára sem volt egészen hiábavaló. Névtani szempontból pedig határozott eredménye a XVIII. század névstruktúrájába való betekintés egy adott helységben. A nevek változásaira, alakulására, alaki és jelentéstani összetételére irányuló megfigyelések összegzése minden bizonnyal fölhasználható majd egy később végzendő, más körülmények között fejlődő település névföldolgozásával való összevetéskor.

Ragadványnevek

A történeti ragadványnevek kutatásának módszerei még tisztázatlanabbak a magyar névtudományban, mint a családnevéké. Tulajdonképpen nem is az anyag földolgozása adja a sok nehézséget, mert az követheti tulajdonképpen a jelenkori földolgozások munkamenetét, hanem az anyaggyűjtés, annak eldöntése, mit tekintünk ragadványnévnek, mi a változó családnév, s mi az a bejegyzés, amely csak tájékoztató jellegű, nem élt névként a följegyzés korában. Az előbbiekre már mutattam be néhány példát a családnevek tárgyalása előtt. Most az utóbbira, a névhelyettesítő ragadványnév és a magyaráztaként beírt szavakra sorolok föl néhány adatot.

Ugyanazon személynek három különböző megnevezéssel történt följegyzését találtam néhány esztendőn belül. 1775: „...megker[eszteltem] Szömönyei néma Őrsének tsunya kurvának hatodik fattyú gyermekét...”; 1777: „...megker[eszteltem] a' néma kukának (: vagy inkább kurva otsmány kutyának :) Szömönyei Őrsének már 7^{ik} fattyú gyermekét...”; 1777: „Kurva Kukának fattyú gyermeke...” Mindebből a sok jelzőből — véleményem szerint — csak egyet tekinthetünk ragadványnévnek: Kuka. Nehezebb a helyzet a helynévből származó ragadványnevek esetében. Lássunk

erre is néhány példát! 1755: Bezi Szabó János, 1755: Szabó János Bezi; 1779: Nagy István (Bokodi), 1780: Bokodi Nagy István; 1759: Csabai Kontsek János, 1761: Csabai Néh[ai] Györgyik János, 1769: Csabai Mókus Pál, 1785: Csabai Kis Pál, 1786: Vandlik Janos Csabai Szűts mester ember; 1751: Getsei Takáts Ferentz, 1774: Takáts Ferentz (:Getsei:) stb., stb. Ezek közül a nevek közül (Bezi, Bokodi, Csabai, Gecsei) egyikről sem bizonyítható, hogy valóban ragadványnévként élt a mindennapi használatban, de *élhetett*, s az alábbi földolgozásban ragadványnévként tekintem valamennyit, hiszen éppen ezek adnak némi bepillantást a kor népmozgásának irányába. Sokkal megbízhatóbb ez a kép, mint a családnevek által kirajzolódott, hiszen az éppen változó névanyag a közvetlen okokra mutat rá, amelyek alapján a változások végbementek.

Még annyit érdemes megjegyezni előjáróban, hogy az orosháziak között nem lehetett általános szokás a ragadványnévvadás. Később sem vált azzá. Több kiváló ragadványnégyűjtést ismerek (*Nagy Gyula*, *Beck Zoltán* munkáit) az élő népnévelvől, magam is összeszedtem pár tucatot az utóbbi évtizedekben, de az egész település lakosságlétszámához jelentéktelen mennyiség került összegyűjtésre, s aligha maradt ki sok ezekből az adattárakból. A XVIII. századi összeírásokban alig találni ragadványnevet. Az anyakönyvi bejegyzések között is olyanokra akadtam, amelyek a ragadványnévhasználat ellen szólnak. 1768: Komák... Nemet János, ...Német István, másik Német János...; 1773: Komák... Szabó István, ismét Szabó István...; 1777: Komák Kováts Mihály, Szabo Mihály, item [további, másik] Kováts Mihál...; 1778: Balog István, ismét Balog István... Amennyiben lett volna ragadványneviük az azonos kereszt- és családnevű személyeknek, minden bizonytalansággal följegyezte volna azt a keresztelő pap, hiszen az "item, ismét, másik" szavak kitétele meg azért a néha-néha előforduló valóban élő név kiírása (1754: Csapo vak Janko, 1784: Csonka Kis János stb.) ezt föltételezi. Továbbá nagyon sokszor előfordul az anyakönyvekben és összeírásokban is az *ifjú* és *öreg* szavakkal való megkülönböztetés fiú és apa esetében (ezeket azonban nem tartom ragadványneveknek).

Mindezek után a ragadványnevek egyenkénti vizsgálatára térek rá jelentéstani csoportok szerint. Az első csoportba föltehetően másik családnévből (feleség vagy anya családnévből) alakult ragadványneveket osztottam. A következők fordultak elő.

1778: Tót Benedek Péter; 1779: Benedek Tót Mihály, 1783: Tót Beden. Mihály, 1784: Toth Bedenek Mihály, 1787: Bened: Michael Toth, 1791: Mich: Bened Tóth, 1800: Benedek Tóth Mihály; 1800: Benedek Tóth János

1757: Tót Jakab Martonné; 1758: Tót Janos alias Jakab; 1778: Jakab Tot István

1769: özv. Szabados Tót Pálné; 1782: Tót István (:Tot Pál Szabados fia:);

1789: Steph. Tóth Szabados.

1757: Sós, vagy Janko Gergely, 1759: Sos seu Janko Gergely, 1760: Janko seu Sós Gergely, 1762: Sós Jankó Gergely, Jankó Gergel aliter Sós

1758: Schrej Madarász Mihály, 1759: Schreyer Madarász Mihály, Schréj Madarász Mihály, 1761: Schrej Mihály, 1763: Schrej Madarasz Mihály, 1775: Schrej Mihalyne

1759: Boros seu Zana Pál.

1785: Tronka Benkő Mihály.

1776: Flitkó al. Dobrotz Mihály.

1785: Kotsis Szabó András.

1785: Lutzó Szabó Ádán.

1776: Lukats János (al. Java)

1754: Horvát Szilasi Mihály.

1793: Joh: Horváth Csöntör.
1777: Kutsar Lovász Tamás.
1785: Toth Janos (Seller).
1790: Joh: Josef alias Balas.

Mindezekből a nevekből nem tudok semmi törvényszerűséget megállapítani. A későbbi névanyag is szolgál hasonló példákkal (Mór Baranyai, Riszta Csizmadia stb.), s valószínűleg ennek a szokásnak más formája az idősebb nemzedék mai nyelvében egy-egy személy pontosításához hozzáfűzött nőági (általában a feleségre vonatkozó) családnév: „Az a Kocsondi, akinek Csete-lány a felesége.”

Nagyon kevés a keresztnévi eredetű ragadványnév a kor névanyagában. Ezek általában férfinevek, csak egyetlen esetben találtam női keresztnévet.

1780: Kis Mihály Ferentz. 1783: Toth Pál Mihály. 1791: Steph Tóth Imre [apja] Joh: Tóth Imre. 1746: Takáts János (:alias 'Zofi dictus:)

Nem sikerült megállapítani, hogy kinek a keresztnéve lett ragadványnév, de az 1791. évi följegyzésből arra lehet gyanakodni, hogy nem közvetlenül az apa neve, mert apa is, fia is ugyanazt a keresztnévi ragadványnevet viseli. (Hacsak nem a Tót a ragadványnév mindkettőjük esetében.)

Harmadik csoportba a külső vagy belső tulajdonságra utaló ragadványneveket soroltam be. Meglepően kevés volt ezeknek a száma, s ez nem csupán azzal magyarázható, hogy egyházi anyakönyvek az anyaggyűjtés forrásai, hanem azzal is, hogy valóban nem volt szokás (és később sem volt gyakori) bármilyen elítélő, bántó, sértő ragadványnevet használni. (Természetesen akadt azért ilyen régen is, később is, de egyáltalában nem volt jellemző és általános.)

1780: Kis Mihály Ferentz.
1783: Toth Pál Mihály.
1791: Steph Tóth Imre [apja] Joh: Tóth Imre.
1746: Takáts János (:alias 'Zofi dictus:)
1769: Nagy Pál Ferentz.
1782: Kis János, al. Csonka, Csonka Kis János, 1788: Joh. Csonka Kis.
1754: Csapo vak Janko.
1777: ...a' néma kukának..., Kurva Kukának...

A főlisortolt nevek egyetlen kivételtől eltekintve külső tulajdonságra utalnak, s nem bántók. A legutolsó följegyzés bizonyítja, hogy bekerülhetett volna más típusú (gúnyos, sértő) ragadványnév is a forrásokba, ha ilyenek nagyobb számban éltek volna.

Negyedik csoportba a foglalkozásból eredő ragadványneveket osztottam be. Mint az közismert, ebben az időszakban még nagyon gyakori a foglalkozásnak névi elemként való szerepeltetése minden följegyzésben. (Ezt valamikor a céhek szabályai előírták.) Így tehát nagyon nehéz azt eldönteni, hogy csak egyszerű följegyzéssel vagy pedig valóban használt ragadványnévvel állunk szemben. Lássuk először az adatokat!

1774: Asztalos Szerepi András, 1775: Asztalos (Szerepi) András; 1775: Asztalos, al. Figuli jános iffjull[egény] Figuli Mihály fia, 1777: Figuli asztalos János, 1780: Schuller Janos Asztalos, 1782: Schuller Janos al. Figuli.

1771: Bakos Tót János, 1781: Tot János (:bakos:), 1784: Bakos Tóth János
1757: Kunos Bognár Jakab, 1758: Kunos Jakab Bognár; 1762: Kunos Bognár Adan; Kunos bognár György

1759: Gaúder Marton Borbély Mester; 1767: Kis János borbély; 1769: Bokor János borbély

1773: birkas Tót Péterné; 1787: Steph: Birkás Toth
1782: Bakos Mihály Csikós.
1754: Csiszár Sitkei György.
1750: Almási Csizm. János, 1752: Almási János Csizm., 1755: Almási Tsizmadia János, 1756: Csizmadia Almási János; 1745: Csizmadia Szabó István, 1746: Csizmadia Szabó István; 1753: Csizm. Vég Mátyás; 1762: Csizmadia Tót János; 1773: Csizm. Német János.
1751: Takáts János Dekán (VJ.).
1774: Szalai Ferentz (:farago:), 1777: Farago Szalai Ferentz; 1778: Faragó Szalai János; 1779: Szalai István farago.
1762: Moses Daniel Füsü tsináló, 1772: Füsüs Moses Daniel, Füsüs Daniel Moses, 1780: Füsüs Moseš Daniel, Füsüs Daniel Samu, 1782: Danielis Moses Füsüs, Danielis Samuel Danielis Mósés Füsüs fia, Füsüs Moses, Füsüs Daniel
1769: Garabó Lukás János (talán kosárfonó volt)
1751: Gerentsér Kis István, 1754: Kis Gerentsér István, 1768: Kis István gerentsér; 1774: Gerentsér Szabó György, 1777: Gerents. Szabó János, 1783: Gerents. Szabó Pál, 1790: Gerentzer Szabó, 1795: Paul Szabo Gerentser; 1780: Gerentsér Tót János
1783: Balint János Göbölös Oláh
1782: Gulyás Szabó Pál, 1797: Joh: Gulyás Szabó; 1758: Gulyás Szalók János.
1751: hegedüs Horvát Mihály.
1764: Szalai János Ispán.
1784: Kas István Juhász; 1775: Nagy Juhász István; 1752: Tót Juhász Tamás.
1785: Géts György (kanász).
1770: Kovats Batsányi Márton; 1776: Kováts György, verius Gaz Kováts; 1754: Kováts Horvát János, 1758: Horvát János Kováts, Horvát Kováts János, Banki Horvát kováts János; 1771: Kéri István kováts, 1758: Szalai György kováts; 1763: Szendi Kováts István; 1768: Sirai István kovats Mesterlegény.
1773: Kapsi Mihály kötéljártó.
1754: Mészáros Györgyi Jánosné; 1757: Janotsek Mészáros György, Jánosik Mészáros György; 1766: Brentel János iffju leg. Mészáros, Prentli Mészáros János; 1780: Petz Károl mészár, Petz Conrad Meszaros; 1779: Mészáros János alias Rufus.
1773: Kapsi Mihály kötéljártó. 1754: Mészáros Györgyi Jánosné; 1757: Janotsek Mészáros György, Jánosik Mészáros György; 1766: Brentel János iffju leg. Mészáros, Prentli Mészáros János; 1780: Petz Károl mészár, Petz Conrad Meszaros; 1779: Mészáros János alias Rufus.
1782: Baki Adán Molnár; 1758: Molnár György seu Illés; 1770: Molnár Kis György; 1797: Mart: Fabricius Molitor; 1796: Benjamin Krnuch Molitor; 1782: Paulovits György Molnár; 1774: Molnar Janos al. Szöke; 1757: Molnár Vági Mihály,
1746: Sáfár Szabó Ferentz.
1758: Horvat Mihálné alias Sonkolosné; 1774: Sonkolos Horvat Péter.
1785: Argai Janos Szabó mester ember; 1758: Gál Szabó Mihály; 1785: Szabó Gyuri János; 1769: Macho András Szabó mesterleg.; 1782: Tot István Szabo Mester;
1780: Szijárto Schubkégel György.
1761: Szüts Jonáts György, 1762: Jonáts Szüts György; 1783: Jonász János Szüts; 1754: Szüts Lenárt Josef; 1769: Szabo János Szüts, 1792: Paul Szüts Szabo; 1760: Szüts Rutz Mihály; 1761: Streba János Szüts Mester, 1773: Streba Szüts János.
1782: Berki Ferentz Szür Szabó.

1745: Takáts Ágoston Mihály, 1750: Agoston Takáts Janos; 1779: Dávid Takáts János; 1759: Dér János Takáts; 1753: Takáts Erdéli Adan, 1760: Erdéli Adan Takats, 1765: Erdéli Takáts Ádán; 1756: Erdeli Takáts István, 1763: Erdelyi Takats Istvan; 1756: Hajdu Takáts Mihály; 1747: Takáts Horváth Péter; 1780: Takats Nagy György, 1782: Nagy András Takáts; 1777: Takáts (al: László) András; 1757: Takáts Pap Ferentz; 1787: Sós al: Takáts El.; 1783: Szász Takáts Mihály; 1757: Takáts Szekeres János, 1762: Szekeres Takáts János, 1773: Szekeres Takáts István; 1758: Takáts Varga István; 1765: Vezér Matyás Takáts Mester leg.

1765: Georg Treatner trombitás, 1766: Joan Georg Trenner trombitás

1751: Varga Ladiver János, 1752: Varga János Ladiver, 1754: Ladiver Varga János; 1781: Nagy Varga Mihály; 1785: Patzúch Adán Varga mestr.; 1770: Varga Szabó György; 1785: Szekáts Mihály Varga; 1757: Skopik Varga Mihály, 1760: Varga Skopik Mihály

1783: Nemz. Lichtenstein Mihály Deák Vasarus legeny; 1785: N Németh Janos Ur, Vasaros; 1766: Nemz. Pámer Pal Vasárus

A foglalkozásra utaló ragadványnevek többsége valószínűleg még valóban gyakorlott foglalkozásokat jelent, s így ragadványnév voltak vitatható. Néhányuk azonban már megállapíthatóan ragadványnév (Gulyás, Szűcs stb.), másokból pedig a későbbiek folyamán valódi családnevek váltak.

A ragadványnevek következő (ötödik) csoportját a népnévből alakultak alkotják. Ezek között könnyen lehetnek olyanok, amelyek már előzőleg is családnevek voltak, s nehéz eldönteni, hogy nőági fölmenő rokon családneve vagy valóban nemzetiséghez tartozás alapján kapta a viselője. Legtöbbször tájékoztat ebben a kérdésben a viselő családnevének az eredete, de nem mindig megbízhatóan. Az alábbi esetben inkább a mellékes megjegyzés dönti el a kérdést. 1783: Balint János Göbölös Oláh Gyapju névű faluból való. Magyaros családneve alapján nem gondolhatnánk román származásra, a származási helység (a volt Bihar vármegyei Gyapju, ma: Gepiu) viszont valószínűsíti azt. Az alábbi népneveket találtam ragadványnévként.

1752: Demeter Görög (ugyanakkor: Vaszil Demeter); 1761: Bóltos László Deák és Márton Deák Görögök; 1780: Görög boltos György; 1792: Nic: Pap Graecus

1762: Kas András (al. Német); 1754: Schel Német Gyurka, 1757: Német Scheel György

1746: Balikó György Olah Juhász; 1783: Balint János Göbölös Oláh; 1750: Olah Buda Pál

1758: Karátson Apostal Örmény; 1771: Bogdány Örmény

A foglalkozásnevekhez hasonlóan ezek a ragadványnevek is valóságos állapotot, nyelvi hovatartozást jelenthettek, s inkább a névkiegészítő szerepük érvényesül: körülírások, pontosítás a céljuk, nem valódi ragadványnevek.

A hatodik ragadványnévcsoport a községen belül utal a lakhelyre. Egyetlen olyan adatot találtam, amely a település valamelyik részét jelöli meg, s néhányat csak, amelyik utcákra utal. Az utóbbi névtípusok 1783 után jelennek csak meg, előzőleg nyilván nem voltak egyáltalában utcanévek. Ezek is többnyire körülírások, nem határozott és tipikus ragadványnevek.

1767: Szalai János felső.

1785: Molnar János (:a helyseg haza sorjában:).

1784: Varmegye Sorján lakozó Varga Mihály.

1784: Szekes utzaban lakozó iffiu Horvath Istvan.

1783: Kis utzai Horvath Janos.

1784: Temető Sorban lakozo Horvath Mihály.

1784: Vasarhelyi utcan lakozo Varga Janos.
 1785: A komlósi utzán lakozó Balogh Pál; 1785: Komlosi utzán Horvath Pal;
 1784: Szabo Pal (:Komlosi utzanak a vegin:).
 1785: Szabó István a Szölök Sorján; 1785: Vitez Györgynek az Szölök Sorjaban levő Molnarnak a leányk.
 1784: Uj utzán iffiu Szuló Mihály; 1784: Uj utzai Szekeres Janos; 1784: Uj utzai Tóth Mihály.
 Meglepő, hogy nem használták a község belső területének fölosztását az azonos nevéek megkülönböztetésére. Különösen az, mivel tudjuk, hogy a Fölvég, Alvég falurészeket megkülönböztették a tanácsülési jegyzőkönyvek szerint a XVIII. században is.
 Az utolsó (hetedik) csoportba osztottam azokat a ragadványneveket, amelyek más földrajzi helyre, valószínűleg az eredeti lakhelyre utalnak. Először a nevek betűrendjében sorolom föl őket.
 1748: Apostagi Varga János.
 1764: Aszári Zámbo János.
 1755: Szabó János Bezi, Bezi Szabó János.
 1785: Bánki Horvát János; 1750: Banki Nagy Mihály; 1759: Bánki Takáts István.
 1778: Német János büki; 1784: Bükly Toth István.
 1754: Kotsondi Adan (seu Ba'sai).
 1782: Berinkei Néhaj Kovats János.
 1779: Nagy István (Bokodi), 1780: Bokodi Nagy István.
 1761: Csabai Néh. Györgyik János; 1785: Csabai Kis Pál; 1759: Csabai Kontsek János; 1769: Csabai Mokus Pál; 1774: Matusko György Csabai; 1786: Vandlik János Csabai Szűts mester ember
 1784: Tsaki Molnár Mih.
 1780: Csákvári Takáts József.
 1746: Csatalliai Szalai János, 1749: Szalai János Tsalallai; 1749: Nagy Sándor Tsalalliai Legény.
 1778: Csernei al. Vég Mátyás.
 1774: Horvat György (:Csikvandi:).
 1782: Dunahati Nagy Mihály.
 1774: Fazekas János Erdéli ember.
 1751: Getsei Takáts Ferentz, 1774: Takáts Ferentz (:Getsei:).
 1748: Geresdi Nemes Kis Mihály.
 1763: Gyömrei Tót Márton, 1787: Toth Gyömrei Martinus pater: Greg. Tót Gyömörei.
 1755: Gyönki Takáts János.
 1766: Györi Tzakó Mihály; 1768: Györi Tót György.
 1750: Györkönyi Horvát György.
 1763: Halasi Takáts Márton.
 1776: Hölgyszi Kováts Ferentz.
 1774: Kertai Nagy Ferentz.
 1747: Keszi Takáts János, 1750: Keszi Takáts Mih.
 1750: Komlósi Pipis Mihály; 1748: Szekeres Jakab (:komlosi:); 1756: Komlosi Takáts Pál; 1774: Tomka Mihály komlosi Osk. Mester; 1784: Uj Komlosi Özvegy Toth Janos; 1779: Komlosi Wrabetz Adan.
 1758: Körösi Nagy György.
 1750: Lapofői Takáts [keresztnev elhagyva], 1751: Lápofői Takats Janos.

1744: Sz. Lőrintzi Csizmadia János; 1746: Lőrintzi Kováts Mihály, 1751: Kováts Mihály Lőrintzi, 1782: Lőrintzi Kováts István; 1748: Sz. Lőrintzi Szekeres György.

1780: N. Mesterhazi Móses Maria aszsz.

1751: Monori Kováts Kata.

1747: Morvai Mészáros János.

1779: Nagy Démi Szabó Márton.

1780: Tot Janos Osgyani, 1784: Osgyáni Tot János.

1759: Palotai Molnár Péter.

1782: Pápai Csapó György, 1787: Steph. Papai Csapo, 1800: Pápai Csapó János.

1782: Parey Kováts János.

1752: Pokortsi Kis Ferentz.

1784: Simoni Németh János.

1783: Stelteni Gergely György.

1783: Szarvasi Gergely János; 1762: Szarvasi Veres Janos.

1779: Göbölös Mihály Sz. Tornyai.

1767: Tót Imre Szergenyi.

1769: Szoboszlai Szabó János.

1774: Szombathelyi Horvat János; 1785: Szombathelyi Nemeth István; 1776: Szombathelyi Varga István.

1754: Szupkendi Csizsár György.

1750: Vanyolai Német György.

1750: Vásárh. Bél István; 1748: Vásárhelyi Halász István; 1771: Vásárhelyi Huszár János; 1750: Vásárhelyi Katona János; 1783: Vásárhelyi Kontz János; 1773: Vasarh. Kis Miklos; 1750: Vásárhelyi Juhász Kis Mihály; 1785: Vasarhelyen lakozó László András; 1768: Vásárhelyen Pamer Pál, 1781: H. M. Vásárhelyi Vasarus Pamer Pál; 1749: Vásárh. Samu István; 1786: Ungvari Szabó István vásárhelyi; 1748: Vásárhelyi Tót János, 1763: Vásárhelyi Tót Tamás.

1750: Vecsei Tót János.

1747: Kováts Mihály (:Zombai:), 1755: Zombai Kováts Mihály.

Az itt felsorolt ragadványnevek nagy többségénél valószínűsíthető a mindennapi életben való használat, vagy legalábbis névvé válásuk folyamata tapasztalható az adatokban. Mielőtt részletesebb tárgyalásukra rátérnék, azokat a körülírásos neveket is felsorolom, amelyeknek ragadványnévként való használata nem valószínű, de éppen ezért biztosabban utalnak az eredeti lakóhelyre, s helytörténeti szempontból ez jelentős. Névtanilag tehát ezeket nem tartom ragadványneveknek, de adataikat együtt tárgyalom a ragadványnevekével.

1784: Csaban lakozó Szeber Peter.

1783: Dios Győri Csizmadia leg. Kis György.

1783: Balint János ... Gyapjú névő faluból való.

1787: Mojses Danielis Rozsnyóról jött.

1784: az Samsonyi Pusztában lakozó Lonyai István; 1783: Samsomon lakozott Szalontai Jutka

1761: Somlón lakozott Néhaj Mészáros György.

1768: Szentesen lakozó Néhaj Gál Tamás; 1781: Szentes városában lakozó Kunos Mihály.

1785: Cziráki Mihály iffju legény Sz. Lőrintzen lakozó bets Czirák Györgynek a' fia.

1763: Vadászton lakozó Tonai János.

1766: Vönötkön lakozó Sente István.

1782: Csmela János, Gombán N. Pest Vármegyében lakozó Csmela Pál fia.

1784: N. Borsod Varmegyeben lakozó Vintze Mih.

1785: Juhász Gergely, Posony Vármegyei Juhász Ferentz fia.

1784: Meskó István Zólyom Vrm.; 1785: Vetsery György Zólyom Varmegye Vetseri János fia.

1785: Dauda Mihály Csizmadia legény Liptó Vármegyéből.

Természetesen ezek között a helyre utaló adatok között is vannak olyanok, amelyeknek a pontos helyét nem sikerült kideríteni, meghatározatlanoknak tekintendők. A pontosan lokalizálható vagy legalább a tájra, megyére utaló nevek adatait összevonom a két névsorban, s úgy próbálok választ adni arra, hogy milyen irányú népmozgás állapítható meg a XVIII. század második felében a ragadványnevek (és egyéb bejegyzések) alapján. (Meg kell jegyezni, ha ez természetes is, hogy sokkal több a meghatározott, viszonylag pontosan lokalizált a ragadványnevekben előfordult helyek között, mint a családnevekben előfordultak között. Ez azzal magyarázható, hogy még nem volt annyi ideje a neveknek — sem a személyneveknek, sem a helyneveknek — a változásra, alakmódosulásra. Így a ragadványnevek között csupán hat-hét családra utal meghatározatlan helynév, aminek oka egyrészt, hogy több hasonló helyre is vonatkozhat, másrészt az írás, illetőleg olvasati bizonytalanság.)

A ragadványnévi helyneveket ugyanúgy évtizedenként vizsgálom, mint a családnevéket.

Az I. időszak (1744—1751) ragadványnevei. Apostagi, Bánki, Csáki, Csátaljai, Gecsei, Geresdi, Györkönyi, Keszi, Komlói, Lápafői, Monori, Morvai, Szentesi, Szentlőrinci, Vásárhelyi, Vecsei, Vanyolai, Zombai.

A II. időszak (1752—1760) ragadványnevei. Bánki, Bazsai, Bezi, Csabai, Gyönki, Komlói, Körösi, Palotai, Szentesi, Szupkendi, Pokorcsi, Zombai.

A III. időszak (1761—1770) ragadványnevei. Ászári, Csabai, Gyömrei, Győri, Halasi, Somlai, Szarvasi, Szentesi, Szergenyi, Szoboszlai, Vadászi, Vásárhelyi, Vönöcki.

A IV. időszak (1771—1780) ragadványnevei. Bokodi, Büki, Csabai, Csákvári, Csernei, Csikvándi, Erdélyi, Hógyézi, Kertai, Komlói, Mesterházi, Nagydémi, Osgyáni, Szentesi, Szenttornyai, Szombathelyi, Vásárhelyi.

Az V. időszak (1781—1790) ragadványnevei. Bánki, Berinkei, Borsod vármegyei, Büki, Csabai, Diósgyőri, Dunaháti, Gombai, Gyapjú faluból való, Komlói, Liptó vármegyei, Pápai, Paréi, Pozsony vármegyei, Rozsnyói, Sámsoni, Simoni, Stelteni, Szarvasi, Szentesi, Szentlőrinci, Szombathelyi, Vásárhelyi, Zólyom vármegyei.

A VI. időszakban (1791—1800) nem fordult elő olyan helynévből alakult ragadványnév vagy átköltözésre utaló megjegyzés, amely már előzőleg ugyanamelltt a családnév mellett ne lett volna meg.

A ragadványnevekben szereplő helynevek tanulságai nem mondanak ellent a családnevekkel kapcsolatos megállapításoknak. Az évtizedek folyamán csökkentek a dunántúli kapcsolatok, s megnövekedtek a közelebbi valamint az északi megyékből való átköltözések. Talán csak annyit módosít a fentebb elmondottakon, hogy Csongrád megyével, elsősorban a szomszédos Hódmezővásárhellyel és Szentessel már az első években is összeházasodási, átköltözési viszonya volt az orosházi telepeseeknek.

Egyetlen figyelmet érdemlő ragadványnevet találtam (Zombai), amelyből arra lehet következtetni, hogy az 1744. évi áttelepülés nem csupán egyetlen községből, Zombáról történt. Ugyanis ha mindenki ugyanonnan jött volna, nem lett volna azonosító, megkülönböztető szerepe a Zombai ragadványnévnek. Ez megerősíti azokat a korábbi föltételezéseimet, amely szerint az orosházi lakosoknak csak

egy része (valószínűleg kisebb hányada) jött közvetlenül Zombárol. Ugyanezt támasztja alá még a sok Tolna megyére utaló helynévi ragadványnev (köztük a nagyszámú Szentlőrinci).

Végül egy összefoglaló táblázatban mutatom be a helynevekből alakult ragadványnevek időszakonkénti és megyénkénti változásait

A helység, táj helye	I.	II.	III.	IV.	V. időszak
Békés megye	2	2	3	4	7
Csongrád megye	7	2	4	4	4
Hajdú-Bihar megye	—	—	1	—	—
volt Bihar vármegye	—	—	—	—	1
Bács-Kiskun megye	3	—	1	—	—
Pest megye	—	—	—	—	1
Borsod-Abaúj-Zemplén m.	—	—	1	—	2
Nógrád megye	1	1	—	—	1
volt Gömör vármegye	—	—	—	1	1
volt Zólyom vármegye	—	—	—	—	2
volt Liptó vármegye	—	—	—	—	1
Komárom megye	—	—	1	1	—
Fejér megye	—	—	—	1	—
Baranya megye	—	1	—	—	—
Tolna megye	6	1	—	1	4
Veszprém megye	3	1	1	4	2
Vas megye	1	1	1	4	2
Győr-Sopron megye	—	1	4	—	—
volt Pozsony vármegye	—	—	—	—	1
dunántúli táj	—	—	—	—	1
Erdély	—	—	—	1	—
Morvaország	1	—	—	—	—

Keresztnevek

A keresztnévválasztás, a keresztnevek összetétele, megterhelési aránya igen jellemző minden településre. Jóllehet a leggyakoribb nevek általában felekezetenként, de némelykor még azoktól függetlenül is azonosak a nyelvterület egészén; a kisebb megterhelésű, vagy akár néhány előfordulással szereplő nevek igen fontos etnikai, településtörténeti következtetések levonására adhatnak alapot. Ezért a XVIII. századi keresztnévanyag vizsgálata rendkívül fontos minden településen, amelyet ebben az évszázadban alapítottak.

Orosházán már 1744-től meglehetősen pontossággal vezették az egyházi anyakönyveket, ha nem is sok adatra tértek ki. Eleinte ugyanis a keresztelés napja, az apa neve és a gyermek keresztnéve került csak bejegyzésre. Ennek ellenére ettől kezdve már részletes és hiteles keresztnévgyakoriságot lehet megállapítani. Az előtte levő időszak sem egészen ismeretlen, csak a kutatás módszerei és a következtetések levonásai mások. A nem sokkal később kezdődő halotti anyakönyvekből ugyanis megállapítható az eltemetett neve és életkora, amelynek alapján visszaszámlálva kikövetkeztethető az illető születési ideje. Így az 1744 előtt születettek keresztnévadatai is kideríthetők. Az azonban kétségtelen, hogy a korszakhatár (1744) előtt születettek nem föltétlenül az orosháziak elődeinek a leszármazottai, csak annyi a bizonyos, hogy Orosházán haltak meg. Különösen akkor okoz ez gondot, amikor nyilvánvaló, hogy véletlenül tartózkodott halálakor Orosházán valaki (vándor kereskedő, faluról-falura járó, házaló koldus, forspontos fuvaros stb. volt az illető), vagy nagyon rövid időt töltött csak itt (vidékről fogadott fiatal béres, szolgáló, vándorló mesterlegény stb. volt). Amennyiben ezeket a körülményeket föltüntették az anyakönyvek, nem vettem föl adataikat. Nagyon sokszor azonban nem lehetett következtetni semmiféle származási helyre, s ilyenkor bekerültek keresztnéveik az orosházi adatok közé. Máskor viszont nyilvánvaló orosházi származású személy névadata is kimaradt, mert a halotti anyakönyv nem tartalmazta a keresztnévét. Kisgyermeknél csak az apa neve és a gyerek életkora, béreseknél, szolgálóknál pedig a gazda neve és a szolga életkora szerepel csupán a följegyzésekben. Mindez azonban egy-két százaléka lehet az összes előforduló halálesetnek.

Az elmondottak alapján tehát az első két időszak adatai egyrészt többet, másrészt kevesebbet tartalmaznak a következő kettőnél. Magukban foglalják az itt eltemetett valamennyi akkori születésű személy nevét, ha annak adatai között nem szerepelt a más vidéki lakhelyre való utalás. Ugyanakkor nincsenek benne azok, akik apjuk vagy gazdájuk nevének említésével kerültek följegyzésre csupán, saját keresztnévük nem szerepel az anyakönyvben. Ez utóbbiak többnyire fiatalok, s az 1730 és 1744 között születettek névanyagát gazdagították volna kis mértékben az ő adataik.

Az 1744. év előtti kort is a szokásos és bevált tagolás szerint két időszakra bontottam: az 1725 előtt és az 1726—1744 között születettek csoportjára. Egy-két esetben számolhatunk csupán 1700 előtt született személyekkel, de ezek adatai is az első csoportba kerültek.

Mindezek után a keresztnevek időszakonkénti gyakorisági sorrendje a következő volt Orosházán a XVIII. század folyamán.

Férfinevek

Nőnevek

I. időszak (1725 előtt születettek)

1. János	30	18,8%	1. Katalin	30	25,9%
2. György	23	14,4	2—3. Erzsébet	19	16,5
3. István	20	12,5	Éva	19	
5. András	16	10,0	4. Anna	11	9,8
6. Ferenc	11	6,9	5. Ilona	10	8,9
7. Márton	9	5,6	6. Zsuzsanna	8	6,9
8. Pál	8	5,0	7. Judit	7	6,2
9. Péter	6	3,8	8. Mária	5	4,4
10. Ádám	4	2,5	9—10. Borbála	2	1,7
11. Mátyás	3	1,9	Sára	2	
12—13. Gergely	2	1,3	11—12. Rozália	1	0,9
Zsigmond	2		Zsófia	1	
14—21. Antal	1	0,6			
Dávid	1				
Farkas	1				
József	1				
László	1				
Lőrinc	1				
Tamás	1				
Tódor	1				

II. időszak (1726—1744)

1. János	91	20,7%	1. Katalin	96	24,5%
2. Mihály	66	15,0	2. Erzsébet	84	21,4
3. István	62	14,1	3. Judit	46	11,6
4. Ferenc	51	11,6	4. Éva	45	11,4
5. György	44	10,1	5—6. Anna	33	8,2
6. András	25	5,7	Ilona	33	
7. Márton	19	4,3	7. Zsuzsanna	21	5,3
9. Péter	17	3,9	8. Mária	20	5,1
9. Pál	15	3,4	9. Sára	7	1,8
10. Ádám	9	2,1	10. Julianna	5	1,3
11. József	7	1,6	11—14. Johanna	2	0,5%
12. Mátyás	6	1,4	Klára	2	
13—17. Benedek	3	0,7	Rozália	2	
Dániel	3		Zsófia	2	
Imre	3		15—17. Dorotya	1	0,3
László	3		Rebeka	1	
Tamás	3		Orsolya	1	
18—20. Miklós	2	0,5			
Sándor	2				
Tódor	2				
21—26. Éliás	1	0,2			
Gergely	1				
Ignác	1				
Jakab	1				
Mózes	1				
Sámuel	1				

III. időszak (1744—1775)

1. János	644	25,5%	1. Erzsébet	654	26,5%
2. István	512	20,3	2. Katalin	412	16,7
3. Mihály	435	17,2	3. Éva	402	16,1
4. György	237	9,4	4. Judit	295	11,8
5. Ferenc	218	8,6	5. Sára	238	9,8
6. András	163	6,2	6. Zsuzsanna	140	5,6
7. Pál	143	5,7	7. Anna	99	4,0
8. Péter	65	2,6	8. Ilona	94	3,8
9. Márton	51	2,0	9. Julianna	59	2,4
10. Ádám	42	1,7	10. Mária	52	2,1
11. József	25	1,0	11. Rozália	20	0,8
12. Sándor	20	0,8	12. Rebeka	7	0,3
13. Sámuel	17	0,7	13. Zsófia	2	0,1
14. Mátyás	13	0,5	14—16. Eszter	1	
15—17. Dániel	5	0,2	Klára	1	
Dávid	5		Orsolya	1	
Gergely	5				
18. Imre	4	0,2			
19—21. Gábor	2	0,1			
Tamás	2				
Tódor	2				
22—32. Bálint	1				
Benedek	1				
Demeter	1				
Éliás	1				
Jakab	1				
Károly	1				
László	1				
Lőrinc	1				
Máté	1				
Mózes	1				
Timóteus	1				

IV. időszak (1776—1800)

1. János	1036	26,8%	1. Erzsébet	1038	26,1%
2. István	794	20,7	2. Éva	750	18,8
3. Mihály	605	15,8	3. Katalin	533	14,3
4. György	345	9,0	4. Sára	474	11,9
5. Ferenc	325	8,5	5. Zsuzsanna	438	10,7
6. Pál	256	6,7	6. Judit	394	10,0
7. András	233	5,8	7. Julianna	147	3,7
8. József	124	3,2	8. Mária	62	1,6
9. Péter	101	2,6	9. Ilona	49	1,2
10. Márton	87	2,3	10. Anna	35	0,9
11. Ádám	46	1,2	11. Rozália	19	0,5
12. Sámuel	33	0,9	12. Zsófia	7	0,2
13. Sándor	26	0,7	13. Terézia	4	0,1

14. Mátyás	9	0,2	14. Rebeka	2	0,1
15. Antal	3	0,1	15—17. Eszter	1	
16—19. Dániel	2	0,1	Klára	1	
Gergely	2		Lídia	1	
Károly	2				
László	2				
20—30. Albert	1				
Benedek	1				
Benjámin	1				
Éliás	1				
Ezékiel	1				
Jakab	1				
Lőrinc	1				
Mózes	1				
Simon	1				
Tódor	1				
Vince	1				

Vessünk először egy pillantást a nevek megterhelésére! Azt tapasztaljuk, hogy az elnevezések számával nemhogy arányosan nem nőtt a fölhasznált nevek száma, hanem még abszolút mértékben is alig. A III. és IV. időszak között még csökkent is a fölhasznált férfinevek száma, noha az elnevezetteké másfélszeresére növekedett. A nőnevek tekintetében ugyanezt a születési arány növekedést csupán egyetlen eggyel több név használata kíséri. A keresztnemek megterhelési mutatója mindennek következtében hihetetlen mértékben megnövekedett, mint ezt az alábbi táblázat bizonyítja.

	I.	II.	III.	IV.
	időszak			
Férfinevek				
Az összes névvel ellátott személy száma:	160	439	2522	4042
A fölhasznált nevek száma:	21	26	32	30
Megterhelési mutató:	7,62	16,88	78,88	134,73
Nőnevek				
Az összes névvel ellátott személy száma:	115	391	2479	3945
A fölhasznált nevek száma:	12	17	16	17
Megterhelési mutató:	9,58	23,0	154,93	232,06

Messzemenő településtörténeti következtetés aligha vonható le ezekből a számokból, hiszen az ország egész területén alig használtak több nevet az egyes vidékek lakói. De az a néhány fölhasznált név nem ugyanaz minden vidéken. A nevek száma ugyanis gyakorlatilag véges, és rendszerint nagyon szűk körre korlátozódik, amit elsősorban a hagyomány, a település zártsága vagy nyitottsága, a különböző irányú hatások szabnak meg. Orosházán a lakosság nagyarányú növekedése ellenére sem volt változatos a névanyag, alig találni a nevek között más vidékre jellemzőket. Nem indokolható ez a vallási homogenitással kizárólag (az evangélikus egyházi anyakönyvbe írták be egyébként a más vallású eltemetettek vagy megkereszteltek adatait is). Megállapítható a III. időszakban keresztelt két Tódor nevűről, hogy „óhitűek”, vagyis görög katolikusok. A IV. időszak egyetlen Lídiája református.

Mindez megerősíti azt a véleményem, hogy a XVIII. század folyamán többszöröse duzzadt lakosság szám egyrészt a belső szaporodásnak, másrészt olyan migrációnak az eredménye, amelynek részesei, a betelepülők nagy része nemcsak vallásilag, hanem etnikailag (legalábbis a névadási szokásokat tekintve) többé-kevésbé az első letelepülökhöz hasonlóak voltak, vagy nagyon gyorsan alkalmazkodtak az itteni szokásokhoz, s gyermekeiknek az Orosházán gyakori neveket adták.

Az egyes nevek gyakoriságának, meglétének vagy hiányának vizsgálata sem mond ellent a fentieknek. A férfinevek között leggyakoribb János ugyan az egész magyar nyelvterületen az élen áll ebben a században, de gyakoriságával kiemelkedik itt a Mihály, György és Ferenc. Ezek közül különösen az utóbbi mutat hasonló megterhelési arányt a dunántúli, elsősorban nyugat-dunántúli területekkel. A nőnevek között az Erzsébet, de különösen az Éva igen nagy megterhelése meglepő, de figyelmet érdemel a Judit viszonylag gyakori előfordulása is. A ritkább nevek közül ebben az évszázadban Orosházára jellemzőnek tartom az Ádám, Péter, Sámuel, illetőleg az Ilona és Rozália nevet. A nőnevek kisebb szóródása arra enged következtetni, hogy a későbbben betelepültek között nagyobb számmal voltak magányos férfiak, mint családostok, legalábbis nők. Ezt igazolja a halotti anyakönyvek alapján összeállított névsorrendek számadata is: az 1105 névvel ellátott és 1744 előtt született halott közül csak 506 volt a nő, s 599 a férfi, míg az 1744 után született, illetőleg itt keresztelt 12 988 újszülött közül 6564 volt a fiú s 6424 a leány (míg az előző csoportban 19,56%-kal több a férfi, az utóbbiban csupán 2,17%-kal).

A névdivat alakulása alig mutat valami változást az évszázad folyamán az orosháziak körében. A férfinevek között végig a János a leggyakoribb, s az István és a Mihály egymást váltva követi a sorban. Csupán az első időszakban ékelődik közéjük a György második leggyakoribb névként. A későbbiek folyamán azonban népszerűsége némileg csökken, de a 4—5. helyet végig megtartja, ha kisebb részesedési aránnyal is. Nagyon kicsiny fölhasználási ingadozás tapasztalható az András esetében némileg csökkenő tendenciával. Ugyanez fordítva tapasztalható a Ferencnél, amelynek gyakorisága, ha nem is nagy mértékben, de emelkedik. Az időszakok folyamán a névsorrendben valamennyivel följebb kerülő Pál részesedése az összes elnevezettből csak a század második felében növekszik némiképp a második időszakban bekövetkezett visszaeséséhez képest. A Márton népszerűsége viszont csökkent kissé. Alig változott a Péter, Ádám, Mátyás elnevezésük arányszáma. A József viszont — az országos gyakorlatnak megfelelően — némileg népszerűbb lett a század végére. (Ez is bizonyítéka annak, hogy a névdivat alapján elnevezett jelentősebb személyek — jelen esetben a protestánsok körében joggal népszerű II. József — csak föl erősítik a divat hatását, nem az ő nevük indítja el a hullámhegy felé a név megterhelési mutatóját.)

A gyakoribb férfinevek között egy sincs olyan, amely ne fordult volna elő az egész század folyamán, vagyis valamennyi időszakban. Ilyenek csak a kisebb megterhelésű, ritkább nevek között vannak. Az előző korokhoz képest új névként tűnik föl a II. szakaszban a Benedek, Dániel, Imre, Miklós, Sándor, Éliás, Ignác, Jakab, Mózes, Sámuel, de a Sándoron és Sámuelen kívül egyik sem vált jelentősebbé ebben a században (s mint ahogyan részleges kutatásaim mutatják, később sem). A III. időszak új férfinevei: Gábor, Bálint, Demeter, Károly, Máté, Timóteus. Ezek közül a Bálint a XIX. század vége felé jellemző és gyakori név lett Orosházán. A IV. időszakban tűnik föl az Albert, Benjámín, Ezékiel, Simon és Vince, amelyeknek egyike sem lett később sem népszerűbb.

A nevek kihalása is jellemző a korra és a vidékre. Az I. időszak nevei közül nem találjuk meg később a Farkas és Zsigmond; a II. időszaktól a Miklós és Ignác; a

III-ból pedig a Dávid, Imre, Bálint, Demeter, Máté és Timóteus nevet. A Farkas és Timóteus kihalása az egész magyar nyelvterületen majdnem mindenütt a XVIII. század végére, a XIX. század elejére tehető. A Bálint és az Imre a későbbiek folyamán még visszatér, és meglehetősen gyakoriságra tesz szert a községben.

A nőnevek változása mindig jobban ki volt téve a divathatásoknak, mint a férfineveké. Jóllehet a legutóbbi időkig, a XX. század közepéig több volt a fölhasznált férfinév szinte minden vidéken — így Orosházán is; a megjelenő, előtérbe kerülő vagy éppen visszaszoruló és kiháló nevek között nagyobb mozgás tapasztalható általában. Orosházán is megfigyelhető ez a XVIII. században. Már az első helyen is helyet cserél két név a század közepén: az Erzsébet gyakoribbá válik, mint a Katalin, amely fokozatosan egyre kisebb megterhelésű lesz, ha nem is válik ritka névvé. Valamivel nagyobb lett a népszerűsége az Évának, de ez alig mérhető. Meglehetősen gyakoriá válik a Judit. Állandóan csökken a fölhasználása az Ilonának és Annának, de még így is jellemző nőnevei a korabeli településnek. A Mária ekkor még mindenütt ritkán használt névnek számít, s ezt mutatják a mi táblázataink is: jóllehet abszolút számban növekszik az előfordulása, arányszámában inkább csökken. (Későbbi népszerűségét nyilván elősegítette a településen az, hogy 1770-ben a pap a saját leányát keresztelte Mária névre.) Megfigyelhető még a Julianna lassú térhódítása, amely azután a XIX. század folyamán fölerősödik, s egyik leggyakoribb névvé válik Orosházán. Nagyon hasonló a helyzet a Rozáliával, amelynek egyik viselője Szalai György bírónak az 1768-ban született leánykája.

Újonnan megjelenő nőnév a II. időszakban a Julianna, Johanna, Klára, Dorottya, Rebeka és Orsolya. Ezek közül csak a Julianna fordul elő ezután valamennyi időszakban, s mint fentebb említettem, később különösen népszerűvé válik Orosházán. A III. időszakban — jóllehet az elnevezettek száma majdnem megtízszereződik — csupán az Eszter tűnik föl új névként egyetlen előfordulással. A IV. kor új neve az országosan ekkor népszerűsödő Terézia, amelyet a rektor leánykája kapott 1793-ban, s az egyetlen református adattal szereplő Lídia, amely később is inkább a hódmezővásárhelyi betelepültek kedvelt neve maradt. Kihalt a nőnevek közül a II. időszakra a Borbála, a III-ra a Dorottya és Johanna, a IV-re pedig a Zsófia és az Orsolya.

Nagyon érdekes a keresztnévadásnak a névnapokkal való kapcsolata valamint a névöröklés kérdése. Az előbbi vonatkozásában már 1744-től kezdődően meg lehet vizsgálni az orosházi szokásokat, az utóbbira viszont eleinte nincsen adatunk. Csupán a fiúgyermek apáról való névöröklését lehet kimutatnunk, mivel az anyák és keresztszülők neveit csak 1787-től kezdődően regisztrálták az anyakönyvek.

A III. időszakban 2522 fiú újszülött közül 462 kapta minden valószínűség szerint azért a nevét, mert születésnapja közel (általában valamennyivel elébe) esett a névünnepének, a névnapnak. Közülük ugyan 51 kaphatta az édesapjáról is a keresztnévét, mert náluk az apa neve és a névnap szerinti névválasztás lehetősége egyaránt fennáll. A IV. időszakban a 4042 fiú közül 714 esetében mutatható ki a névnap hatása, de közülük is 64 ízben az apa névörökítése is közrejátszhatott, sőt, mivel a keresztszülőket is kezdik már ekkor név szerint is följegyezni, 12 gyermeknél a keresztapa neve is hathatott a névválasztásban. Az arányszámok azt mutatják (18,35% illetőleg 17,66%), hogy a vizsgált időszakban ez a névválasztási szokás alig változott a fiú újszülötteknél. A lányok elnevezésekor a névnapot kevésbé vették figyelembe, mint a fiúknál. A III. időszak 2479 lány újszülötte közül számításaim szerint csak 257 (10,37%) kapott névnap szerint nevet, s a IV. időszakban sem változott lényegében ez az arányszám: 10,64%, ami a 3945 elnevezett közül 420 személynek felel meg.

Az egyes neveket azonban nem egyaránt érintették a névnapok és a születésnapok egybeesései. Azt tapasztaltam, hogy azok a névnapok, amelyek valamilyen

okból egyébként is jelentősek a mezőgazdasági termelésben, állattenyésztésben (Szent György, Szent Mihály, Péter-Pál stb.), sokkal inkább hatnak az elnevezésekre, mint a közömbös, vagy alig ismert napok (Ferenc, Sámuel stb.). Érdemes ezt megnézni a számok tükrében is. A III. időszak 237 György elnevezettje közül 53 (22,4%), a IV. időszak 345 György nevűje közül 89 (25,8%) kapta a névnap és születésnap közelsége következtében a nevét. A Mihály nevéknél hasonló volt a helyzet. A III. időszakban 435 Mihály közül 122 (28,0%), a IV. időszakban 605 Mihály közül 172 (28,4%) kapta nevét a születésnapja szerint. A Ferenc nevéknél ezzel szemben azt találjuk, hogy a III. időszak 218 ilyen nevű újszülöttje közül csak 14 (6,4%), a IV. időszakban pedig a 325 Ferenc nevűből ugyancsak 14 (4,3%) kapott névnap és születésnap egybeeséséből kifolyólag nevet. A női névnapok között kevesebb a jeles, valamilyen hagyománnyal összekapcsolható, de itt is megállapíthatjuk, hogy a régebbi, gyakoribb nevek (Erzsébet, Katalin, Judit stb.) többször kötődnek a születésnap és a névnap közeledéséhez, mint az újabbak, ritkábbak (Ilona, Julianna, Mária, Rozália stb.).

A szülőről való névöröklés általában nem tekinthető erősnek ebben az időszakban. A III. és IV. korszakra vonatkozó adatok csak a fiúgyermek apáról való névöröklését mutatják, s ez 1744—1775 között 534 esetben (21,15%), 1776—1800 között 905 esetben (22,39%) történt meg. A lányok között csak az 1787—1800 közötti időszakban végezhettem ilyen vizsgálatot, s azt tapasztaltam, hogy nemcsak számszerűen (419), hanem arányszámában is kisebb (18,6%) a lányok névöröklése, annak ellenére, hogy sokkal kevesebb név között választhattak a lányok számára.

Érdekes megfigyelni, hogy a keresztnévi eredetű családnevek esetében nem volt idegen az orosháziaktól az ugyanolyan keresztnév választása, vagyis a családnév és keresztnév teljes megegyezése. Nézzünk erre néhány adatot! 1782: meg ker[eszteltem] László Latzi fiat...; 1783: meg keresz[teltem] Lörintz Mihály fiát Lorintz nevezetűt; 1786: Tódor Pál fia Tódor. Jóllehet ez néha komikus hangulatot adhat a névegyüttesnek, jellegzetes lehet a településre, különösen ott, ahol nem túlságosan sok a keresztnévi, elsősorban teljes keresztnévi családnév.

Végezetül megállapíthatjuk, hogy a keresztnévek vizsgálatából jóval kevesebb helytörténeti vonatkozást lehetett megállapítani, mint a család- és ragadványnevek vizsgálatából, ezek a kutatási eredmények is megerősítettek néhány föltételezést. Az egyik az első leteleplők és az utánuk jövők etnikai hasonlósága. A másik az eredeti telepések igen gyors szaporodása, amivel rányomták bélyegüket a névadás területén is az egész településre. Végül pedig a más etnikumú betelepülők asszimilációs képessége és beolvadása a befogadó közösségbe, ami a szokások gyors átvételén (elsősorban természetesen névadási szokások), a viszonylag egységes keresztnévrendszeren mérhető, s ezzel is bizonyítható.

Becenévek

A XVIII. század végének becenévkutatása valamivel előbbre haladt, mint az egyéb névelemek történeti vizsgálata. Ebben a korban már némi összehasonlítási lehetőségünk is van más magyar nyelvi területek becenévrendszerével. Az átnézett forrásokban viszont nagyon kevés az egybevetésre alkalmas becenév. Ez nem azt jelenti, hogy nem jegyezték be az anyakönyvekbe keresztnéveket becéző formában, sőt, nagyon is sok Örzse, Kata, Panna stb. névalak fordul elő. A becenévanyag azonban egyáltalában nem változatos, nem olyan színes, mint ahogyan azt néhol tapasztalhatjuk ebben a korban is. Ez egyrészt a keresztnévek egyhangúságával magyaráz-

ható, de az is lehet az oka, hogy a lakosság nem élt sok becenévvel. Azt a néhányat, amelyet az anyakönyvek ezerszám föltüntetnek, teljes nevek helyett használtak, s a becenevhasználat teljes név mellett nem volt szokásban.

Először felsorolom a föllelt névváltozatokat, beceneveket az alapnevek betűrendjében az első előfordulás évével. Valamennyi adat az egyházi anyakönyvekből való, s így forrásjelzetet nem adok mellettük.

András; 1748: <i>Andor</i>	Borbála; 1775: <i>Boriska</i> , 1776 <i>Borka</i>
Benedek; 1752: <i>Bentze</i>	Dorottya 1758: <i>Dora</i>
Ferenc; 1750: <i>Ferkó</i>	Erzsébet; 1745: <i>Örsébet</i> , <i>Örse</i> , 1783: <i>Ersa</i> , 1785: <i>Ersók</i>
Gergely; 1748: <i>Getzi</i>	Judit; 1745: <i>Jutka</i>
György; 1746: <i>Gyurka</i> , 1749: <i>Gyuri</i>	Julianna; 1746: <i>Julinka</i> , 1786: <i>Juli</i> , <i>Julis</i>
István; 1747: <i>Istók</i>	Katalin; 1745: <i>Kata</i> , 174:6 <i>Kató</i> , 1748: <i>Katus</i> , 1785: <i>Kati</i>
János; 1746 <i>Jantsi</i> , 1751: <i>Jankó</i>	Mária; 1745: <i>Marinka</i> , 1750: <i>Maris</i>
László; 1782: <i>Latzi</i>	Rozália; 1745: <i>Rusinka</i> , 1746: <i>Rusi</i>
Márton; 1746: <i>Martzin</i>	Zsófia; 1754: <i>Sófi</i>
Mihály; 1746: <i>Miska</i>	Zsuzsanna; 1745: <i>Susa</i>
Pál; 1750: <i>Palkó</i>	
Sámuel; 1748: <i>Samu</i>	
Zsigmond; 1746: <i>Ziga</i> , <i>'Siga</i>	
Anna; 1745: <i>Panna</i> , 1776: <i>Panni</i>	

A följegyzett becenevek túlnyomó többsége nőnévből alakult, csupán néhány férfinévnek találtam becéző változatát. Véleményem szerint az András *Andor* és a Márton *Marcin* formája történetileg sem kedveskedő, becéző szándékkal alakult, hanem az alapnevek alakváltozatai. Maguk az alapnevek is ritkák voltak Orosházán, alakváltozataik pedig különösen azok. Vitatható még a Sámuel *Samu* formájának becenevként való fölfogása. Kétségtelen ugyanis, hogy történetileg a Sámuel ~ Samuel kétszótagos, nyílt végszótagú rövidülésével keletkezett, de végződésének (-u) egybeesése más -u képzőkkel a mai nyelvérzék számára egyértelművé teszi a képzéssel alakult becenevekhez való beosztását.

A valódi becenevek között kétségtelenül leggyakoribb az egy zárt szótagra rövidült nevek *-a*, *-e* képzős változata (Panna, Örzse, Kata, Zsuzsa; Zsiga stb.). Ezek nemcsak megjelenési alakjuk szerint, hanem előfordulási arányszámaik alapján is messzemenően a leggyakoribbak voltak a forrásokban. Előfordulásaik összeszámlálására azért nem volt lehetőség és szükség, mert több tízezerre rügött volna a számuk, különösen ha figyelembe vesszük, hogy ugyanazon személynek több tucatszor is szerepelt a neve. Így is megállapítható volt, hogy ez a becenevtípus messzemenően a leggyakoribb Orosháza névanyagában, s mint azt a XIX. század más vidékeinek adataival már összehasonlítottam (MNYj. XV, 67—78), jellemzőnek tartom Orosházára. A környező lakosság (Szarvas, Békés) névhasználatában ezek lényegesen ritkábbak, s az orosházi telepések tőlük való névhasználatbeli különbségét mutatják. Általános viszont ez a becenevtípus a Dunántúlon, különösen a nyugat-dunántúli területeken mind a XVIII. század végén, mind pedig a XIX. század folyamán (v. ö.: HAJDÚ MIHÁLY, Magyar becézőnevek. 1770—1970. Bp., 1974. 65).

Meglehetősen ritka az *-ó* és *-i* elemi becenevképző még ekkor Orosházán. A *k-típusú* képzők előfordulása közepes megterhelést mutat, s közöttük is figyelmet érdemel az *-ók* alak, amely az Erzsók és Istók névben (mint ahogyan az egész nyelvterületen még ekkor) igen gyakori. A *-kó* és *-ka* képző a Ferkó, Gyurka, Jankó és

Jutka névben mutat nagyobb népszerűséget. Nem voltak orosháziai az Orsolya nevet választó szülők, akik a kisleány nevét *Orsika* formában írták be (1774: megker[eszteltem] Zörgovszky János leány[át] Orsikát).

A *c-típusú* képzők érdekessége, hogy a Geci kivételével etimológikus *c*-ből alakultak ki (Bence ← Bencenc ← Vincenc; Laci ← Lacló ← Ladszló ← Ladiszlaus; Marci ← Marcin ← Marcinus ← Martinus), s valamennyi (az alapnévvel együtt) igen ritka itt Orosházán.

Az *s-típusú* képzők csupán női nevekben (Julis, Katus, Maris) fordulnak elő, is elterjedésük inkább a következő évszázadra tehető. Itt említem az egyetlen *cs-típusú* képzővel alkotott becenevet is (Jancsi). Bejegyezték ugyan egyszer egy Anca névformát is, de nem orosházi szülők gyermekének nevéként (1749: megker[eszteltem] Gabis Andr[ás] leánk[áját] Antsát... Komlosinens[es]).

Az összetett képzők közül az *s+k-típusúra* van csupán néhány példánk (Miska, Boriska). Az előbbi *-s* eleme vitatott, lehet etimológikus is bizonyos ejtészváltozat alapján, ezzel magyarázható korai előfordulása és népszerűsége. Több összetett képzővel talán azért nem találkozhatunk, mivel még ezeken erősen érezhető a becézgető, kedvedkedő hangulat.

Egyetlen olyan név van (Anna), amelynek más módon alakult (ikerítésből való kiválással) beceneveit jegyezték föl az anyakönyvekben (Panna, Panni).

Három névről külön kell szólnom, mert becézőik különleges hangulatúak, alakulásmódjuk bonyolult, ma sem egészen tisztázott, s használatuk rendkívül sajátos: hosszú időn keresztül teljes névként jegyezték be az anyakönyvekbe, alig volt más alakváltozatuk, ugyanakkor pedig még a XX. század első harmadában is kedveskedő becenevként élt szűk családi körben is. Ez a három név: Julinka, Marinka, Ruzsinka. A belőlük leválasztható *-inka* képzőről néhány esztendővel ezelőtt ezt írtam: „Majdnem mindig női neveket képzett ez a képzőtípus. Néhány névben (Julinka, Marinka, Ruzsinka) már a XVIII. század végén is gyakori volt a Dunántúlon.” (I.m. 137—8.) Különösen a Dunántúl nyugati szélére, az általam akkor vizsgált Órség és Sopron vidékére volt jellemző ez a becézési mód és ez a három név. Az orosháziai származásának kiderítésében ez éppen nem közömbös egyezés.

A becenevek tehát számuknál és egyhangúbb összetételüknel fogva is jóval kevesebbet mondanak mind a névtan mind pedig a helytörténet kutatói számára, de ezek nem állnak ellentétben az egyéb névelemek tárgyalásakor megállapított tényekkel vagy kikövetkeztetett föltételezésekkel. Két ponton, az *-a*, *-e* és az *-inka* képző vizsgálatakor pedig meg is erősítették a másutt mondottakat: az orosházi lakosságnak a XVIII. század folyamán elsősorban a Dunántúllal, azon belül pedig a nyugat-dunántúli részekkel volt kapcsolata.

Összefoglalás

A XVIII. századi névanyag föltárásának hiányai nem teszik lehetővé, hogy más településekével egybevegyük Orosháza teljes névrendszerét. Azonban a belső struktúra vizsgálata is adott néhány olyan eredményt, amely szerint nem volt fölösleges munka önmagában bemutatni egy település teljes személynévállományát. Az egyes névelemeknél le lehetett vonni ennek a vizsgálatnak a következtetéseit, s ahol mód volt rá, összevettem az anyagot más vidékek korabeli névadataival is.

Míndezek alapján azt állíthatom határozottan, hogy a népesség óriási méretű növekedése főként az első leteleplülők természetes szaporodásából adódott. Az általában magas születési arány a csecsemőhalandóság gyakoriságának ellenére rövid

idő alatt meghatározta az őstelepesek számát. A fölnövekvő nemzedék rögtön új családot alapítva hamarosan önálló gazdasági egységgé, az öregektől különvált családdá alakult.

A lakosság növekedése az 1760-as évek végéig ugyanabból a nyugat-dunántúli etnikumból való utólagos betelepüléssel is magyarázható, ugyanis nagyfokú homogenitás tükröződik a névanyagból a legtöbb területen.

A családnevek és ragadványnevek más etnikumú lakosok betelepülésére is utalnak, de ezeknek a száma semmiképpen sem arányos az újonnan megjelenő családnevek számával, hanem annál jóval kisebb, töredéke az őslakosságnak. Ezeknek a betelepülőknek az asszimilációja, beilleszkedése a XVIII. században gyors és eredményes volt.

Amint az a helytörténeti kutatásokból már eddig is közismert volt, elsősorban nyugat-dunántúli, Győr-Sopron és Vas megyei őslakosságra utalnak a nevek. Ennél többet ugyan nem mondtak a névtani vizsgálatok sem, de megerősítették az eddigi föltételezéseket.

Névtani szempontból elsősorban a település családnévanyaga, annak megterhelési arányai érdekesek. Néhány névnek az alakulásmódja (Jarolin → Jároli, Schrey → Seráj, Prentel → Plenter) tanulságul szolgálhat későbbi vizsgálatokhoz is. A ragadványnevek viszonylagos hiánya, a keresz- és becenevek egyhangúsága alig adott lehetőséget részletes elemzésre, de éppen ez a nagyfokú egyöntetűség engedte meg azoknak a következtetéseknek a levonását, amelyek a helytörténeti kutatások számára talán hasznosíthatók.

MIHÁLY HAJDÚ

Die Zusammensetzung der Personennamen des 18. Jahrhunderts von Orosháza

Die Einleitung der Studie hebt die Bedeutung der kirchlichen Matrikeln hervor, und begründet, warum der Verfasser eben diese für seine Forschungsarbeit verwendete.

Der erste Teil befaßt sich eingehend mit den Familiennamen. Es werden in alphabetischer Reihenfolge die im 18. Jahrhundert in Orosháza vorkommenden Familiennamen aufgeführt, gemeinsam mit dem Jahr des ersten Auftretens jeder späteren Schreibvariante. In einigen Fällen sind in Klammern bei selteneren Familiennamen Hinweise auf die den Namen führende Person angegeben. Falls der Name als ungarisch anzusehen ist, wird seine Etymologie angegeben, falls dieser jedoch nicht ungarischen Ursprungs ist, wird auf die Sprache verwiesen, aus welcher dieser ins Ungarische übertragen worden sein konnte.

Die Studie untersucht nach der Angabenliste die Namen in zehnjährigen Perioden. Auf dieser Basis wird festgestellt, daß im ersten Zeitabschnitt ein Verhältnis von 82% ungarischen und 15,2% slowakischen Namen auftritt. Unter den Familiennamen von Ortsnamensursprung weisen die meisten auf das Komitat Vas und das heutige Komitat Győr-Sopron hin, also auf das westliche Transdanubien. Im ersten Zeitabschnitt gibt es recht viele (21,7%) auf Berufe hinweisende Familiennamen, zwischen 1744 und 1751. Im zweiten Zeitabschnitt (1752—1760) unterscheiden sich die neu auftretenden Familiennamen von den vorigen bei den Namen fremden Ursprungs in größerer Zahl, und die von Berufen stammenden Familiennamen in einem geringeren Verhältnis. Im dritten Zeitabschnitt (1761—1770) treten mehrere neue Namen auf, noch mehr unter diesen die fremden, hauptsächlich slowakischen. Diese Tendenz steigert sich noch in den folgenden Zeitabschnitten.

Der folgende Teil des Abschnitts stellt auf der Grundlage der Erfassung von 1751 fest, daß am geringsten die aus Vornamen gebildeten Familiennamen sind (20%), gleichviele Namen stammen von Ortsnamen, und am meisten (34,5%) stammen sie von Berufsbezeichnungen. Die nächste untersuchte Erfassung stammt von 1800, und wurde mit ähnlichen Methoden wie die vorige untersucht. Bis zu dieser Zeit sank die von Vornamen und Berufsbezeichnungen stammenden Familienanzahl ab, die von Ortsbezeichnungen stammenden Familiennamen nahmen gering zu, und zu weit größerem Anteil vermehrten sich die aus dem Slowakischen und Deutschen zu erklärenden Familiennamen.

Der sich mit den Spitznamen beschäftigende Abschnitt befaßt sich zunächst mit den örtlich gebräuchlichen und auch schriftlich aufgezeichneten Namensformen. Die Angabenliste zu den Spitznamen wurde bereits nach Bedeutungsgruppen zusammengestellt. Diese Studie befaßt sich mit gründlicherer Genauigkeit mit den auf einen vorherigen Wohnort hinweisenden Namen und stellt fest, daß unter diesen die meisten

auf die Komitate Békés und Csongrád hinweisen, jedoch gibt es (besonders anfangs) auch recht viele auf die Komitate Tolna und Veszprém hinweisende.

Die Einordnung der Vornamen geschah in 25-Jahre-Perioden. Die Namen der beiden ersten Zeitabschnitte (1700—1744) waren nur aus den Sterbematrikeln sammelbar, wurde doch erst 1744 die Geburtenmatrikelführung in Orosháza eingeführt. Die Vornamensordnung zeigt über das ganze Jahrhundert eine hochgradige Beständigkeit, jedoch ist dies für das damalige gesamte ungarische Sprachgebiet typisch. Die Namensgebung nach Namenstagen war besonders bei Jungen recht häufig, (18%), bei Mädchen etwas seltener (10%). Bei einigen Namen war die Bedeutung des Namenstages jedoch besonders groß bei der Namensgebung (György, Mihály, Erzsébet, Katalin usw.). Das Überterben der Namen von den Eltern betrug bei Jungen 21—22%, bei Mädchen 18%.

Die Untersuchung kann auf dem Gebiet der Kosenamen weit geringere Erfolge aufzeigen. In den Schriften gab es weit weniger vorkommende Kosenamen, und auch allgemein mag unter den Orosházaern des 18. Jahrhunderts das Kosen recht selten gewesen sein.

Die Zusammenfassung versucht Fragen der Siedlungsgeschichte zu beantworten. Es wird festgestellt, daß die ursprüngliche Bevölkerung aus dem westlichen Transdanubien stammte, diese ohne Ausnahme ungarische Namen führte. In der zweiten Hälfte des Jahrhunderts siedelten sich recht viele Slowaken in die ungarische Bevölkerung ein, aber der Zustrom aus anderen ungarischen Gebieten war groß, jedoch blieben alle diese Zugewanderten nur ein Bruchteil neben der Urbevölkerung, und der ungarische Charakter der Siedlung wurde nicht verändert.

The Proper Name System of Orosháza in the 18th Century

MIHÁLY HAJDÚ

The introduction of the study emphasizes the significance of the parish registers and accounts for the author using these registers in his research.

The first part deals with surnames in detail. The list of surnames occurring in Orosháza in the 18th century are put in alphabetic order, the date of their occurrence is given and their way of writing, and the spelling variants are given as well which occurred later with the year of their first occurrence. Sometimes it contains references in brackets to the bearers in case of rare surnames. In case a name can be considered Hungarian, then the etymology is given, if its not of Hungarian origin then there is reference to that language it might come from.

After this collection of data the names are examined by 10 year cycles. On the basis of this survey the author points out the fact that in the first period the Hungarian names figural 82%, the Slovak 15,2%. Most of the surnames originating from place names refer to today's Vas and Győr-Sopron counties, that is to West-Dunántúl. There are many (21,7%) surnames originating from occupation names in the first period between 1744 and 1751. The surnames of the 2nd period (1752—1760) alter from those of the first period in the larger number of foreign names, while the occupation names are in a smaller portion. In the 3rd period (1761—1770) more and more new names appeared, especially Slovak ones. This tendency increased in the following years.

In the next part of this chapter on the basis of the 1751. census the author points out the fact that few names are of first name and place name origin (20—20%), most of the names come from occupation names. The second census examined comes from 1800, and was processed similarly as the previous data. By this period of time the number of surnames originating from first names and occupation names decares, somewhat increases the number of those place names, and names coming from Slovak and German show much greater proportion.

The chapter daeling with by-names first takes a lock at those ones which are used in the town and are registered. The list of by-names was drawn up according to semantic groups. The study deals with the surnames refering to previous dwelling-places thoroughly, and the author points out that most of them refer to Békés and Csongrád counties, but there are quite a number of names (especially in the earlier period) refering even to Tolna and Veszprém counties.

The systemazing of first names was made by every 25 years. The names of the first two periods (1700—1744) could be collected only from death registers, for birth registers were only kept since 1744 in Orosháza. The Christian names show constancy

to great degree in the whole century, but this is characteristic in the whole Hungarian-speaking area. Name giving according to the name-day is very frequent especially in the case of boys (18%), with girls it's less (10%). In the case of some names the importance of the name-day was extremely high (George, Michael; Elisabeth, Kate etc.). The name inheritance from parents is 21—22% with boys, 18% with girls. Petnames cannot be shown so successfully. Only few occur in written documents, and probably giving petnames was very rare among the people of Orosháza in the 18th century.

The summary tries to find answers to questions occurring the history of settlements. The author states that the original inhabitants came from West-Dunántúl and bore Hungarian names. In the 2nd half of the century many Slovaks settled, and the infiltration from other parts of the country was remarkable as well but they remained only a fraction of the original inhabitants, so the Hungarian character of the town was not changed.